

Closeup >> news

Magazine voor de sector van binnen- & buitenschrijnwerk

Editie 113, maart 2023
Afgiftekantoor Gent X – P2A9153

deceuninck

Elegant

Het kunststof raamprofiel
voor wie esthetiek én
prestaties wil

Lees meer op pagina 38

Lamello

Verbinden met snoerloze vrijheid

De groeffreesmachines Classic X en Zeta P2
nieuw als accuversies voor snoerloze vrijheid
en nog sneller verbinden

NIEUW
ACCU FREES-
MACHINE

Vraag uw demo aan

Neem contact op met uw
specialist of onze verkoopafdeling

Closeup
news

Een uitgave van

OOLA bv
Veldemeersdreef 3
9880 Aalter
+32 50 250 170
info@oola.be

Hoofredacteur

Wendy Thijs

Werken mee aan deze editie

Jesse Van Daele, Wim Vander Haegen

Vormgeving

OOLA bv

Advertenties

Simon Ooghe
+32 50 250 170
simon@oola.be

Vertaling

Joalis bvba

Drukwerk

Perka nv
Industrielaan 12
9990 Maldegem
+32 50 716 071

Doelgroepen

Binnenschrijnwerkers,
buitenschrijnwerkers, keukenhandels,
architecten en designers, houthandels,
importeurs & zagerijen,
machinehandelaren, bouwmaterialen- &
ijzerwarenhandels, meubelmakers &
trappenmakers, daktimmermannen,
plaatsers houten vloerbedekking,
fabrikanten & toeleveranciers

Copyrights

Alle rechten voorbehouden. Dit
tijdschrift is auteursrechtelijk
beschermd: uit deze uitgave mag
analoog of digitaal niets
gereproduceerd, verspreid of
meegedeeld worden zonder schriftelijke
toestemming van de uitgever. Uitgever
en auteurs verklaren dat dit magazine
op zorgvuldige wijze en naar beste
weten is samengesteld; evenwel kunnen
uitgever en auteurs op geen enkele wijze
instaan voor de juistheid of volledigheid
van de informatie. Uitgever en auteurs
aanvaarden dan ook geen enkele
aansprakelijkheid voor schade, van
welke aard dan ook, die het gevolg is van
handelingen en/of beslissingen
gebaseerd op bedoelde informatie.
Lezers worden met nadruk aangeraden
deze informatie niet afzonderlijk te
gebruiken, maar af te gaan op hun
professionele kennis en ervaring en de
te gebruiken informatie te controleren.

Kijk niet links, kijk niet rechts

Ga vooral door. Durf je eigen pad te volgen. Bouw verder op je sterktes. Het zijn varianten van een boodschap die de afgelopen maanden tijdens zowat elk gesprek weerklonk. Begin dit jaar klopten we aan bij heel wat bedrijven uit de sector en vroegen hen hoe zij de voorbije jaren beleefden en wat ze van 2023 verwachten. De neerslag van die boeiende gesprekken vind je in deze editie.

De opeenvolgende crisissen hadden op elk bedrijf een andere impact. Elk verhaal is uniek, maar ik kon telkens merken dat bedrijven wel helderder kregen wie ze precies zijn en waar ze voor staan. Elke crisis biedt ook kansen. Het kleine zinnetje kan een hart onder de riem zijn, maar evengoed heeft het soms een wrange bijmaak. De lijn tussen inspelen op noden en kapitaliseren op angsten of onzekerheden is soms dun, maar een crisis aangrijpen als kans om jezelf beter te leren kennen, kan nooit kwaad. Wie onder druk staat, toont zijn kleine kantjes én zijn sterktes. Het is voor organisaties niet anders.

De bedrijven die we spraken lijken er vooral voor te kiezen om verder te bouwen op die sterktes. Ze blijven niet blind voor verbeterpunten, maar investeren vooral in die aspecten waarmee ze de voorbije jaren het verschil konden maken voor hun klanten. Investeren in teamgeest bijvoorbeeld, of in betere banden met klanten, leveranciers en andere partners. Dat voelt niet alleen beter, het levert ook meer op.

Zelfs een starter als Olivander durft uit te gaan van zijn eigen sterktes. Wij kijken niet te veel links en rechts, maar zoeken uit wat voor ons en voor onze mensen werkt, vertelt zaakvoerder Liesbeth. Te veel kijken naar hoe anderen het aanpakken, kan verlamdend werken of je naar een pad leiden dat het jouwe niet is. Groei moet ook niet altijd in financiële termen uitgedrukt worden, vindt ze en hetzelfde geluid weerklonk bij tKartel, waar we mochten binnenkijken. Steeds beter worden in wat je doet, geeft zoveel voldoening.

Ondernemen volgens je eigen waarden ook. Zo gelooft interieurbouwer Jos Heylen heel sterk in het duurzaamheidsverhaal. De investeringen die hij een aantal jaar terug deed, waren toen een risico, maar een onvoorziene energiecrisis later, bleek het de juiste keuze. We delen daarnaast nog veel meer tips om als schrijnwerker energie te besparen.

Deze eerste editie van 2023 is er eentje tjokvol inspiratie en dat in een nog mooier jasje. Laat me zeker weten wat je ervan vindt!

Wendy Thijs
Hoofredacteur Close Up News
wendy@oola.be

Trendkleur mat zwart: Veiligheidsbeslag serie Hamburg en Toulon

Een veel voorkomend probleem: inbraken via de woningtoegangsdeur. De oplossing: SKG*** gekeurd veiligheidsbeslag van HOPPE!

Met de serie Hamburg en Toulon bieden wij een bijzonder aantrekkelijk design in de uitvoeringen knop-/krukgarnituur en kruk-/krukgarnituur – beide in de populaire trendkleur mat zwart (F9714M).

Meer informatie gewenst? Vragen rondom de goede greep beantwoorden we graag onder telefoonnummer: +31 6 83692558.

Inhoud

Jaargang 23 - editie 113 - maart 2022

Waarom bamboe het bouw materiaal van de toekomst is - pagina 7

Wat zijn de prognoses voor 2023 in de schrijnwerksector? - pagina 41

Hoe tKartel erin slaagt om maatwerk pur sang te leveren - pagina 33

Interieurbouwer plukt vruchten van investeringen in duurzaamheid - pagina 51

7	Interview
Waarom bamboe het bouw materiaal van de toekomst is	26	Actua
Lecot wil in 2023 op hetzelfde elan doorgaan en zal fors investeren	46	Artikel
7 slimme tips om als schrijnwerker energie te besparen
11	Artikel
Houten windmolens komen eraan	28	Interview
Vastgoedgroep Degroote neemt zelf zijn intrek in SKY Tower One	51	Interview
Interieurbouwer plukt de vruchten van investeringen in duurzaamheid
12	Interview
Terugblik 2022: jaar van uitdagingen én kansen in de schrijnwerksector?	33	Binnenkijken
Hoe tKartel erin slaagt om maatwerk pur sang te leveren	52	Project
Nieuwe houtbouwcampus
17	Artikel
Schiet het isoleren van woningen zijn doel voorbij?	36	Project
Houten gastenverblijf	58	Interview
Slimme beglazing in Gare Maritime
19	Actua
Pieter Morisse nieuwe CEO bij Lecot	38	Partner Content
Elegant: hét raamprofiel voor wie zowel esthetiek als prestaties belangrijk vindt	62	Vers Bloed
Olivander
21	Artikel
Houtproducten zijn een oplossing in de strijd tegen klimaatverandering	41	Interview
Hoop of twijfel: wat zijn de prognoses voor 2023 in de schrijnwerksector?	65	Project
Ingrijpende energetische renovatie
23	Product
Herbruikbare hoekverbinder bekroond door Circuit Circulair	45	Actua
Imm Spring Edition	70	Interview
Wat is het meest duurzame materiaal voor buitenschrijnwerk?
				76	Interview
Welke machines moet je als startende schrijnwerker in huis halen?

Zijn eerste ervaringen met het materiaal deed
Sven Mouton op via ontwikkelingshulp

INTERVIEW

SVEN MOUTON

Waarom bamboe het bouw materiaal van de toekomst is

Precies een jaar geleden verdedigde architect Sven Mouton het doctoraat waarmee hij iedereen aan de bamboe wil krijgen. Hij wilde alle kennis en ervaring die hij de afgelopen twintig jaar opdeed op een wetenschappelijk onderbouwde manier doorgeven, in de hoop dat bamboe meer ingeburgerd zou raken. Wij vroegen ons af of de bal het afgelopen jaar eindelijk echt aan het rollen ging en belden hem op.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Sven Mouton

Bamboe inkom Planckendael

Sinds zijn doctoraatsverdediging kreeg één project zijn volle aandacht. Eind 2019 toonde Planckendael al interesse in het materiaal. De oude inkom was te klein geworden en men had wel oren naar bamboe als blikvanger voor de bouw van de nieuwe gebouwen. CRU! Architecten, het bureau dat Sven samen met zijn vrouw Hilde Duerinck runt, startte met het ontwerp- en onderzoeksproces. Vorige week werd de knoop eindelijk doorgemaakt: midden 2023 zullen er in Mechelen drie grote bamboe torens oprijzen. “Met hoogtes tot 25 meter was het een huzarenstukje om het ontwerp technisch goed te krijgen. We werkten de voorbije maanden dan ook nauw samen met Studiebureau Mouton om de geometrie en de knoopstructuren uit te denken.”

“Verder hebben we er bewust voor gekozen om het materiaal nog niet té sterk te pushen. The proof of the pudding is in the eating: binnenkort kan iedereen die er geïnteresseerd in is de bouwmethode in Planckendael komen ontdekken. Ik kan me zeker voorstellen dat het in een latere fase ook naar de woningbouw doorsijpelt.”

Biobased avant la lettre

Sven is al enkele decennia in de ban van het materiaal. “Voor mijn thesis verdiepte ik me in de huttenbouw van de autochtone Zuid-Afrikanen. De manier waarop ze daar werkten met hout en aarde deed mijn passie voor biobased materialen ontluiken lang voordat het een hype werd.” Een paar jaar later zei hij zijn goed betaalde job bij een studiebureau voor stedenbouw vaarwel en trok hij met zijn vriendin naar Brazilië om daar de plaatselijke bevolking te leren bouwen met bamboe. Ze bouwden er een gemeenschapscentrum en keerden nog regelmatig terug om andere bouwprojecten te begeleiden en opleidingen te geven.

Producten op basis van bamboe strips zijn bij ons al meer ingeburgerd en worden zowel in als rond gebouwen gebruikt. Er worden

“

Het is alleszins een veel betere keuze dan beton, staal en kunststof. Zelfs als je bamboe drie keer de wereld laat rondgaan, kom je nog niet in de buurt van de LCA van deze materialen

Sven Mouton
Architect

terrasplanken, gevelbekleding, vloeren, balken, platen en fineer mee gemaakt. De stammen zelf zien we voorlopig minder in het straatbeeld. “Hoewel bamboe bij uitstek geschikt is voor dragende structurelementen die je anders in staal of hout zou uitvoeren, bleek het moeilijk om bouwheren en architecten te overtuigen. We zijn er dan zelf in onze woning mee aan de slag gegaan. Toen we naar Brazilië trokken, hebben we een deel van de woning omgevormd tot bed and breakfast. We gebruikten bamboe voor het dakgebinte en in de passerelle waar enkele bamboezuilen de overspanning dragen.”

Bijna was hij nooit teruggekeerd. “We bleven maar met onze kop tegen de muur lopen. Muren van dat hardnekkige beton waar niemand van leek te willen afstappen.” Omdat argumenten op basis van eigen ervaringen niet bleken te volstaan, startte Sven zijn doctoraat. Toen de plannen voor Planckendael concreter werden, besloot hij België toch nog een kans te geven.

Groene krachtpatser

Wat maakt het nu precies zo'n interessant bouw materiaal? “Sowieso zijn er de ecologische

voordelen. Bamboe haalt tijdens zijn groei veel CO2 uit de lucht; drie tot zeven keer meer dan bomen. Wanneer de plant na een 15-tal jaar afsterft, geeft hij die CO2 weer vrij. Dat kan je vermijden door de stammen op het juiste moment te kappen en er duurzame gebouwen, meubels of andere objecten mee te maken. Het koolstof blijft erin opgeslagen zolang de materialen in gebruik zijn. Bamboe is groener, lichter en goedkoper dan staal, en bijna even sterk.”

“Het groeit ook enorm snel: om de vier jaar kan je het oogsten. De biomassa blijft bovendien intact omdat alleen de volgroeide stammen gekapt worden en er uit de wortels weer nieuwe groeien. Bamboe groeit zelfs op gedegradeerde grond en zal de bodem helpen herstellen.”

LCA waar geen ander materiaal tegenop kan

Op de vraag of we een materiaal dat zo'n lange weg moet afleggen als een ecologische oplossing mogen zien, antwoordt hij stellig.

“Met hout gaat de vergelijking nog enigszins op, maar zolang er geen lokaal hout gebruikt wordt – en dat is zelden het geval – blijft bamboe in het voordeel. Zeker wanneer je weet dat je het na vier jaar al kunt oogsten terwijl je zachthout pas na vijftien jaar kunt kappen en bij hardhout minstens 30 jaar geduld moet hebben.”

Bamboe blijkt ook in toenemende mate lokaal geteeld te worden. “In Rijkevorsel kan je al stammen van vier tot zes diameter krijgen. Als je die bundelt, zijn ze perfect inzetbaar. In het zuiden van Portugal worden er momenteel grote plantages aangelegd die binnen een paar jaar volgroeid zullen zijn. Dan kan ook daar het oogsten beginnen.”

Economisch voordelig

Sven verwacht bovendien dat hij binnenkort kan aantonen dat bamboe budgettair een interessante keuze kan zijn. Voor Planckendael zullen we werken met geprefabriceerde onderdelen en

mechanische verbindingen zodat we de hele constructie ter plaatse snel kunnen monteren. We willen het systeem zo eenvoudig mogelijk maken. In principe zou iedereen die een bouwplan kan lezen en een Engelse sleutel kan hanteren ermee aan de slag moeten kunnen. De constructie kan later weer gedemonteerd worden zodat de onderdelen – die standaard hoogtes en breedtes hebben – elders opnieuw gebruikt kunnen worden. Een volledig circulaire oplossing dus.”

Sven haalde de mosterd bij de houtskeletbouw waar prefabricage al langer ingeburgerd is. “Bij natuurlijke materialen is het volgens mij dé methode bij uitstek. Als je constructies in hout of bamboe ter plaatse moet opbouwen, kan je qua snelheid nooit concurreren met een traditionele baksteen. Dankzij prefabricage kan je stevig besparen op zowel de werkuren als het transport.”

Onbekend is onbemind

Toch zijn er ook nog een aantal drempels die architecten en bouwheren tegenhouden. “Er is de hardnekkige misvatting dat je bamboe alleen kunt gebruiken voor organische architectuur met veel gebogen vormen, maar het is eigenlijk net heel onlogisch om die kaarsrechte stammen op zo’n manier te gebruiken. Door het te buigen, ga je het materiaal sowieso verzwakken. Het is absoluut niet zo dat je er alleen hippie-achtige constructies mee kunt maken, het sluit eigenlijk van nature veel beter aan bij de moderne hedendaagse architectuur.”

Ook het feit dat het nog geen genormeerd product is, staat een grote doorbraak in de weg. “Hierdoor moet je nog allerlei testen uitvoeren voor je het materiaal in een project kunt toepassen. Op termijn komen die normen en codes er wel. Zo is er nu al een ISO-code voor structuren uit bamboe en hebben verschillende landen, zoals Columbia, Ecuador en Brazilië, al een bouwcode uitgewerkt. Naarmate er meer projecten gerealiseerd zullen worden, zal het vertrouwen wel groeien.”

Aandachtspunten

Dat doet Sven Mouton in de eerste plaats met zijn doctoraat. “Daarin vinden geïnteresseerde ontwerpers en uitvoerders een 150-tal punten die afgetoetst kunnen worden. De knooppunten vragen bijvoorbeeld de nodige aandacht, ze bieden heel wat ontwerpvrijheid, maar je moet er eerst voldoende kennis over opbouwen. Bamboe moet je daarnaast, net als elk ander natuurproduct, voldoende beschermen tegen de weersomstandigheden. Je moet het ook uit de grond houden om capillaire opstijging te vermijden.”

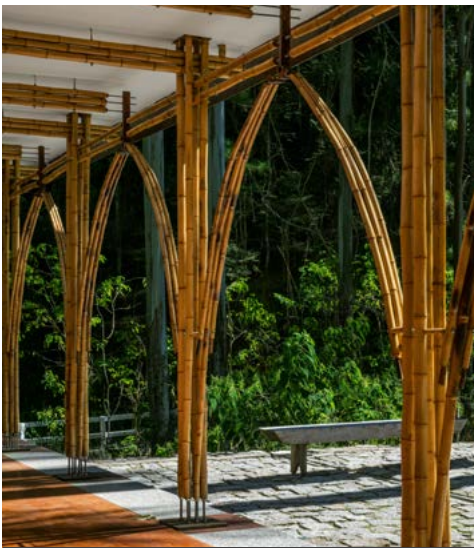
Planckendaal zal bamboe als blikvanger gebruiken bij de bouw van de nieuwe inkom

Het project waarmee het allemaal startte : de bouw van een gemeenschapscentrum in Brazilië

Sven Mouton ging nog geregeld terug naar Brazilië, onder andere voor de bouw van deze kunstgalerij

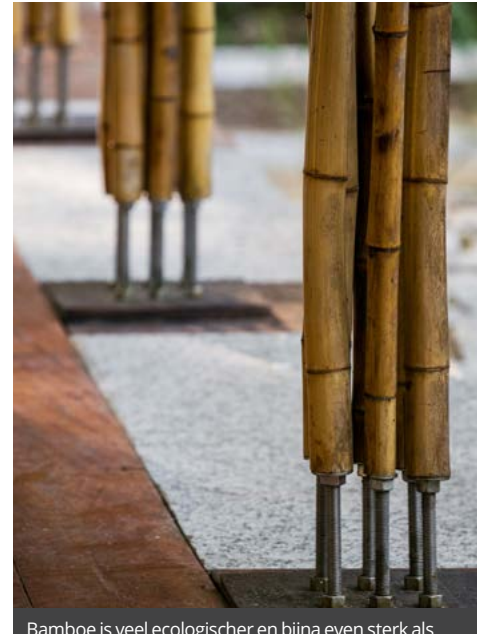
Van buitenaf is het nauwelijks zichtbaar, maar in de overdekte wandelgang is bamboe alomtegenwoordig in het gemeenschapscentrum

Svens eigen woning kreeg een bamboe dakgebinte

Bamboe is bij uitstek geschikt voor dragende structurelementen

Bamboe is veel ecologischer en bijna even sterk als staal, ontdekte Sven Mouton

Dit gastenverblijf is een ander Braziliaans project waar Sven Mouton graag aan terugdenkt

“

Daarom zijn we meer voorstander van copyleft dan van copyright: we willen iedereen die interesse heeft op weg helpen om met het materiaal aan de slag te gaan

Sven Mouton
Architect

Geïnteresseerden stuurt hij met plezier een kopie van het document. Het biedt een overzicht van de bestaande structurele systemen en de knoopsystemen. Naast inspirerende voorbeelden bevat het daarnaast ook informatie over de milieutechnische aspecten en LCA-studies.

Samenwerken in plaats van tegenwerken

Sven kijkt vol vertrouwen naar de toekomst, maar het heeft niet veel gescheeld of hij was nooit aan het traject begonnen. “Aan dat aller-eerste project in Brazilië werkten een dertigtal lokale bewoners mee. Toen de bouw van het gemeenschapscentrum al flink was opgeschoten – er lag al vier ton aan dakbedekking op – hoorden we plots een enorme krak. Iedereen vluchtte in paniek het gebouw uit en het vertrouwen in ons en de bamboe was op slag weg. Tot bleek dat een van de bouwdetails slecht was uitgevoerd. Het probleem werd dus absoluut niet veroorzaakt door het materiaal, maar door een slechte uitvoering. Om het vertrouwen te herstellen hebben we iedereen één voor één op de stelling uitgenodigd om te tonen waarom het precies was misgelopen.”

De ontwikkelingsprojecten in Brazilië brachten hem niet alleen veel technische kennis bij. “Er werd daar op een heel andere manier samengewerkt. Hier vertrekken bouwprojecten nog vaak vanuit de traditionele driehoek opdrachtgever – architect – aannemer. We geloven dat er veel spanning op die driehoek moet zitten om een project goed van de grond te krijgen. Daar ontdekte ik hoe aangenaam het is om die manier van denken overboord te gooien, om gewoon samen je schouders onder de opdracht te zetten, open kaart te spelen en elkaar recht in de ogen te kijken. Dit proberen we voor Planckendaal ook toe te passen. De driehoek mag een cirkel worden.”

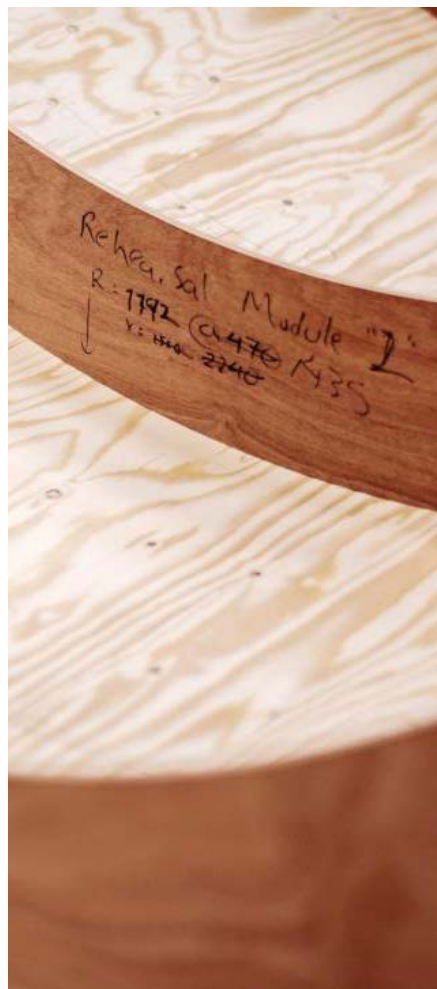
Windenergie kan je ook opwekken met houten windmolens

De toren is opgebouwd uit verschillende modules.

Hierdoor kan de toren gemakkelijk en zonder bijzondere vergunningen getransporteerd worden

Houten windmolens komen eraan

Houtbouw biedt op ecologisch vlak heel wat voordelen. Wanneer je het dan ook nog gaat inzetten om duurzame energie op te wekken, wordt de balans nog rooskleuriger. Dat is geen toekomstmuziek, getuige de houten windmolens die steeds vaker opduiken. In Duitsland wordt er heel binnenkort alvast eentje opgeleverd.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Modvion

Milieu-impact

De houten windmolen in Warburg (Noordrijn-Westfalen) wordt een bescheiden exemplaar met 20 meter lange houten wieken en een vermogen van 0,5 megawatt (MW). Een molen met 80 meter lange wieken staat ook al op de planning.

Het zijn interessante initiatieven, want windenergie blijft aan belang winnen. In 2021 werd 15% van de Europese elektriciteit via windenergie gegenereerd. Dat jaar werd er een recordaantal nieuwe windmolenparken gebouwd. Het potentieel is groot, maar de uitdagingen ook. Zo roept de milieu-impact van de ruwe materialen waarmee windmolens doorgaans gebouwd worden – vooral beton en staal, maar ook heel wat andere kostbare metalen – heel wat vragen op. Het ontginnen, produceren en transporteren van deze materialen brengt een aanzienlijke CO2-uitstoot met zich mee. Dat we die windmolens nu ook met hout kunnen maken, biedt perspectieven.

Sterker dan staal

De Duitse houten windmolen wordt gebouwd door Stora Enso. Het Fins-Zweedse bedrijf ontwikkelt, produceert en verdeelt wereldwijd hernieuwbare materialen, waaronder ook het gelamineerde hout waarmee de houten windmolens gebouwd worden. Hun missie bestaat erin om materialen op basis van fossiele grondstoffen waar mogelijk te vervangen door hernieuwbare alternatieven. Voor de bouw van houten windmolens ging Stora Enso partnerships aan met Voodin Blades, een fabrikant van houten wieken en Modvion, die gespecialiseerd is in de bouw van houten turbines.

De windmolens worden gebouwd met LVL, kort voor Laminated Veneer Lumber. De panelen zijn opgebouwd uit meerdere lagen grenen- en vurenhout. Ze hebben een hoog draagvermogen én een beperkte ecologische voetafdruk.

Dat een houten toren sterker en groter kan zijn dan een van staal, heeft alles te maken met het feit dat volume hier geen belemmerende factor is.

Andere voordelen van LVL

De toren bestaat uit verschillende modules die telkens 16 à 24 meter hoog zijn. Dit maakt dat hij, anders dan een traditionele toren, gemakkelijk getransporteerd kan worden, zonder dat er speciale vergunningen en ingrepen nodig zijn. De modules worden op de werf op elkaar gestapeld. Door het lichte gewicht kan dat zonder zware uitrusting, wat opnieuw een positief effect heeft op de milieu-impact.

Door de grote sterkte kunnen bovendien hogere torens gebouwd worden, wat toegang geeft tot sterkere wind en dus een meer kostefficiënte energieproductie.

Stora Enso maakt zich sterk dat de koolstofuitstoot die bij

“

Staal is heel sterk per volume-eenheid, maar aangezien zo'n toren vanbinnen leeg is, kunnen we de muren gewoon dikker maken. Het LVL in onze torens heeft een hogere sterkte voor hetzelfde gewicht in vergelijking met staal.

Modvion

de bouw van zo'n toren komt kijken met 90% gereduceerd wordt als je er LVL voor gebruikt. "Bovendien houdt het materiaal de CO2 vast die de boom tijdens zijn leven heeft opgeslagen. Bereikt de toren het einde van zijn levenscyclus dan kan het hout gerecycled en/of in nieuwe projecten gebruikt worden." De levensduur wordt door de bedrijven op zo'n 25 à 30 jaar geschat.

Vooruitzichten

Eind vorig jaar sloot Modvion een contract af met RES, een gigant op vlak van hernieuwbare energie. Van 2026 tot 2036 zal het bedrijf jaarlijks een 20-tal houten torens bouwen voor de windmolenparken van RES. Het energiebedrijf wil zijn uitstoot tegen 2030 halveren en vóór 2050 net zero bereiken. Innovatieve oplossingen als deze moeten hen daarbij helpen.

"Om de meest kostenefficiënte windenergie op te wekken, moeten we hogere turbines bouwen", zegt Matilda Afzelius, CEO RES Nordics. "Daarom is de oplossing van Modvion zo interessant. Omdat we in staat zullen zijn om de sterkere wind te bereiken op een hoogte van 290 m terwijl we onze uitstoot verminderen, willen we deze zo snel mogelijk opnemen in onze projecten."

De fabriek van Modvion

Terugblik 2022: jaar van uitdagingen én kansen in de schrijnwerksector?

Toen we heel wat tegenstrijdige voorspellingen voor 2023 lazen, besloten we ons licht op te steken bij een aantal bedrijven uit de sector zelf. Al snel bleek dat we het niet over het nieuwe jaar konden hebben zonder eerst terug te kijken naar de weg die ze de afgelopen jaren hebben afgelegd. Het is moeilijk om de toekomst te zien zonder het verleden te begrijpen.

Tekst: Wendy Thijs

2022: crisis of opportuniteit?

Het leven kan alleen achterwaarts begrepen worden, maar moet voorwaarts geleefd worden, wist Kierkegaard. Dat was zeker zo tijdens de turbulente jaren die we achter de rug hebben. Plannen werden gemaakt, maar even snel weer overboord gegooid. De opeenvolgende crisissen troffen de bedrijven niet op dezelfde manier. Iedereen kreeg met andere uitdagingen af te rekenen, en soms bracht zo'n uitdaging ook onverwachte opportuniteiten met zich mee.

Zo mocht Ostermann tijdens de coronacrisis heel wat nieuwe klanten verwelkomen. "En we zijn er in 2022 in geslaagd om dat gewonnen marktaandeel te behouden", legt **Alain van der Kuylen** uit. "De nieuwe klanten vonden de weg dankzij onze grote voorraden en vlotte logistiek. In 2022 moesten we hen blijven overtuigen met onze service, een grote variatie in het assortiment en snelle, betrouwbare leveringen. Dankzij ons gemotiveerde team is dat uiteindelijk gelukt. Dat we het goed deden, werd ook buiten het bedrijf erkend. In 2023 zijn we voor het eerst genomineerd voor een Trends Gazellen."

Marc Demares is ook tevreden met het resultaat dat in 2022 werd neergezet, al ging Lamello er in België toch wat op achteruit. "Dat was niet geheel onverwacht", vertelt hij. "We schakelden vorig jaar over op een selectieve distributie en hebben onze prijszetting aangepast. Het was een noodzakelijke stap wetende dat we 90% van onze omzet realiseerden bij 10% van onze dealers. Met hen willen we voortaan een hechtere relatie uitbouwen." Lamello deed het uiteindelijk beter dan verwacht en dat heeft volgens Marc alles te maken met de niche waarbinnen ze opereren. "Interieurbouwers zijn een van de laatste schakels in een bouwproject. Wie een bestelling voor een keuken geplaatst had, liet ze ook nog wel installeren". Dit wordt bevestigd door interieurbouwer Van Overstraeten, die zeer blij was met resultaten die in dezelfde lijn lagen als die van het jaar voordien.

Bokkesprongen op de grondstoffenmarkt deden Soudal alle zeilen bijzetten, maar uiteindelijk deden we het beter dan de markt en kunnen dus absoluut niet klagen", vertelt **Wim Verhoeven**. "Het ene assortiment deed het beter dan het jaar voordien en het andere wat minder. Gemiddeld genomen was het resultaat zeker positief."

Bruno Vermote laat weten dat Robaco een heel sterk jaar achter de rug heeft. "2021 was voor ons onverwacht al een uitzonderlijk goed jaar en hoewel we het niet zo hadden ingeschat, deden we het in 2022 nog beter", vertelt hij. "Grote leverproblemen konden we vermijden doordat we de situatie vooraf goed hadden ingeschat en onze stock hadden uitgebreid. Het is onze missie om het productieproces van onze klanten te helpen optimaliseren. We wilden dus absoluut vermijden dat we te horen zouden krijgen dat de productie ergens stillag omdat wij niet konden leveren. Onze oplossingsgerichte aanpak wierp vruchten af."

Omstandigheden waar je geen vat op hebt

Bij Festool lagen de kaarten enigszins anders. Het bedrijf deed het tijdens de pandemie ook bijzonder goed, maar 2022 was voor hen een bijzonder hard jaar. De splinternieuwe

montagefabriek in Duitsland was er, de innovaties waren er, maar cruciale onderdelen waren er helaas vaak niet. **Sandy Van Der Vreken**: "We hebben gedaan wat we konden met wat voorhanden was, maar helaas zijn we geen Apple of Audi en zagen we de lijst backorders dagelijks groeien. Dat leveringsdata bleven opschuiven, was enorm frustrerend, zowel voor de klant als voor ons. Ik vergelijk het met de tram: als je weet dat die tien minuten vertraging heeft, kan je daar wel mee om. Blijkt na die eerste tien minuten dat je plots nog tien minuten extra moet wachten, dan word je zenuwachtig."

"Festool heeft op een bepaald moment zelfs bepaalde machines uit het gamma gehaald om de best draaiende machines te kunnen blijven maken. Dat zijn zware beslissingen om te nemen. De lancering van heel wat accu-machines moest worden uitgesteld omdat de 18V batterijen onvoldoende leverbaar waren. Goed communiceren met onze dealers en eindklanten was nooit zo belangrijk, maar ook nog nooit zo moeilijk."

Belang van persoonlijk contact

Ongeziene prijsstijgingen deden het vertrouwen bij klanten soms wankelen. De trend, die al tijdens de pandemie werd ingezet door een plotse schaarste aan grondstoffen en

Wie is wie?

Marc Demares: CEO van Lamello Belgium dat gespecialiseerd is in verbindingssystemen voor plaatmaterialen en houtbewerkingsmachines.

Alain Van Der Kuylen: directeur Ostermann Belux, een vakhandel die gespecialiseerd is in kantenband, meubelbeslag, inbouwartikelen en werkplaatsbenodigdheden.

Sandy Van Der Vreken: marketing manager van machinefabrikant Festool Belgium.

Wim Van Loon: zaakvoerder Ambachtelijke Trappenmakerij Wim Van Loon

Wilfried Van Overstraeten: zaakvoerder interieurbedrijf Van Overstraeten

Wim Verhoeven: Country Director Belux bij Soudal, producent en leverancier van mastieken, lijmen en PU schuimen.

Bruno Vermote: zaakvoerder van Robaco, een toeleveringsbedrijf dat onder andere gespecialiseerd is in lijmen, kanten en snijgereedschappen, met eigen slijpdienst.

Uitdagingen zijn tijdelijk, je moet je niet altijd aanpassen, vindt Alain Van Der Kuylen

Als fabrikant sta je nergens zonder je product, beseftte Sandy Van Der Vreken vorig jaar

Een breed assortiment is een troef, zo kan je altijd een antwoord bieden op huidige uitdagingen, weet Wim Verhoeven

Emoties spelen nog steeds een cruciale rol, weet Marc Demares

Trappenmaker Wim Van Loon legt binnenkort zonnepanelen op zijn dak om energiezuiniger te produceren

Bruno Vermote benadrukt dat je mensen je grootste kapitaal zijn

“

B2B of B2C... we zijn allemaal mensen. We willen ons goed voelen wanneer we iets kopen, de kwaliteit moet goed zijn en alles moet vlot verlopen

Marc Demares
Lamello

onderdelen, zette zich door de oorlog, energiecrisis en inflatie verder. "Tot de prijzen echt een ongezien niveau bereikten en klanten dat toch wel in vraag gingen stellen. Als handelsbedrijf zit je dan in een moeilijke positie, want wij moeten die hogere prijzen ook betalen aan onze leveranciers", vertelt **Bruno Vermote**.

Een goede relatie met je klanten bleek belangrijker dan ooit. "Wij zijn een bedrijf met een gezicht. Als er iets is, reiken we naar onze telefoon of stappen we zelfs in onze auto om de klant ter plaatse te gaan helpen. Dit was altijd al zo en 2022 heeft nog maar eens bewezen dat die aanpak werkt", besluit hij. Eén ding is duidelijk, weet ook **Marc Demares**, emoties spelen een cruciale rol bij het zakendoen. "B2B of B2C... we zijn allemaal mensen. We willen ons goed voelen wanneer we iets kopen, de kwaliteit moet goed zijn en alles moet vlot verlopen. Als dat goed zit, zal de vraag steeds meer vanuit de markt komen."

Alain Van Der Kuylen voelt ook dat klanten persoonlijk contact verlangen. "Die onderlinge uitwisseling is heel belangrijk voor ons. Tijdens de gesprekken ontdekken we nieuwe behoeften

en van daaruit kunnen we weer nieuwe diensten ontwikkelen."

Hoewel **Sandy** het belang van persoonlijke relaties absoluut niet wil onderschatten – Festool staat in nauw contact met zowel zijn dealers als eindklanten – wil ze de online distributiekanaalen toch ook verder blijven ontwikkelen. "We hebben gemerkt dat vooral de dealers die al een webshop hadden, of degenen die snel schakelden en bijvoorbeeld een pick-up organiseerden op hun parking, het goed bleven doen. Voor dealers die niet in het online verhaal willen stappen, proberen we nu iets te ontwikkelen dat hen zal toelaten om verder te blijven verkopen, mochten fysieke winkels in de toekomst ooit weer hun deuren moeten sluiten."

Uitgaan van je sterktes

Marc Demares haalt een andere belangrijke leerles aan. "We merkten hoe belangrijk het is om je eigenheid te behouden. Achterhalen wat nu precies de voor- en nadelen van je product of dienst zijn, is eerst een hele zoektocht, maar eens je dit helder hebt, is het als een kompas waar je altijd op kunt terugvallen." Zo zal Lamello

de komende jaren meer inzetten op de jeugd. “We willen studenten al laten kennismaken met onze producten zodat ze er ook mee gaan werken als ze dan een jaar of twee later in een bedrijf aan de slag gaan. Niet omdat het goedkoop is, maar omdat het echt een goede oplossing is waarmee ze ook nog tijd kunnen besparen. De jeugd is de toekomst. Net als bij sport is je mindset cruciaal: weten waar je naartoe wil, helpt je om je doelen ook effectief te bereiken.”

Snel schakelen

Het weerhield hem er niet van om ook voor 2023 een plan op te maken, maar 2022 heeft **Wim Verhoeven** wel geleerd dat onvoorziene omstandigheden ervoor kunnen zorgen dat je de gemaakte plannen wel heel snel weer moet opbergen. Wat hen erg geholpen heeft om dan snel te kunnen schakelen, zijn de korte beslissingslijnen bij Soudal. “We houden de markt nauwlettend in de gaten en gaan bij onvoorziene omstandigheden altijd meteen op zoek naar de opportuniteiten”, vertelt Wim. Of het nu gaat om bijsturen op vlak van prijzen, de productie of verkoop... ze hebben directe lijnen met pater familias Vic Swerts die het familiebedrijf nog steeds zelf in de juiste richting blijft sturen. Dit is

herkenbaar voor **Bruno Vermote**: “De voorbije jaren hebben bewezen dat het niet altijd mogelijk is om een langetermijnstrategie uit te werken. Je kunt niet op alles voorbereid zijn, maar als je de juiste mensen aan boord hebt én ze weten waar je naartoe wil, dan kom je er wel.”

Want vindt Bruno Vermote, je mensen zijn je grootste kapitaal. “De moeilijke jaren hebben er net voor gezorgd dat ons groepsgevoel versterkt is. Al tijdens de pandemie vroegen we heel wat van onze mensen. Plots moesten ze van thuis uit gaan werken terwijl onze bedrijfsvoering daar op dat moment totaal niet op voorzien was. Als je er dan in slaagt om die omschakeling te maken, ontstaat er een positieve dynamiek. Tijdens de periode van extreme prijsverhogingen werd het groepsgevoel nog versterkt. Op een bepaald moment leek het hier wel een vishandel met prijzen die bijna dagelijks wijzigden. Onze vertegenwoordigers moesten klanten informeren, maar wisten zelf soms amper wat de actuele stand van zaken was.” Ook al zijn de omstandigheden intens, met een goed geolied en flexibel team dat erop gericht is om oplossingen te bedenken liever dan schuldigen aan te wijzen, kan je zoiets aan, concludeert hij.

“

Op een bepaald moment leek het hier wel een vishandel met prijzen die bijna dagelijks wijzigden. Onze vertegenwoordigers moesten klanten informeren, maar wisten zelf soms amper wat de actuele stand van zaken was

Bruno Vermote
Robaco

Zo zwak als je zwakste schakel

Als fabrikant sta je nergens zonder je product, leerde Festool. “Festool investeerde in een hypermoderne fabriek, maar je mag nog zoveel technologie en mensen in huis hebben om alles te monteren, als er componenten ontbreken,

gaat het gewoon niet”, vertelt **Sandy Van Der Vreken**. Festool heeft nu nieuwe relaties opgebouwd met andere en vooral met meerdere leveranciers zodat ze hier beter tegen gewapend zijn, mochten er zich in de toekomst gelijkaardige situaties voordoen. “Gelukkig voelen we nu dat de grootste problemen achter de rug zijn. De 18V batterijen zijn terug voldoende op voorraad en een recent aangekondigde lancering lag effectief op tijd bij onze dealers in de rekken. We kunnen het vertrouwen in de beschikbaarheid terug beginnen opbouwen.”

Energiezuinig ondernemen

De energiecrisis heeft heel wat bedrijven er vorig jaar toe aangezet om hun verbruik onder controle te krijgen. Bij Lamello en Ostermann drongen ingrijpende maatregelen zich niet op omdat beide bedrijven enkel burelen en opslagruimte in België hebben. “In Zwitserland wordt er wel voortdurend geïnvesteerd in hoogtechnologische machines en een zo energiezuinig mogelijk productieproces. Ze zetten het houtafval zelfs om in energie waarmee een deel van de gemeentevan stroom wordt voorzien”, vertelt **Marc Demares**.

Ostermann investeert momenteel wel fors in duurzame bouwtechniek, maar die plannen lagen al langer klaar. In Liedekerke wordt in 2023 een volledig nieuw kantoorgebouw gebouwd. “Bijna energieneutraal en met ultramoderne en

comfortabele werkplekken voor onze medewerkers”, zegt **Alain van der Kuylen**. “De planning is klaar. We verwachten het dit jaar te kunnen voltooien.”

Soudal heeft nog extra zonnepanelen geïnstalleerd en verving in zijn fabrieken de traditionele lampen door ledverlichting. “Daarnaast hebben we een windturbine laten installeren en werken we steeds meer met gerecycleerde materialen, zowel in onze producten als in onze verpakkingen. Binnen enkele maanden zullen we in Turnhout bovendien een nieuwe fabriek in gebruik nemen die een BREEAM outstanding certificaat zal krijgen. Daarvoor moet je wel aan heel veel duurzaamheidseisen voldoen. Er wordt onder andere gewerkt met geothermie.”

Ondanks het feit dat Robaco geen productiebedrijf is, liepen de verwarmingskosten er toch nog behoorlijk hoog op. “Naast de kantoren hebben we ook een slijperij en magazijn te verwarmen, voor de lijmen moeten we in het magazijn toch een bepaalde minimumtemperatuur aanhouden. We hebben de verwarming wel iets lager gezet en iedereen een Robaco-trui cadeau gedaan.” Verder investeerde Robaco ook in het verduurzamen van zijn bedrijfsvoering, onder andere door recycleerbare verpakkingsmaterialen te gebruiken en te investeren in drankfonteinnetjes en duurzame drinkflessen.

Ook Festool lette op de kleintjes door de verwarming niet meer te laten branden als medewerkers thuiswerkten en er geen klanten op bezoek kwamen. “We hebben ons andere en betere gewoonten aangekweekt, gewoonten die eigenlijk sowieso beter zijn al was er een energiecrisis nodig om dat te beseffen”, vertelt **Sandy Van Der Vreken**. Het kantoorgebouw van Festool is spiksplinternieuw, maar had nog geen zonnepanelen. Die zijn nu wel op weg. “En het nieuwe fabrieksgebouw van Festool in het Duitse Weilheim/Teck is sowieso volledig futureproof en energiezuinig. Ze wekken hun eigen energie op waarmee zowel de productieruimte als kantoren verwarmd worden. Die plannen waren er al voor de energiecrisis.”

Ook de schrijnwerkers zelf namen maatregelen. “Wie een productie-atelier met veel machines heeft, kan niet veel besparen, maar we zullen wel extra zonnepanelen installeren en gaan bewuster om met verplaatsingen”, vertelt **Wilfried Van Overstraeten**. Bij **Wim Van Loon** zijn de zonnepanelen (200 stuks!) ook al besteld. “We investeren ook meteen in een laagspanningscabine zodat we toekomstbestendig zijn en er later ook onze nieuwe CNC mee van stroom kunnen voorzien. We zijn daarnaast al onze persluchtleidingen aan het vernieuwen omdat we merkten dat we met veel lekken zaten waardoor er veel energie verloren ging.”

Watergevulde ramen om gebouwen te verwarmen en te koelen?

De Britse startup Water-Filled Glass heeft met water gevulde ruiten ontwikkeld die zonlicht gebruiken om een energiebesparend verwarmings- en koelsysteem aan te drijven.

Tekst: Jesse Van Daele

Water-Filled Glass (WFG) werd in 2020 opgericht door Matyas Gutai, docent architectuur aan de Loughborough University, en zijn collega's Daniel Schinagl en Abolfazl Ganji Kheybari. Het bedrijf wil met behulp van gepatenteerde technologie gebouwen met veel glas aanzienlijk duurzamer maken. De ramen bevatten een dun laagje water tussen de glasplaten, dat warmte absorbeert van zonlicht of andere straling, zoals warmte die een kamer verlaat. Het opgewarmde water wordt vervolgens onder lage druk door verzegelde leidingen naar koudere delen van het gebouw gepompt, via een vloersysteem of in een warmteopslag.

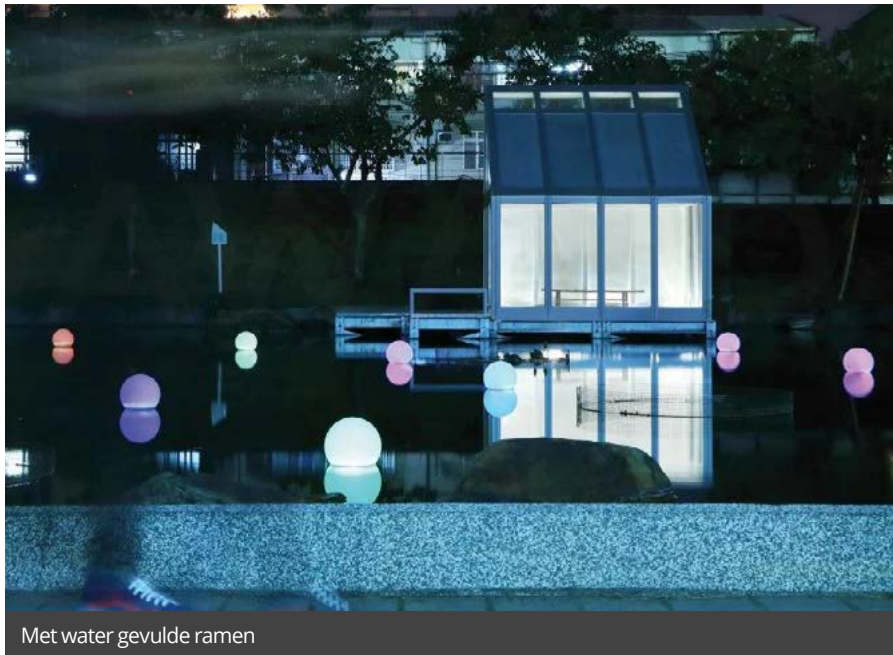
Water-Filled Glass schat dat zijn systeem de energierekening met ongeveer 25% kan verlagen. Door thermische energie op deze manier te absorberen, beperkt het met water gevulde glas ook de hoeveelheid zonnewarmte die via de ramen het gebouw binnenkomt, waardoor in warme klimaten minder airconditioning nodig is.

Matyas Gutai: "We weten dat water in het raam stoppen klinkt als een ronduit krankzinnig idee. Maar wij geloven dat dit belangrijk is, want als je denkt aan de energie van gebouwen en het terugdringen van de koolstofuitstoot, is er nog steeds een groot potentieel en een grote kans om na te denken over beglazing. Glas is verantwoordelijk voor een groot deel van het energieverbruik voor verwarming en koeling, en het is een alomtegenwoordig materiaal, het zit in bijna elk gebouw."

Experimenteel paviljoen

De eerste commerciële projecten van de startup, een industrieel gebouw in Hongarije en een woonwijk in de VS, zijn nu in aanbouw. Het bedrijf heeft twee prototypes van gebouwen met de technologie voltooid, Water House 1.0 en Water House 2.0 genaamd - het eerste is een kleine hut in Hongarije en het tweede een paviljoen bij de Feng Chia Universiteit in Taiwan.

Omdat het systeem gebruik maakt van kant-en-klaar glas en onderdelen, beweert WFG dat het de "embodied-carbon"-impact van de bouw niet sterk verhoogt en gemakkelijk te produceren is. Het bedrijf benadrukt ook dat zijn systeem geen

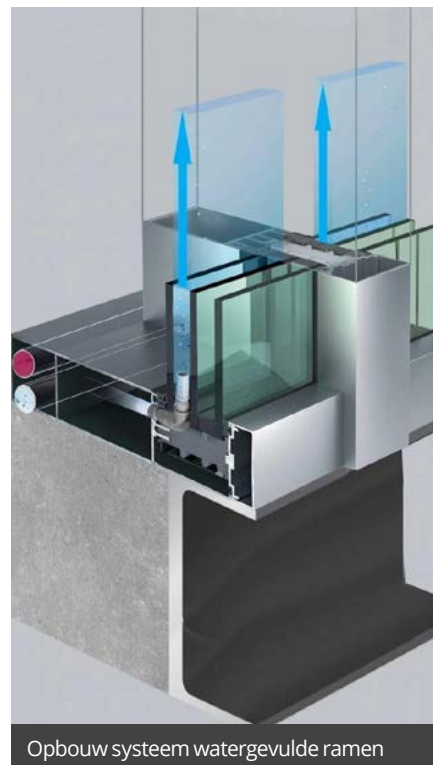
Met water gevulde ramen

“

Het hele idee komt voort uit de erkenning dat het verplaatsen van energie veel en veel goedkoper is dan het verwarmen of koelen van de ruimte

invloed heeft op de esthetiek van het gebouw, zowel binnen als buiten, aangezien water de meeste energie absorbeert uit het deel van het lichtspectrum dat onzichtbaar is voor mensen.

De technologie kan water verwarmen tot temperaturen van ongeveer 40 graden Celsius en kan worden aangesloten op een conventionele warmtepomp of boiler. WFG heeft ook een retrofitversie van zijn product ontwikkeld, waarbij het systeem achter bestaande beglazing kan worden aangebracht zonder dat de reeds aanwezige ramen hoeven te worden vernield.

Opbouw systeem watergevulde ramen

Schiet het isoleren van woningen zijn doel voorbij?

Het aanbrengen van isolatie in huizen zorgt slechts voor een beperkte tijd voor energiebesparingen. In vele gevallen wordt de 'winst' teniet gedaan door een toename van het energieverbruik, zo blijkt althans uit een studie van de Universiteit van Cambridge bij huizen in het Verenigd Koninkrijk. Geen directe afname van de uitstoot én geen verkleining van de ecologische voetafdruk dus. Wat is er aan de hand?

Tekst: Jesse Van Daele

Uit de studie, waarin het gasverbruik van meer dan 55.000 woningen in Engeland en Wales werd geanalyseerd, bleek dat elke daling van het gasverbruik door het aanbrengen van muurisolatie binnen vier jaar teniet werd gedaan. Het aanpassen van zolders bleek slechts half zo effectief, waarbij de eventuele winst na twee jaar "onbeduidend" werd, aldus de onderzoekers. Er is verder onderzoek nodig naar de oorzaken van dit terugslageffect. Maar de studie stelt dat het te wijten zou kunnen zijn aan de gelijktijdige bouw van woninguitbreidingen, die het energieverbruik van een huishouden met ongeveer 16% kan doen toenemen.

"We ontdekten dat energie-efficiënte aanpassingen vaak worden gecombineerd met huisverbeteringen die het verbruik juist verhogen, zoals uitbreidingen", aldus Cristina Peñasco, universitair hoofddocent openbaar beleid aan de Universiteit van Cambridge, die mede-auteur van de studie was.

Woningisolatie geen wondermiddel

Andere mogelijke oorzaken zijn het feit dat 18% van de Engelse huishoudens een serre heeft, die volgens de studie elke energiebesparing binnen het eerste jaar teniet doet, en de mogelijkheid dat energie- en kostenbesparingen op hun beurt een hoger verbruik in de hand werken.

Om een echte vermindering van het energieverbruik en de bijbehorende uitstoot op lange termijn te bereiken - in overeenstemming met de missie van het VK om energieonafhankelijkheid en netto nul-uitstoot te bereiken - stellen de onderzoekers dat isolatie dus hand in hand moet gaan met de installatie van warmtepompen en regelgeving om het gedrag van mensen te veranderen.

"Er zijn zeer reële voordelen voor huishoudens van goede isolatie, niet in het minst wat betreft gezondheid en comfort," aldus co-auteur Laura Diaz Anadon, die directeur is van het Cambridge Centre for Environment, Energy and Natural Resource Governance.

“

De energiebesparing door woningisolatie 'verdwijnt' na vier jaar

Cristina Peñasco

Universitair hoofddocent openbaar beleid aan de Universiteit van Cambridge

"Woningisolatie alleen is echter geen wondermiddel", voegde ze eraan toe. "Op de lange termijn kan het simpelweg financieren van meer van dezelfde isolatie-uitrol om de Britse doelstellingen op het gebied van koolstofvermindering en energiezuikerheid te halen, de wijzerplaat misschien niet zo veel opschuiven als wordt gehoopt."

Muurisolatie zorgt voor 7 % minder gasverbruik

De studie, die is gepubliceerd in het tijdschrift Energy Economics, is volgens de onderzoekers de eerste die de langetermijneffecten van isolatie in huishoudens in Engeland en Wales volgt. Hun analyse is gebaseerd op gegevens van het Britse ministerie van Energie en Klimaatverandering, waarin het gasverbruik van huishoudens gedurende vijf jaar voor en na het aanbrengen van isolatie werd bijgehouden. Rekening houdend met de leeftijd en grootte van het gebouw, het weer en de gasprijzen op dat moment, bleek uit de studie dat spouwmuurisolatie het meest effectief was, met een gemiddelde daling van 7% van het gasverbruik in het eerste jaar. Ter vergelijking: bij het aanbrengen van zolderisolatie was de daling aanvankelijk slechts 4%.

"Het isoleren van zolders en spouwmuren van bestaande woningen in het Verenigd Koninkrijk

vermindert het gasverbruik alleen gedurende het eerste of tweede jaar, en alle energiebesparingen verdwijnen tegen het vierde jaar na de aanpassing", concludeerde de studie.

Retrofit moet warmtepompen omvatten

In huishoudens met een laag inkomen waren deze besparingen nog kleiner - gemiddeld 3% in het eerste en tweede jaar na de aanpassing - wat erop wijst dat alle besparingen onmiddellijk worden gebruikt om de woning langer warm te houden. Dit bewijst dat isolatie doeltreffend is om de toegang tot verwarming te democratiseren en brandstofarmoede te bestrijden, aldus de onderzoekers, vooral in het licht van de huidige crisis op het gebied van energie en kosten van levensonderhoud.

Maar de studie toont ook aan dat, om het gasverbruik en de emissies daadwerkelijk terug te dringen, isolatie achteraf gepaard moet gaan met energiereductiedoelstellingen voor huishoudens en vrijstelling van energierekening voor huishoudens met een laag inkomen.

Bovendien stellen zij dat naast isolatie ook elektrische warmtepompen moeten worden geïnstalleerd om de woningverwarming, die verantwoordelijk is voor ongeveer 14% van de Britse koolstofuitstoot, koolstofvrij te maken.

De woningvoorraad van het land behoort tot de oudste en minst energie-efficiënte van Europa, waardoor brancheorganisaties zoals het Royal Institute of British Architects, de Construction Leadership Council en het Architects Climate Action Network al lang oproepen tot een uitgebreide nationale retrofitstrategie.

Volgens hen moet een holistische aanpak niet alleen isolatie omvatten, maar ook "koolstofarme" warmtepompen en ramen met driedubbele beglazing.

KENNIS & ADVIES

BETROUWBAAR

HULPVAARDIG

Het Lecot-team deelt graag **vakkennis** met bouwprofessionals, installateurs, onderhoudsteams, ... Ze doen dat op een **betrouwbare, ongedwongen** manier zoals collega's onder elkaar. Het volledige team staat klaar voor jou met raad en daad zodat je zonder zorgen aan de slag kan. Ontdek onze producten, diensten en ondersteuning op maat voor jou. Op die manier kan je de volle focus leggen op jouw projecten.

ALTIJD NABIJ | 73 VESTIGINGEN | 110.000 PRODUCTEN

ALLEN VOOR ÉÉN

Ontdek meer op lecot.be of in één van onze vestigingen

ACTUA CEO-WISSEL

Pieter Morisse nieuwe CEO bij Lecot

Na meer dan 27 jaar geeft Philippe De Veyt de fakkel door aan Pieter Morisse als CEO van Lecot. Sinds januari 2023 vormt Pieter Morisse de bestuurlijke tandem met co-CEO Rik Lecot. Die verjonging en vernieuwing past binnen de visie van het familiebedrijf op de toekomst.

Tekst: Wendy Thijs - Foto: Lecot

Strategisch vijfjarenplan

Met behulp van workshops, individuele gesprekken met medewerkers en klanten legde Lecot 5 pijlers vast die hun een kader geven waarbinnen ze de komende 5 jaar willen investeren. Dit strategische plan, dat intern getrokken werd door Pieter Morisse, kreeg de naam "Visio 2025".

"Bij Lecot staat de klant centraal, maar we willen nóg meer vanuit de klant vertrekken. Daarvoor evolueren we als bedrijf naar omnichannel, zodat we de klantenbeleving kunnen verbeteren. Dit doen we dus door de klant dezelfde beleving, dezelfde informatie te geven waardoor de klant het gevoel krijgt dat we hem/haar kennen, onafhankelijk van het kanaal.

Dit zal enkel bijdragen tot het verhogen van de klanttevredenheid. Om hiertoe te komen zullen onze teams marketing en digital ook een belangrijke rol spelen, naast onze eerder fysieke verkoopkanalen, in de vestigingen, en via vertegenwoordigers en de klantendienst. Ik ben er rotsvast van overtuigd dat dit nog voor extra groei zal zorgen," aldus Morisse.

"Wanneer iedereen op de rem staat, geven wij gas"

Lecot bestaat dit jaar 135 jaar, en bleef in al die jaren trouw aan zijn familiale waarden. Het

bedrijf groeide uit tot een gevestigde waarde en staat te boek als de grootste nationale speler in de distributie van ijzerwaren, bevestigingen, bouwbeslag, gereedschappen en persoonlijke beschermingsmiddelen.

Samen met zijn directieteam zorgde Philippe De Veyt hiervoor sinds 1995, toen zijn schoonvader Lieven Santens hoofdaandeelhouder van de firma Lecot werd. Lecot stond toen voor 22 miljoen euro omzet met 115 medewerkers, vanuit één site in Heule. "Groeit zit in het DNA van onze firma. Omdat we open staan voor opportuniteiten en ze grijpen, omdat we open-minded zijn om technologisch bij te blijven, omdat het onze wil is wendbaar te zijn ondanks de grootte, omdat onze drive erin zit om nieuwe bedreigingen om te turnen tot opportuniteiten," duidt De Veyt.

De Veyt haalde Rik Lecot aan boord in 2000 om die voornemens in tandem waar te maken: "De belangrijkste momenten van de samenwerking met Philippe zijn te zien in ons pionierswerk," aldus Lecot. "In 2000 realiseerden wij een omzet van 26 miljoen euro met 4 vestigingen. We opereerden echter met een ouderwetse logistiek, een voorbijgestreefde IT, zonder website of online aanwezigheid.

22 jaar later mogen we pronken met een financieel zeer gezonde firma en staan we voor 80 vestigingen - waarvan 4 in Nederland, een omzet van 267 miljoen euro, gerealiseerd door ongeveer 750 medewerkers, een goed draaiende moderne logistiek en met een groot aandeel internetverkopen. Kortom, intussen zijn we de onbetwiste marktleider in onze branche. Dit alles door schitterend samen te werken en altijd met de nodige humor," dixit Lecot.

Ook tijdens de recente crisissen liet het bedrijf zich van zijn sterkste kant zien. De Veyt: "Wanneer iedereen op de rem staat, geven wij gas." Zo nam Lecot in volle coronacrisis in 2021 de firma Biermans in Breda over. Ondanks de spanning op de Belgische arbeidsmarkt slaagden zij erin om Lecot te

blijven vernieuwen en jonge ondernemende werknemers aan te trekken.

Vooruit met een frisse blik

"Toen ik in 1995 startte, had ik het geluk opgeleid te worden door Pol Lecot. Een visionair man, met een fijne neus voor zaken. Mijn schoonvader Lieven Santens - een rasechte ondernemer - gaf me de buitengewone opportuniteit om bedrijfsleider te worden. Dat vertrouwen in jonge mensen kan ik nu ook doorgeven aan Pieter," zegt De Veyt.

"Lecot investeert de volgende 3 jaar onder andere in een sterk doorgedreven automatisering van de logistiek, mijn passie na mijn mensen. Alhoewel ik dit traject nog zal begeleiden en ik lid blijf van de raad van bestuur, besef ik toch hoe hard ik onze mensen, De Strafst Bende van Lecot, zal missen."

Volgens de ervaren anciens De Veyt en Lecot is het belang van die verjonging niet te overzien. Zij hebben de ervaring, maar de nieuwe generatie groeide op in de digitale wereld, komen met een frisse blik, nieuwe ideeën en een nieuwe lading energie.

Morisse neemt hun advies ter harte en focust mee op het altijd open staan voor een opportuniteit en de familiale en collegiale omgeving. "Toen ik door Lecot benaderd werd, was er al bij het eerste gesprek een klik met Philippe. Ik kon mij enorm terugvinden in de focus op "groei" & het belang dat er gehecht werd aan de waarden van het bedrijf: respect, ambitie en passie. Wat ik meteen ook bevestigd zag in hoe Philippe sprak over de firma en over de medewerkers".

Nochtans was Morisse's start bij Lecot heel apart: zijn intrek in het lege kantoor in aanbouw gebeurde in december 2020, tijdens een lockdown als gevolg van de coronapandemie. De eerste contacten met medewerkers waren via Teams. "Kort na mijn komst ben ik de strategische oefening voor de toekomst van dichtbij beginnen opvolgen. Ik kreeg ook meteen "digital", "marketing" en het CRM-project onder mijn hoede. Later zijn daar ook project management & customer service bijgekomen. Dit alles samen heeft mij geholpen om de ins & outs van de firma te leren kennen."

Philippe De Veyt (midden) geeft de fakkel door aan Pieter Morisse die samen met co-CEO Rik Lecot het bedrijf zal besturen

Doordat CO₂ opgeslagen blijft in houtproducten kunnen ze de klimaatverandering helpen afremmen

ARTIKEL

ONDERZOEK

Houtproducten zijn een oplossing in de strijd tegen klimaatverandering

Zeker wanneer er nog meer wordt ingezet op circulariteit en recyclage worden houtproducten een belangrijk wapen in de strijd tegen de klimaatopwarming. Dit stelt Perrine Wohlfrom op basis van het thesisonderzoek dat ze uitvoerde ter afronding van haar masteropleiding milieubeheer aan de ULB.

Tekst: Wendy Thijs

Praktijkcase Wallonië

Perrine Wohlfrom, die werkzaam is op de research & innovation afdeling van wood.be, wilde nagaan of houtproducten met hun vermogen tot koolstofopslag één van de oplossingen zouden kunnen zijn in de strijd tegen de klimaatverandering en deed dat aan de hand van een praktijkcase in Wallonië.

Ze licht toe hoe ze precies tewerk ging: “Ik heb een onderzoek gedaan op basis van de IPCC-methodologie (2206 Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories) om zo de koolstofopslag in houtproducten in kaart te brengen. Deze methode houdt rekening met de oogst van hout in het bestudeerde groeigebied dat vervolgens in datzelfde gebied of elders wordt

verwerkt. Eerst bracht ik de koolstofvoorraad in naaldhout in Wallonië in 2014 in rekening als basisscenario. Daarna vergeleek ik dit basisscenario met alternatieve scenario's die gebaseerd zijn op veranderingen in de levenscyclus van producten (verlenging van de levenscyclus, recyclage, hergebruik, invloed van verbranden en storten van hout). Dit leverde mij heel wat gegevens op die ik verwerkte met een software genaamd CAT (Carbon Accounting Tool), waarmee je op een eenvoudige manier het stroomschema van de houtketen van een bepaald gebied in kaart kan brengen, van de oogst tot het einde van de levenscyclus.”

Geringe impact, aanzienlijk voordeel

Uit die analyse blijkt duidelijk dat houtproducten heel wat koolstof opslaan: Perrine Wohlfrom: “De jaarlijkse uitstoot van broeikasgasen in Wallonië bedraagt gemiddeld 36,86MtCO₂eq. De resultaten van mijn onderzoek tonen aan dat de hoeveelheid koolstof die is opgeslagen in producten van naaldhout (in gebruik en in afdanking) in totaal 48,86MtCO₂eq bedraagt, wat overeenkomt met 1,3 jaar van de Waalse regionale emissies.”

Omdat de sector zelf ook emissies uitstoot bij de verwerking van het hout bracht ze ook deze in kaart. “Deze emissies vertegenwoordigen 0,367MtCO₂eq/jaar of 1% van de jaarlijkse regionale emissies van Wallonië. Ter vergelijking: de cementproductie vertegenwoordigt 10,8% van de totale Waalse emissies. De houtsector slaagt er dus in om met een geringe impact een aanzienlijk voordeel te behalen. Deze hefboomwerking van de

houtsector is bijzonder interessant om in te zetten in de strijd tegen de klimaatverandering.”

Belang van circulariteit en recyclage

Perrine ging nog een stap verder en werkte een aantal alternatieve scenario's uit, waarbij ze telkens naging wat de impact was op de capaciteit tot koolstofopslag en het verminderen van emissies. Ze onderzocht onder andere wat er gebeurt wanneer:

- de levensduur van houtproducten verlengd wordt;
- er een ban komt op het storten van hout;
- bouwhout en plaatmaterialen hergebruikt worden;
- plaatmaterialen en papier meer gerecycled worden;
- er ingezet wordt op hout als energiebron;
- het gebruik van hout als energiebron beperkt wordt.

Uit die analyse blijkt dat bijna alle scenario's toelaten om meer koolstof op te slaan of om emissies te vermijden, behalve het scenario waarbij hout wordt ingezet als energiebron. In dat geval is er namelijk minder hout beschikbaar voor het maken van producten met een lange of middellange levensduur. Dat betekent dat er minder hout beschikbaar is om bijvoorbeeld beton of staal te vervangen, wat op zijn beurt leidt tot een toename van fossiele emissies. “Energiehout reserveren we best voor de lokale industrie (houtzagerijen, houtverwerkende bedrijven)”, aldus Perrine. “Of we zetten er pas op in als het hout echt aan het einde van zijn levensduur is. In deze gevallen is er geen concurrentie met het hout dat wordt geoogst in de bossen voor productiedoeleinden.”

Haar besluit? “Door het faciliteren van circulariteit en recyclage, bereiken we een toename van de koolstofopslag in houtproducten, wat op zijn beurt een positieve bijdrage levert in de strijd tegen de klimaatverandering.”

Overstromingsbestendig huis op houten draagstructuur

Architecten in vele delen van de wereld onderzoeken in toenemende mate manieren om huizen te creëren die niet alleen bestand zijn tegen overstromingen, maar ook tegen andere extreme omstandigheden die door de wereldwijde klimaatcrisis worden veroorzaakt. De Japanse studio Ushijima Architects voltooide onlangs een klein met hout bekleed huis. Met woonruimtes die op een betonnen basis zijn verhoogd om het risico van overstromingen te beperken.

Tekst: Jesse Van Daele

Overstromingen en riet

Het U-House ligt in de buurt van Biwa-ko, het grootste zoetwatermeer in Japan, op een voormalig rijstteeltgebied dat na de Tweede Wereldoorlog werd gedempt.

Het in Yokohama gevestigde Ushijima Architects onderkende de gevolgen die de klimaatcrisis en de stijgende zeespiegel in de nabije toekomst op de locatie zouden kunnen hebben en zocht naar een huis dat bestand is tegen overstromingen.

"Het gebied is keer op keer overvallen door overstromingen, maar de herinnering daaraan is vergeten omdat de technologie van overstromingsbeheersing is verbeterd en er veel nieuwe woningen zijn gebouwd," legt oprichter Takahiro Ushijima uit.

"De mogelijkheid bestaat echter dat dit gebied opnieuw zal worden overvallen door overstromingen als gevolg van de opwarming van de aarde, of dat het zal worden bedekt met riet als

de bevolking van het gebied blijft afnemen en het waterpeil van de Biwa-ko zal dalen," vervolgt hij. "We kunnen de toekomst niet voorzien, dus ontwierp ik dit huis met het oog op precies die twee elementen: overstroming en riet."

Japanse ceder en cipres

U-house staat op een betonnen basis, waardoor het met metaal beklede lagere niveau van de grond komt en er een klein terras rond het huis ontstaat met zitplaatsen en een hangmat. Dunne houten kolommen rond de rand van het betonnen terras ondersteunen de bovenste verdieping, die naar buiten steekt om de ruimtes eronder te beschermen.

"De eerste verdieping wordt ondersteund door diagonaal en verticaal hout," legt Ushijima uit. "Deze structuur is licht en versmelt met het riet, en het niveau van de vloer ontsnapt aan overstromingen."

Binnen bevat de begane grond een flexibele leefruimte. Hier vormt de betonnen basis een

referentiepunt met daarop een houten dorpel onder een groot raam. Daarboven bevat de lichtere houten structuur een woon-, eet- en keukengedeelte, een slaapkamer, badkamer en studeerkamer onder een schuin plafond met dakramen.

De twee helften van het huis komen aan de buitenkant tot uiting in het contrast tussen beton en metaal en zwartgeblakerde houten planken, en aan de binnenkant door ruw beton op de begane grond en zichtbaar hout op de eerste verdieping. Zwarte houten vloeren op de bovenverdieping van U-House weerspiegelen de buitenbekleding, en een lange houten eettafel biedt uitzicht op het landschap door twee hoge, dunne ramen.

"De materialen van dit huis zijn voornamelijk Japanse ceder en cipres die rond het Biwa-ko gebied zijn verzameld," aldus Ushijima. "Ik hoop dat, hoewel het land verandert, dit huis stabiel blijft en als een boot in het riet en het water drijft."

Herbruikbare hoekverbinder bekroond door Circuit Circulair

Met haar demonteerbare hoekverbinder kan je plaatmateriaal aan elkaar klemmen zodat je er meubels of tijdelijke opstellingen mee kunt maken. Circuit Circulair biedt de Gentse interieurarchitecte de springplank die ze nodig heeft om haar concept verder uit te rollen.

Tekst: Wendy Thijs

Plaatmateriaal recupereren

Esther bedacht het concept tijdens haar studies aan het KASK in Gent. Inmiddels is het uitgegroeid tot een echt bedrijf. De HITCH-verbinder, zoals Esther hem doopte, is een stalen hoekverbinder die divers plaatmateriaal eenvoudig aan elkaar klemt zonder het gebruikte materiaal te beschadigen. Daardoor is elke constructie integraal demonteerbaar en zijn alle onderdelen opnieuw inzetbaar voor andere toepassingen. Met andere woorden: een handige en eenvoudige recuperatietool die de reststromen van gebruikt plaatmateriaal terug opneemt in het circuit.

Springplank

Ze kreeg van de Stad 30.000 euro om het concept verder uit te werken. Hiermee kon ze een samenwerkingsmodel op poten zetten met heel wat Gentse sociale partners, bouw- en

maatwerkbedrijven. Esther Laga: "Dankzij Circuit Circulair kreeg ik niet alleen bijzonder waardevol advies van experts, maar kreeg ik ook toegang tot een breed netwerk met cruciale actoren. Zij hielpen me om een groot aantal mijlpalen af te vinken. Circuit Circulair was voor mij dé springplank om nieuwe budgetten binnen te halen en het Hitch-verhaal de komende jaren grondig te verbreden".

Het wierp al zijn vruchten af: het Koninklijke Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen bouwt er nu al de wanden voor haar tijdelijke tentoonstellingen mee.

Circuit Circulair

Met Circuit Circulair wil de stad Gent innovatieve circulaire projecten meer kans tot slagen bieden. In 2023 wordt een nieuwe editie gelanceerd. Wie een creatief circulair concept heeft, kan zich

kandidaat stellen. Een jury zal opnieuw drie laureaten uitkiezen.

Tine Heyse, schepen van Milieu en Klimaat (Groen) is trots dat Gentse projecten dankzij dit initiatief verder kunnen pionieren: "Klimaattransitie gaat niet alleen over directe CO2-uitstoot, maar ook over de wijze waarop we met onze materialen omgaan. Daarom geven we met Circuit Circulair circulaire projecten graag een duwtje in de rug."

Met de verbinder klem je platen aan elkaar zonder ze te beschadigen

Limoco N.V.
www.limoco.be

Industriële ventilatie & stofafzuiging

- +45 jaar ervaring
- Elke installatie is maatwerk
- Ontwerp in eigen engineering afdeling
- Productie in eigen atelier
- Levering, plaatsing en service na verkoop in eigen beheer

Referenties

Industrieweg Noord 1141 - 3660 OUDSBERGEN - t: 089 85 55 21 - info@limoco.be

Hout uit Rusland en Wit-Rusland nog steeds geklasseerd als 'conflicthout'

Sinds maart 2022 beschouwt het PEFC Russisch en Wit-Russisch hout als 'conflicthout' en mag het niet worden gebruikt in PEFC-gecertificeerde producten.

In maart zag de raad van bestuur van PEFC International zich genoodzaakt om de militaire agressie van Vladimir Poetin tegen Oekraïne en de gevolgen daarvan voor PEFC en PEFC-gecertificeerde beseigenaren en -bedrijven aan te kaarten.

De categorisering van hout uit Rusland en Wit-Rusland als 'conflicthout' moest de integriteit van de PEFC chain of custody certificering te waarborgen. Ook hout uit

bezet Oekraïens gebied wordt beschouwd als 'conflicthout'. Sindsdien mag het niet gebruikt worden in PEFC-gecertificeerde productgroepen. In december werd deze verklaring herbekeken en voor onbepaalde tijd verlengd.

Conflicthout

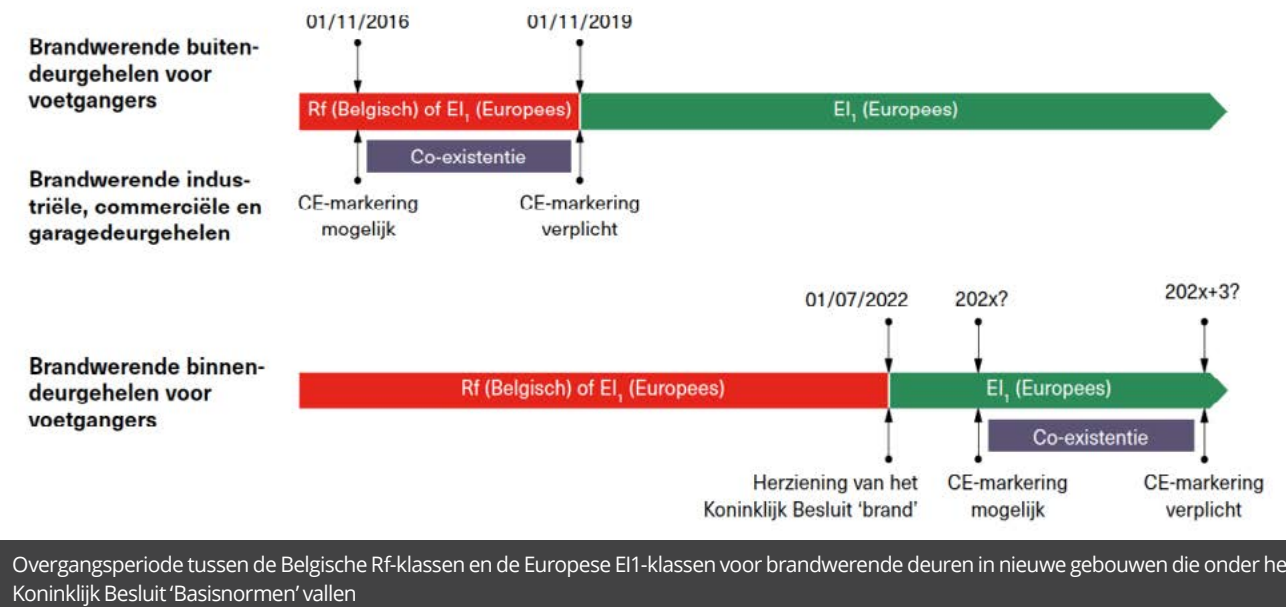
Het PEFC definieert 'conflicthout' als "hout dat op een bepaald punt in de handelsketen is verhandeld door gewapende groepen, of dat nu rebelligroeperingen of reguliere soldaten zijn, of door een civiele overheid of haar vertegenwoordigers die betrokken is bij een gewapend conflict, hetzij om een conflict te laten voortduren, hetzij om uit conflictsituaties voordeel te halen voor persoonlijk gewin".

Zijn de Belgische Rf-klassen voor brandwerende deuren overbodig?

Sinds 1 juli 2022 mogen brandwerende deuren die tot de Belgische klassen Rf ½h of Rf 1h behoren, niet langer in nieuwe gebouwen geplaatst worden. Voortaan moeten ze aan de Europese classificatie voldoen. Hierbij moet echter wel opgelet worden, stelt Buildwise, want niet alle Europese klassen worden in ons land aanvaard. Zo mogen in nieuwe gebouwen alleen deuren van de Europese klasse EI1 30, EI1 60 of EI1 120 geïnstalleerd worden.

Tekst: Buildwise

Rf ½h-deuren

Het is niet langer toegelaten om in België Rf ½h-deuren te plaatsen in gebouwen waarvoor de bouwvergunning na 30 juni 2022 aangevraagd werd. De Europese brandweerstandsclassificatie van bouwproducten vervangt voortaan de nationale klassen. Deze wijziging, die voor alle bouwproducten geldt, is opgenomen in de Belgische brandreglementering. Tot op heden vormden de brandwerende deuren echter een uitzondering op de regel. Door de verwarring over de CE-markering van brandwerende binnendeuren was de overgangsperiode met enkele jaren verlengd. Bijgevolg konden Rf ½h- of Rf 1h-binnendeuren nog op de markt gebracht en op de werf geplaatst worden. Voor nieuwe gebouwen die onder de Belgische reglementering vallen, geldt dit nu niet meer.

Criteria Europese klassen

De Europese norm onderscheidt de volgende criteria voor elementen die een scheiding vormen tussen twee ruimten of brandwerende compartimenten:

- de vlamdichtheid (E)
- de thermische isolatie (I)
- de warmtestraling (W)
- de rookdichtheid (S)

Wat de thermische isolatie (I) van brandwerende deuren betreft, werd er een subtiel onderscheid ingevoerd tussen twee opties: I1 of I2, waarbij de eerste strenger is dan de tweede (zie TV 234, § 4.3.2.2).

Klassen volgens de Belgische reglementering

De eisen voor nieuwe gebouwen zijn opgenomen in het Koninklijk Besluit 'Basisnormen', dat de klasse EI1 voorschrijft. Hoewel België voor de strengste klasse gekozen heeft, moet dit genuanceerd worden. Zo komt de voor de deur vereiste brandweerstandsduur vaak overeen met de helft

van die voor de muur waarin hij geplaatst wordt (bv. een EI1 30-deur in een EI 60-wand). Dit is doorgaans niet toegelaten bij onze bureaus, waar ze de minder strenge klassen hanteren (bv. EI2 of EW).

Alle deuren die uitgeven op een trappenhuis van een hoog gebouw moeten bovendien rookdicht zijn en dus een klasse EI1 30 S200 hebben. De klasse S200 beperkt het lekdebiëet van de rook tot een temperatuur van 200 °C. Het doel is om de trappenhuisen van hoge gebouwen nog beter te beschermen. Dit zijn namelijk plaatsen die met alle middelen veiliggesteld moeten worden voor de evacuatie van de bewoners en de interventie van de hulpdiensten.

BENOR-ATG-goedkeuringen

Momenteel zijn er nog BENOR-ATG-goedkeuringen te vinden die na 2022 geldig zijn voor Rf ½h-deuren. Deze deuren mogen in België nog steeds geïnstalleerd worden in de volgende drie situaties:

- in gebouwen die niet onder het Koninklijk Besluit 'Basisnormen' vallen (bv. eengezinswoningen)
- in op te trekken gebouwen waarvoor de bouwvergunning vóór 1 juli 2022 aangevraagd werd
- bij de vervanging van Rf-deuren in een gebouw dat vóór 1 juli 2022 gebouwd werd

Buitenlandse leveranciers

Als uw Nederlandse leverancier u een deur van de klasse EW voostelt of uw Duitse leverancier een EI2-deur aanbiedt, mag u deze deuren niet plaatsen in België! De Belgische reglementering heeft de installatie van dit type brandwerende deuren nooit toegestaan.

EI1-deuren zijn de meest performante deuren op de markt. Ze mogen dus in alle gevallen geplaatst worden, zelfs wanneer er minder

strenge klassen voorgeschreven zijn (bv. EI2 of EW). Het omgekeerde gaat echter niet op! Het is bijvoorbeeld niet toegelaten om een EW 30-deur te installeren als de eis EI1 30 is.

Bovendien zijn de prestatieniveaus – en dus ook de beschermingsniveaus – zeer verschillend. Zo is de straling van maximaal 15 kW/m² bij een EW 30-deur (voornamelijk te verkrijgen op de Nederlandse markt) gedurende 30 minuten beperkt tot 1 m. Deze stralingswaarde is echter al genoeg om een houten element dat op minder dan een meter van de deur gelegen is, vuur te doen vatten. Het spreekt voor zich dat deze deur onvoldoende bescherming biedt aan de bewoners of de hulpdiensten die zich in de buurt bevinden.

Als de technische fiche van de fabrikant bv. vermeldt: 'Brandwerende deur gedurende 30 minuten volgens de Europese norm', dan mag ook zo'n deur niet worden geïnstalleerd omdat de verstrekte informatie onvoldoende is. Er moet nagegaan worden dat de deur tot de klasse EI1 30 behoort en niet tot de klassen EW 30 of EI2 30.

CE-markering

Brandwerende buitendeurgehelen voor voetgangers en brandwerende industriële, commerciële en garagedeurgehelen moeten sinds 1 november 2019 voorzien zijn van een CE-markering. De situatie voor brandwerende binnendeurgehelen en -vleugels voor voetgangers is sinds de publicatie van dat artikel niet veranderd: hun CE-markering is momenteel niet mogelijk.

De overgangsperiode tussen de Rf-klassen en de EI1-klassen is nu afgelopen. De Rf-klassen zijn dus definitief overbodig voor brandwerende deurgehelen en -vleugels die in nieuwe gebouwen geplaatst worden, ongeacht de mogelijkheid en de verplichting van de CE-markering.

Lecot wil in 2023 op hetzelfde elan doorgaan en zal fors investeren

Op 18 januari toastte Lecot op het nieuwe jaar. Er werd teruggeblikt op een bewogen jaar en vooruitgekeken naar 2023, al was dat dit keer een bijzonder moeilijke oefening dixit Rik Lecot. Naar goede gewoonte werden ook Lecots Lievelevings Leveranciers in de bloemetjes gezet. Benieuwd wie met een trofee naar huis ging?

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: OOLA media, Lecot

Tijdens de jaarlijkse nieuwjaarsreceptie zet Lecot traditiegetrouw zijn leveranciers in de bloemetjes

Beter dan verwacht

In 2022 deed Lecot het beter dan verwacht. "In België tekenden we een omzetsijging van 8% op, en in Nederland realiseerden we een stijging van 5,6%", vertelt bestuurder Rik Lecot. Daarmee oversteeg de groothandel de verwachte stijging met 5,3% dus ruimschoots.

Het geheim? "Omdat we onze stock al in 2021 hadden opgedreven, konden we de leverproblemen van onze leveranciers goed opvangen. In een jaar waar materiaaltekorten schering en inslag waren, hadden wij wel goederen beschikbaar voor onze klanten. We zijn er heel trots op dat we zo in een moeilijk jaar toch marktaandeel

hebben gewonnen, en dit puur dankzij onze manier van werken en onze klantgerichtheid."

In 2023 wil Lecot op datzelfde elan verdergaan.

De sterkste schakel

Bij Lecot zit die kracht in het systeem, gaat hij verder. "Wij blijven kijken naar wat onze klanten precies nodig hebben. We zorgen ervoor dat ze op het juiste moment de juiste informatie krijgen en dat we voldoende goederen op stock hebben. We zijn digitaal heel sterk geconnecteerd, zowel met onze leveranciers als met onze eindklanten, zodat informatie vlot kan doorstromen. Daarnaast is er onze aanwezigheid in de markt:

met 75 winkels is er altijd wel een Lecot in de buurt, en klanten kunnen altijd in onze webshop terecht."

2023: een vraagteken

Wat 2023 zal brengen, is een vraagteken. "Een budget opstellen, is nog nooit zo moeilijk geweest", verzucht Rik Lecot. "Afgaande op wat ik gehoord en gelezen heb, wordt dit een zeer slecht, slecht, middelmatig, goed of zeer goed jaar. Het kan echt alle kanten uit. Wij rekenen voorzichtigheidshalve op een omzetsijging van 3,7% omdat er toch meer negatieve dan positieve berichten circuleren."

SPAX was afgelopen jaar Lecots lievelings-leverancier in de categorie logistiek

“

Als 2022 ons één ding geleerd heeft dan is het wel dat je moet voortbouwen op je sterktes, ook wanneer het in de markt moeilijk gaat. Door daarin te blijven investeren, kan je het verschil maken.

Rik Lecot
Co-CEO

In 2023 investeert Lecot ruim 16 miljoen in de bouw van een nieuw volautomatisch magazijn in Heule. Het 5.500 m2 grote en 18 meter hoge magazijn moet eind 2024 klaar zijn. Daarnaast komen er in de loop van het jaar nog vijf nieuwe winkels bij en worden nieuwe overnames niet uitgesloten. "En we blijven verder inzetten op de ontzorging van onze klanten", besluit Rik Lecot. "Zo investeren we onder andere in een eigen lakstraat om onze klanten een nog betere en snellere service te kunnen bieden."

Regelmatig naar het bord kijken

We vragen hem tot slot welk advies hij andere ondernemers zou geven. "Ik raad iedereen – zowel klanten als leveranciers – aan om regelmatig naar het bord te kijken. Met de stijgende lonen en energiekosten is het toch belangrijk om regelmatig naar de cijfers te kijken. In paniek vervallen is zinloos, maar we zullen allemaal bij de les moeten blijven en bijsturen waar nodig."

2022 was ook voor Lecot een uitdagend jaar, maar de groothandel zette toch een sterk resultaat neer

De leveranciers namen met veel trots hun LLL-trofee in ontvangst

Gingen dit keer met een LLL-trofee naar huis

- **Vestigingen:** Makita Belgium
- **Gereedschappen:** Futech Tools
- **Bouwbeslag:** Artitec-Wallebroek
- **Raam-en Deurbeslag:** RENSON Ventilation - Sunprotection - Outdoor
- **PBM:** BLAKLADER WORKWEAR BENELUX
- **Bevestigingen:** pgb-Europe
- **Witgoed:** Novy
- **Data:** Bosch Professional Power Tools and Accessories
- **Logistiek:** SPAX

Vastgoedgroep Degroote neemt zelf zijn intrek in SKY Tower One

'We build your dream home by the sea' lees je op de homepage van Vastgoedgroep Degroote. Het is dan ook geen verrassing dat het nieuwe kantoor ook om bij weg te dromen is. "Vastgoedgroep Degroote heeft kosten noch moeite gespaard en creëerde een uitvalsbasis die die jong en oud kan bekoren, kortom iedereen die een appartement aan zee wil kopen."

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Cafeine

Een interieur dat klasse uitstraalt

Aan het woord zijn **Hannes Van Damme** en **Benoît Vandeputte**, die met hun architectenbureau Van Damme – Vandeputte het interieurontwerp voor hun rekening mochten nemen. Een opzichtig en schreeuwerig interieur was voor Degroote uit den boze, maar verder kregen de architecten veel vrijheid en vertrouwen. Ze werden ook al vroeg in het proces betrokken: "Nog voor er met de ruwbouw werd gestart zodat die op basis van ons voorstel nog bijgestuurd kon worden. Eens de indeling op punt stond, hebben we voor hen het interieur verder uitgetekend en vorm gegeven."

Ook de locatie van het kantoor is bijzonder. Vastgoedgroep Degroote neemt zijn intrek in SKY Tower One, vlakbij het station en het Mercatordok. De imposante toren maakt deel uit van het SKY Towers district waarmee de groep de Oostendse skyline hertekent. Zes gebouwen, waaronder twee towers, bieden ruimte voor 484 units. Het moet een bruisende stad in de stad worden, met appartementen, winkels en horeca.

Met edele materialen

De gekozen materialen zijn sober, stijlvol en tijdloos. Fineer kreeg een glansrol, dat merk je meteen wanneer je het kantoor binnenwandelt. De ontvangsthall is imposant, maar de naturel verniste notelaar zorgt voor een warme toets. Op de achterwand reikt het fineer vijf meter hoog. De tekening mooi laten doorlopen was een huzarenstukje, want geen plaat is zo lang. Interieurbouwer Van Overstraeten draaide er zijn hand niet voor om, en zorgde er met de open boek voegwijze voor dat de tekening over de voegen heen zo goed mogelijk doorloopt.

Voor de ontvangstbalie werd de notelaar gecombineerd met een ander edel materiaal: natuursteen. Een prachtige grijze Travertin Muzillac om precies te zijn. Net als het fineer zal deze als een rode draad door het interieur lopen. Niet zichtbaar op de foto's: een deel van de desk werd bekleed met stijlvol leder.

Bezoekers in stijl ontvangen

De hele gelijkvloerse verdieping staat in het teken van bezoekers en klanten. Rechts van de hal werd een showroom ingericht. Verwacht je niet aan een traditionele toonzaal: in de cleane ruimte stelen verschillende digitale schermen en maquettes van de bouwprojecten de show. Op een enorme videowall met showreal brengt Degroote de projecten tot leven. Zelfs geurbeleving wordt ingezet: een moswand zorgt ervoor dat potentiële kopers ook de geur kunnen opsnuiven van het groene bouwproject Green C waar Degroote momenteel zijn schouders onder zet. Dromen en plannen bespreken kan in diverse besprekings- en vergader ruimten. Een koffiehoeke is daarbij nooit ver weg.

Stimulerende werkomgeving

De bureaus van de medewerkers bevinden zich een etage hoger. Waar er op het gelijkvloers gekozen werd voor een vloer in natuursteen, kreeg deze verdieping een massief parket dat door parketspecialist Seye in een Hongaarse punt werd gelegd.

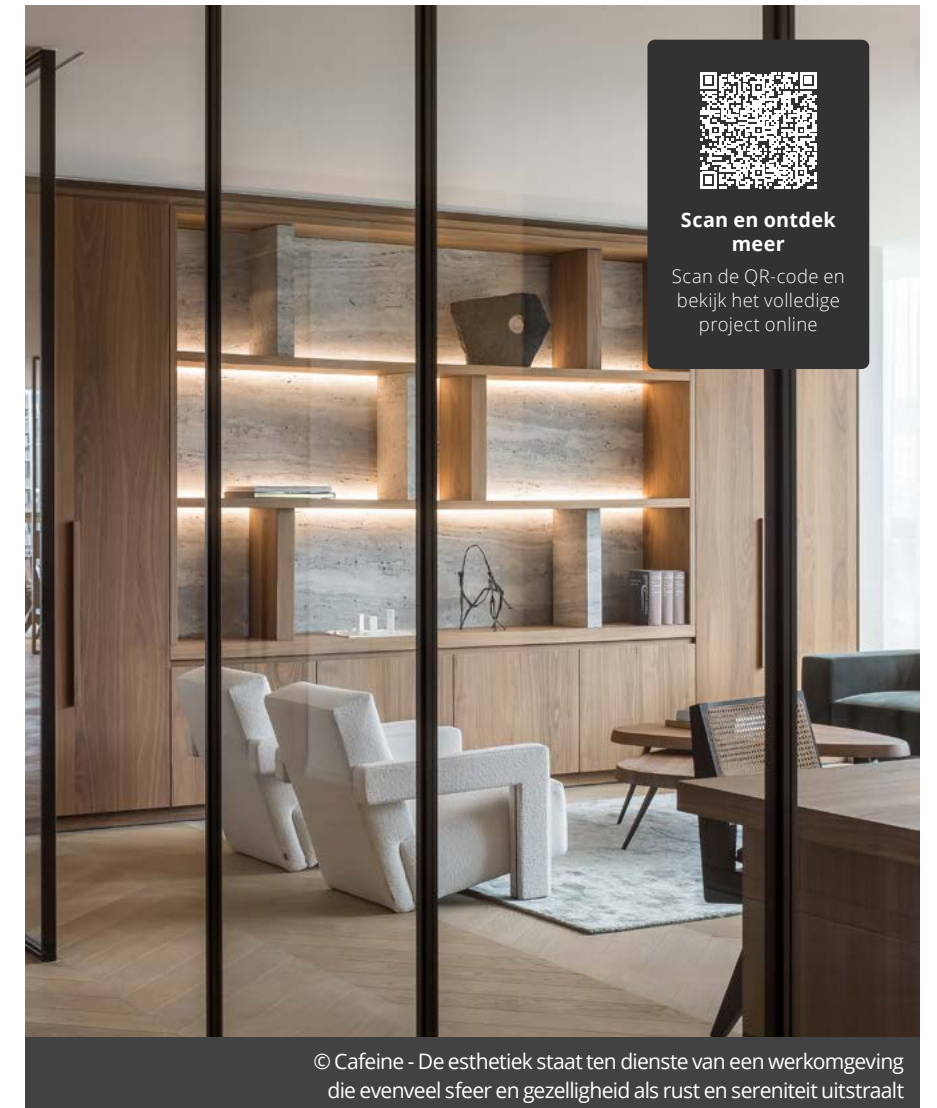
© Cafeine

“

Bij de kleurkeuze hebben we ons laten leiden door de kleuren die hier in de natuur voorkomen. We wilden de kleuren van de zee gereflecteerd zien in het interieur

Benoît Vandeputte
Architect

© Cafeine - De esthetiek staat ten dienste van een werkomgeving die evenveel sfeer en gezelligheid als rust en sereniteit uitstraalt

Zaakvoerder **Franky De Smet**: "Het massief eiken parket werd speciaal op maat gemaakt. De vloeroppervlakte van om en bij de 700 vierkante meter werd op vraag van de architecten uitgewerkt met een groot formaat Hongaarse punt. Zo komt het legpatroon beter tot zijn recht en straalt het geheel ook meer rust uit. Op de chape werd eerst een onderparket geplaatst en ter plekke geschuurd waarna het parket erop werd verlijmd en vernageld. Tot slot werd alles opnieuw geschuurd en afgewerkt met een olie."

De ruimtes zijn open en licht. Glazen scheidingswanden en verschillende gezellige hoeken zorgen ervoor dat medewerkers toch ook in alle rust kunnen werken. Dat doen ze aan bureaus in notelaar fineer. Ook de vele maatwerkkasten werden met dit fineer bekleed. Met achterwanden en tussenschotten in Travertin Muzillac en warme ledverlichting zijn het echte eyecatchers geworden. De natuursteen werd ook in de sanitaire ruimtes gebruikt voor de uitwerking van de wastafels, spatwanden en kastfronten.

Wie honger krijgt van het harde werken, kan terecht in de volledig uitgeruste keuken. Hier geen notelaar, maar naturel verniste eik om in

een andere sfeer te komen en het werk even los te laten. Aanschuiven kan aan de 5 meter lange op maat gemaakte ovale tafel of in een van de gezellige zitbooths waarvoor Van Overstraeten sofa's op maat maakte. Ze werden bekleed met een grijsblauwe velours die doet denken aan de zee, en dat is geen toeval.

"Bij de kleurkeuze hebben we ons laten leiden door de kleuren die hier in de natuur voorkomen. We wilden de kleuren van de zee gereflecteerd zien in het interieur", vertelt architect Benoît Vandeputte. De zwarte tafels werden vervaardigd met traceless laminaat zodat er zelfs tijdens het eten geen vingerafdrukken op verschijnen.

De boardroom werd strategisch naast de keuken geplaatst. Glazen scheidingswanden met stalen profielen kunnen bij feesten of recepties openschuiven zodat er één grote ruimte ontstaat. De panelen glijden dan via een plafondrail in een nis.

De esthetiek staat hier ten dienste van een werkomgeving die evenveel sfeer en gezelligheid als rust en sereniteit uitstraalt. Degroote draagt

het welzijn van zijn medewerkers duidelijk hoog in het vaandel, ook de fysieke gezondheid getuige de gym met douches en een kleedruimte.

Goed georkestreerde uitvoering

Parketteur Franky De Smet herinnert zich het project ook als een organisatorisch huzarenstukje: “Omdat het materiaal al een jaar voor aanvang van het project vastlag, waren er op dat vlak gelukkig geen problemen, maar de omvang en snelheid waarmee het project moest worden uitgevoerd, vroegen de nodige flexibiliteit. Binnen die korte termijn moesten er achtereenvolgens verschillende aannemers hun werk kunnen doen, dus we moesten we snel en gefaseerd werken. Als middelgroot bedrijf kunnen wij vlot schakelen en snel de nodige mensen inzetten om alles vlot te doen verlopen.”

Ook voor hofleverancier Van Overstraeten was het soms spannend: “We zijn trots op het resultaat en ook op het feit dat we het project binnen de vooropgestelde termijn konden opleveren, want het was omvangrijk”, vertelt **Wilfried Van Overstraeten**. “In dit project kroop meer dan 2000 m2 fineer en mocht je alle kasten naast elkaar plaatsen, zit je al snel aan 180 lopende meter. Gedurende een half jaar reden we bijna dagelijks met een volle vrachtwagen naar de werf. Dat organiseren in een periode waarin materiaaltekorten dagelijkse kost waren, was een uitdaging.”

Op technisch vlak verliep de vervaardiging van het maatwerkmeubilair vlot. Alle details werden dan ook grondig uitgewerkt in de technische tekeningen die uitgebreid besproken werden met de bouwheer en architecten. De gebogen wanden en meubels hielden de mannen in het atelier scherp. Ook het onzichtbaar wegwerken van oplaadsystemen in de bureaus vroeg de nodige zorg: ze zitten netjes onder het fineer. Kabels van pc's en ledschermen zal je hier niet vlug ontwaren: ze werden allemaal onzichtbaar ingewerkt terwijl ze toch binnen handbereik zijn, mochten ze aan herstelling of vervanging toe zijn.

Fineer, natuursteen en textiel werden prachtig gecombineerd, en de uitvoering strak gecoördineerd. Van Overstraeten zorgde voor de nodige productietekeningen en bouwde de dragende structuren ter plaatse op, waarna Van Landeghem de natuursteen kwam plaatsen. Gezien de omvang van sommige stukken kwam daar heel wat zweet en mankracht aan te pas. Ook de stoffering van de meubels en wanden gebeurde, gezien de omvang, ter plaatse. Een kolfje naar de hand van FIM Deco, die zich net als Van Overstraeten hofleverancier mag noemen. In combinatie met het geraffineerde ontwerp en de duurzame materialen zorgt die vakbekwaamheid voor een interieur waar Degroote en zijn klanten nog jarenlang van kunnen genieten.

“

In dit project kroop meer dan 2000 m2 fineer. Mocht je alle kasten naast elkaar plaatsen, zit je al snel aan 180 lopende meter. Gedurende een half jaar reden we bijna dagelijks met een volle vrachtwagen naar de werf. Dat organiseren in een periode waarin materiaaltekorten dagelijkse kost waren, was een uitdaging

Wilfried Van Overstraeten
Interieurbouwer

© Cafeine

© Cafeine

© Cafeine - "We wilden de kleuren van de zee gereflecteerd zien in het interieur"

© Cafeine

ACTUA OPLEIDING

Houtsector geeft als eerste officiële beroepskwalificaties voor wat je op de werkvloer leert

Wat werknemers leren op de werkvloer bleef tot nu toe “onzichtbaar”. En dat in een gespannen arbeidsmarkt waar werkgevers steeds vaker hun medewerkers on the job opleiden. Sectororganisatie Woodwize brengt hierin verandering. Ze werkte samen met partners een leertraject op de werkvloer uit, dat bekroond wordt met een beroepskwalificatie, voor de sector gelijkwaardig aan een diploma.

Teks & foto's: Woodwize

De werkvloer als grootste leerschool van Vlaanderen

Minister Jo Brouns onderstreepte vorige week bij de uitreiking van de eerste individuele beroepskwalificaties het belang van deze nieuwe aanpak: “Vlaanderen kan nog heel wat stappen zetten in levenslang leren en werkplekieren. De werkvloer is de grootste leerschool van Vlaanderen, en met deze beroepskwalificerende trajecten op de werkvloer maakt Woodwize dit als eerste zichtbaar.”

Beroepskwalificatie is gelijkwaardig aan andere diploma's

Bart De Waele, coördinator van het ESF-project ‘WPL4BK - Levenslang gekwalificeerd werkplekieren in de houtsector’, reikte de eerste kwalificaties uit aan de vijf pioniers. “Samen met de bedrijven Bours, Decadt, De Stoffeerder, Galle houtbewerking, Lenzo, Unilin, sociale leerwerkplek De Sluis en VDAB ontwikkelden we vier beroepskwalificerende trajecten die haalbaar zijn voor zowel grote als kleine bedrijven. Intussen erkennen we liefst 238 modules voor werkplekieren. Wie niet de nood of de tijd heeft om een volledig traject af te leggen, krijgt een sectoraal competentiebewijs voor de afgelegde

module(s). Dankzij deze inspanningen konden we de afgelopen twee jaar 33 personen gekwalificeerd opleiden op de werkvloer. Vijf van hen ontvingen - vroeger dan verwacht - een volwaardige beroepskwalificatie. Deze verschijnen naast andere erkende diploma's in de LED-databank (Leer- en Ervaringsbewijzen) van de Vlaamse Overheid.”

Werkplekieren zorgt voor (zelf) vertrouwen bij werknemers en werkgevers

De 23-jarige Mathijs Guerboo werkt bij Boomzagerij Decadt in Vlamertinge en behaalde als eerste een beroepskwalificatie productieoperator hout. “Deze kwalificatie zorgt voor meer afwisseling in mijn job. Ik kan nu de volledige zaagstraat bedienen, instellen en onderhouden. En als de coördinator van de zagerij afwezig is, mag ik de leiding overnemen.”

Zaakvoerder Stefan Decadt ziet beroepsgekwalificeerde medewerkers als een grote meerwaarde: “De kwalificatie geeft mij het vertrouwen dat mijn medewerkers goed opgeleid zijn en altijd de gevraagde kwaliteit afleveren.”

Interne opleidingen krijgen een externe erkenning

Een bedrijf als Unilin dat hout gebruikt als grondstof voor een deel van haar producten had al heel wat interne opleidingen lopen, maar stemde deze nu af op de verwachtingen van de sector. Bart Den Tijn, training manager bij Unilin in Wielsbeke:

“

Leren op de werkvloer telt vanaf nu even hard mee als leren op de schoolbanken

Bart De Waele
Consulent Woodwize

“Onze interne trainingen zijn nu klaar om gekwalificeerd te worden. Zo krijgen ze ook een externe waarde.” Voor Pieter Mekeirle, die een achtergrond heeft in de chemische sector, kwam het traject als geroepen: “Ik wil mijn job als operator goed uitvoeren, dus is het ideaal dat een plan aangeeft welke competenties ik op mijn eigen tempo moet aanleren, en dat iemand dat met mij opvolgt. Deze kwalificatie is een mooie erkenning van het werk dat ik geleverd heb voor mijn omscholing.”

Een win-win voor de maatwerker en de houtsector

Ook Ali, maatwerker bij sociale leerwerkplek De Sluis in Genk leerde al doende en pronkt nu trots met zijn beroepskwalificatie als machinaal houtbewerker. Kim Cuypers, coördinator van De Sluis vzw: “De mensen in onze maatwerkdienst zijn vaak afgestudeerd in het Buitengewoon Onderwijs en vinden soms moeilijk hun weg. Deze erkenning vanuit de sector geeft hen een ongelooflijke boost.”

Bart De Waele van Woodwize vult aan: “Op het moment dat een werkgever twijfelt om iemand aan te nemen, kan deze kwalificatie hen over de streep trekken om het te proberen. En elke gewonnen werknemer is een meerwaarde.”

Mathijs Guerboo behaalde als eerste een beroepskwalificatie productieoperator hout

© tKartel – Centraal faciliteren grote tafels en een zee van ruimte de montage

BINNENKIJKEN TKARTEL

Hoe tKartel erin slaagt om maatwerk pur sang te leveren

De term maatwerk wordt soms snel in de mond genomen, maar het werk van tKartel mag echt met recht en rede zo bestempeld worden. “We hebben lang getwijfeld of we het ook ‘high end’ zouden noemen, maar mijn onderbuikgevoel zegt beter van niet. We willen mensen net niet in een bepaalde richting sturen. Hier kunnen ze alles kiezen, als ze dat willen.” Wij mochten een kijkje achter de schermen nemen.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: tKartel

Aan het woord is Valerie Dhaese, partner van Sven Cappuyns en dat zowel in de zaak als in het leven. “Ik ben de yin en Sven is de yang”, vertelt ze. Samen besturen ze tKartel. Meestal op een complementaire manier, maar de drive om er een succesverhaal van te maken, delen ze en dat aanstekelijke enthousiasme voel je zodra je er binnenwandelt. Hun definitie van succes hebben ze door de jaren heen zelf bepaald. Het is niet wat ze ooit dachten dat het zou zijn, maar wel wat hen echt gelukkig maakt, en daar gingen best wat groeipijnen aan vooraf. Valerie: “Wij zijn goed in vallen, maar ook in telkens weer opstaan, in de spiegel kijken en er lessen uit trekken.”

Interieurs op maat

tKartel maakt interieurs op maat voor particuliere en professionele klanten. Keukens, badkamermeubilair, dressings, barmebelen, ... zodra er hout aan te pas komt, kunnen klanten bij hen aankloppen. Het ontwerp kan door een externe interieurarchitect worden uitgewerkt, maar tKartel kan het sinds kort ook zelf aanbieden. Interessant is dat ze daarvoor op freelance basis samenwerken met interieurarchitecte Sara Mispelter. “Dat doen we heel bewust omdat ontwerpen een creatief proces is dat in alle vrijheid moet verlopen. Langs de andere kant is het wel een grote meerwaarde dat Sven achter de schermen al kan meevolgen. Ze toetsen regelmatig zaken bij elkaar af zodat klanten niet achterover vallen eens we er een budget op moeten klevan.”

En ja dat is al gebeurd, gaat Valerie verder. “Op materialen kan je niet eindeloos besparen. Voor een klant is het niet fijn om dan meer budget te moeten vrijmaken of het ontwerp terug naar de tekentafel te sturen. Als interieurarchitect moet je al veel technische kennis hebben om de prijs van de uitvoering correct te kunnen inschatten.”

Op eigen kracht

tKartel is dit jaar dertien jaar jong. Als jonge veertigers hadden Valerie en Sven al een traject achter de rug toen de zaak werd opgericht. “Sven komt niet uit een schrijnwerkersnest en is er ook

“

Sven komt niet uit een schrijnwerkersnest en is er ook niet voor opgeleid. Hij is het levende bewijs dat je op de schoolbanken geen succesverhaal moet schrijven om in het leven succesvol te zijn

Valerie Dhaese
Bestuurder tKartel

niet voor opgeleid. Hij is het levende bewijs dat je op de schoolbanken geen succesverhaal moet schrijven om in het leven succesvol te zijn”, vertelt Valerie. “Hij is er ingerold toen hij veel overuren moest opnemen en geen zin had om thuis te zitten niksen. Hij begon klusjes te doen voor familie en vrienden, voelde dat hij er goed in was en heeft uiteindelijk zijn job opgezegd. Na een jaar had hij als stand- en decorbouwer vijftien mensen in dienst. Schrijnwerk zat niet in zijn bloed, maar ondernemen wel. De eerste jaren werkte hij dag en nacht.”

Valerie is sinds acht jaar medezaakvoerder. Grappig detail: Ze komt wel uit een ondernemende familie. Met ouders die meer dan dertig jaar samen een horecazaak uitbaatten had ze zich twee zaken vurig voorgenomen: nooit zou ze zelfstandige worden en ze zou ook niet zakelijk samenwerken met haar partner. Het kan verkeren.

Duurzame keuzes maken

Dankzij Corona hebben ze standbouw laten varen, vertelt Valerie. Geen evidente keuze wanneer je er als bedrijf een aanzienlijk deel van

je omzet uithaalt en al zeker niet als je bedrijven als Duvel en het Vlaams Audiovisueel Fonds tot je klanten mag rekenen. “De combinatie standbouw en interieurmaatwerk zorgde regelmatig voor spanning in de planning. De deadlines zijn kort en je hebt geen marge: als de beurs opent, moet de stand er staan.” Daarnaast vonden Sven en Valerie het best frustrerend dat er in zo'n stand veel tijd, vakmanschap en materiaal kruipt terwijl hij een paar dagen later alweer wordt afgebroken. Het mocht duurzamer.

Sindsdien leggen Sven en Valerie zich exclusief toe op maatwerkmeubilair én trekken ze vooral klanten uit de omgeving aan. “Vroeger zaten we heel regelmatig in het buitenland, in Brussel of aan de kust, maar nu kiezen we ervoor om vooral rond de kerktoeren te werken. We hantieren wel een ruime radius: van Leuven tot Mechelen en als een project echt de moeite is, gaan we verder. Onze vroege vogels hebben er geen probleem mee om voor de files te vertrekken.”

Momenteel werken er drie vroege vogels voor Sven en Valerie, maar het zouden er vier mogen zijn. Dat extra handen ook voor hen moeilijk te vinden zijn, is wellicht geen verrassing.

Een project van gigantische omvang deed hen beseffen dat ze liefst een klein en fijn bedrijf blijven, groots in wat ze maken eerder dan in omvang. “Voor een grootschalige kantoorrenovatie in het Brusselse gingen we plots van vier naar vijftientwintig medewerkers. Om aan het nodige materiaal te geraken, moesten we bij wijze van spreken bijna heel België leegkopen en onderhandelen op een niveau dat we niet gewend waren. De hele productieflow moest ook omgegooid worden. We hebben het project succesvol afgerond, maar hielden er financieel en mentaal een grote kater aan over.” Springen zit nog steeds in hun DNA, maar ze weten beter welk soort projecten voor hen het springen waard zijn.

Maakproces verdient meer aandacht

Valerie neemt me op sleeptouw door het bedrijf. Naast het atelier is er een ruimte waar momenteel alleen een paar fietsen staan, maar die binnenkort wordt omgebouwd tot een ontvangstruimte voor klanten. Het wordt geen klassieke showroom, want ze profileren zich in de eerste plaats als makers. “Het zou ons ook weer beperken omdat je mensen dan toch weer meer in een bepaalde richting gaat sturen, terwijl wij net willen tonen dat echt alles mogelijk is, dat creativiteit geen grenzen kent. We willen wel de materialen waarmee we werken op een betere manier presenteren omdat we, nu we vooral voor particuliere klanten werken, merken dat de meeste mensen toch een visueel steuntje kunnen gebruiken.”

Op tKartels website en social media profielen vind je ook opvallend veel foto's van het maakproces terug. “Het resultaat is uiteraard belangrijk, maar wij willen onze klanten vooral tonen hoe het meubilair gemaakt wordt en door wie.” Makers verdienen meer krediet voor hun werk, begrijp ik uit hun verhaal. “Ontwerpers staan vaker in de spotlight, maar een ontwerper is niets zonder een uitvoerder. Elkaar samen naar een hoger niveau tillen, daar draait het om.”

Vandaag voelen ze steeds vaker dat er een mooie match is met klanten, leveranciers, medewerkers en de interieurarchitecten voor wie ze werken. Dat kwam niet vanzelf aanwaaien. Het is het resultaat van steeds weer lessen durven trekken uit keuzes die gemaakt werden. “En van weten waarom iemand voor jou kiest”, vult Sven aan.

Open en eerlijke communicatie

“Prijzen, communicatie en kwaliteit vormen een driehoek. Je kunt niet in alle drie uitblinken, je moet je op een bepaalde manier profileren. Wij zijn niet de goedkoopste, maar ook niet de duurste. Concurreren op prijs doen we niet, maar er zijn zeker grotere bedrijven die duurder zijn. Ten opzichte van grotere bedrijven maken we vooral het verschil met onze communicatie. De lijnen zijn kort. Een project gaat pas naar de werf als ik mijn fiat heb gegeven op de proefopbouw. Als een klant bij aanvang gezegd heeft dat ze kleedjes van 1,7m in haar kast wilt hangen, kan ze ervan op aan dat het in orde komt.”

“Sven heeft veel technische bagage en denkt altijd mee met de klant. Kennis heeft ook een prijs.” Over die prijs communiceert tKartel heel open. “Als maakbedrijf heb je toch ook een soort van opvoedrol te vervullen. Klanten hebben vaak geen idee van wat maatwerkmeubilair moet kosten. Het is voor hen ook heel moeilijk om offertes te vergelijken. Het ene HPL is het andere niet en de ene kant misschien maar drie kanten van de plaat af terwijl wij altijd de vier kanten afwerken. Dat uit een offerte afleiden is moeilijk, meestal ben je appels met peren aan het vergelijken.”

“

We hebben overwogen om te investeren in software die de CNC vanuit de tekening zou aansturen, maar het is een grote investering én het zou ons vooral ook weer beperkingen opleggen

Sven Cappuyns
Bestuurder tKartel

Een droom van een atelier

Aangekomen in het atelier begrijp ik meteen waarom Valerie er graag mee uitpakt. Met zijn 2.500 m2 is het sowieso heel ruim, maar die ruimte wordt ook heel slim benut. Een chaotisch atelier mag dan heel romantisch zijn, deze ordelijke ruimte brengt rust. En dat is welkom: “Schrijnwerkerij blijft een harde stiel”, zegt Valerie. “Fysiek, maar ook mentaal. Het is millimeterwerk en dat vergt heel wat denk- en rekenwerk. Zeker wanneer elk project uniek is.” Ze vindt het een onderschat beroep en dat er nog steeds neergekeken wordt op technisch of praktijk geschoolde leerlingen, frustreert haar. “Dokters zijn fantastisch, maar ze zouden het

meubilair in hun praktijk toch ook niet zelf kunnen maken? De een voelt zich beter bij de theorie en de ander bij de praktijk. De negatieve connotatie moet eruit.”

Aan de ene kant van het atelier is er ruimte voorzien voor proefopbouw en ook hierin gaat tKartel ver: er vertrekt geen meubel zonder dat het in het atelier al eens werd opgebouwd, tot de toestellen en deurtjes toe. Daarachter staat de spuitcabine. De klemtoon ligt op hout, maar ook metaal bewerken ze tot op zeker hoogte zelf. “Net als de houtbewerking heeft hij het zichzelf aangeleerd”, vertelt Valerie. “Hij heeft veel opgestoken van een ervaren schrijnwerker met

© tKartel – Wie bij tKartel wil werken, moet gedreven én van alle markten thuis zijn

© tKartel – De paneelzaag, een onontbeerlijke machines in het atelier

© tKartel – Sven Cappuyns (midden) in zijn element in maatwerkatelier tKartel

wie hij in het begin samenwerkte, maar Sven is echt een geboren autodidact.” En dat blijkt niet alleen op de werkvloer: “Als ik kook volg ik altijd een recept, maar Sven kan gewoon van alles uit de kast halen en een heerlijke maaltijd op tafel toveren.” Die zelfsturing verwachten Sven en Valerie ook van de medewerkers in het atelier. “We gaan hen wel opleiden, maar kunnen er niet naast blijven staan. Verantwoordelijkheid nemen en zelf zaken willen uitzoeken, zijn belangrijk hier.”

Tegen de wand staan klassieke houtbewerkingsmachines waarmee massief hout bewerkt wordt. “We werken heel graag met massief hout. Als de opportuniteit zich voordoet, kopen we een stam in. We integreren heel graag een paar massieve elementen in een ontwerp.”

We komen bij hét kloppend hart van het atelier: de CNC-machine. Hij is niet meer van de jongsten, maar doet nog wat hij moet doen. Het beladen van de machine gaat sinds de aanschaf van een vacuümheffer een stuk vlotter. “Nu zijn er geen twee paar armen meer voor nodig en is het een stuk minder belastend voor de rug.” Nadat de CNC alle onderdelen uit de plaat heeft gehaald, krijgt elk stuk een label opgekleefd zodat het doorheen het productieproces gevolgd kan worden. De codes worden er manueel op genoteerd, dat werkt voor tKartel momenteel het best.

De kantenlijmer is de meest recente machine. “Bij de oude machine waren er nog heel wat nabewerkingen nodig terwijl de stukken er nu perfect afgewerkt uitkomen. Hij is volledig computergestuurd. Met een druk op de knop zet je het juiste programma in gang. Toch blijft het de gevoeligste machine in het atelier. Ik denk dat hij achtereenvolgens vijftien verschillende bewerkingen uitvoert. Als het resultaat niet

helemaal goed is, moeten we van vooraf aan beginnen want het is niet altijd meteen duidelijk in welke stap het misging”, legt Sven uit.

Digitaal, als het meerwaarde creëert

Een paar trappen leiden naar het andere kloppend hart van het bedrijf: het bureau. Het is duidelijk dat Valerie en Sven technologie omarmen, maar alleen daar waar het hen echt helpt om hun werk beter uit te oefenen. Er is een digitale planning, maar de muur is ook bezaaid met whiteboards waarop de planning voor de komende dagen, weken en maanden wordt genoteerd. “Normaal zijn de komende drie weken helemaal ingevuld, maar momenteel moeten we puzzelen. Omdat al onze projecten tegelijkertijd vertraging oplopen, kunnen we nu nog niet inschatten wat we volgende week precies gaan doen.”

Ontwerpen gebeurt in een 3D-tekenprogramma. Eens een offerte is goedgekeurd worden de ruimtes door Sven opgemeten. Het ontwerp wordt omgezet naar een technische tekening en eens ook deze is goedgekeurd, wordt de CNC geprogrammeerd. “We hebben overwogen om te investeren in software die de CNC automatisch vanuit de tekening zou aansturen, maar enerzijds is het een grote investering, terwijl ik het eigenlijk heel snel zelf kan doen, én het zou ons vooral ook weer beperkingen opleggen. Je kunt alleen maken wat in die software zit en net omdat we klanten absolute vrijheid willen bieden in het ontwerp zouden we voortdurend nieuwe zaken aan het programma moeten toevoegen”, legt Sven uit.

Moraal van het verhaal: automatiseren kan enorm zinvol zijn, maar alles hangt af van je organisatie en het soort werk dat je in de wereld wilt zetten. “Dat zorgt er ook voor dat wij bij een meer rechttoe rechtaan ontwerp niet de

goedkoopste zullen zijn terwijl we speciale ontwerpen wel goedkoper kunnen realiseren dan bepaalde collega's. Onze organisatie is daarop afgestemd.” Hij haalt een technische tekening boven die hij momenteel aan het afwerken is. Het ziet er op het eerste zicht niet al te complex uit, maar schijn bedriegt. “Met de opmeting inbegrepen ben ik hier toch al meer dan twintig uur aan bezig.” Sven bijt zich graag in dit soort uitdagingen vast, maar wat best werkt is een combinatie van meer en minder complexe ontwerpen zodat de productie kan blijven doorlopen terwijl Sven zijn hoofd breekt over een ingewikkeld ontwerp.

Circulair maatwerk: nog niet voor morgen

Bij tKartel is maatwerk dus telkens weer pionieren en oplossingen bedenken om een creatief ontwerp tot leven te brengen. Hoe duurzaam dat ook is, circulair maatwerk is volgens hen nog niet voor morgen. Niet zolang werkuren meer kosten dan nieuwe grondstoffen. “Als een nieuwe keuken amper meer kost dan het herwerken en aanpassen van een bestaande keuken omdat er evenveel of meer werkuren in kruipen, zal een klant niet bereid zijn om daarvoor te kiezen. Als je een oude kast wilt aanpassen, moet je ook opmeten, de kast helemaal uit elkaar halen, bijzagen en weer monteren.”

“Onlangs hadden we bijvoorbeeld een geval van waterschade”, gaat Sven verder. “We zouden bepaalde onderdelen, zoals scharnieren, kunnen recupereren, maar dat kost veel meer aan werkuren dan nieuwe scharnieren gebruiken. Ik zie er pas verandering in komen als bedrijven een tegemoetkoming zouden krijgen voor die investering in werkuren, of eindklanten een subsidie wanneer ze kiezen voor een refurbished keuken in plaats van een nieuwe.”

Houten gastenverblijf

Dit gastenverblijf staat in de tuin van een bekende naam uit de filmwereld. Hij wilde (internationale) gasten een onvergetelijk verblijf kunnen bieden, en vroeg het Gentse architectenduo Vens Vanbelle om een plek te creëren waar hij ze niet alleen te slapen kon leggen, maar waar hij ook previews van films kan tonen.

De opvallende constructie toort in het Gentse ommeland boven een oude tuinmuur uit. "De buitenschil in geprofileerd cortenstaal past perfect bij de groene omgeving, wat de integratie in de tuin bevordert", vertellen de architecten.

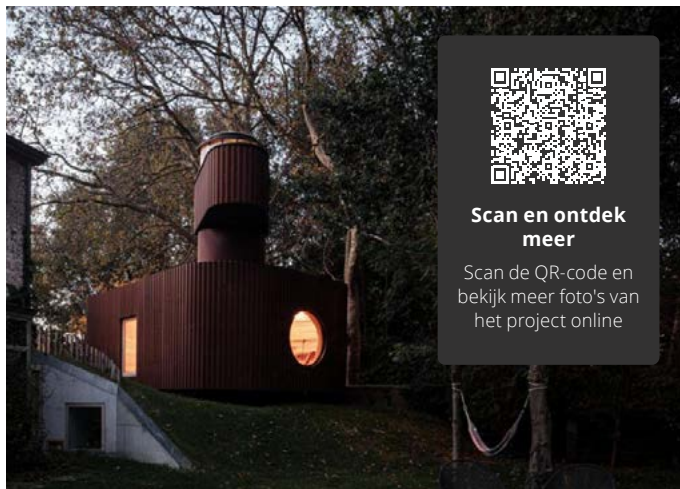
Het overnachten zelf gebeurt in een wel heel bijzonder houten volume, dat toegankelijk is vanuit de woning van de gastheer via een ondergrondse gang die leidt naar een cinemazaaltje. Neem je een smalle wenteltrap naar boven, dan kom je terug op de begane grond in het houten verblijf terecht.

Eenmaal je de houten constructie betreedt, vallen de details en het onwaarschijnlijke maat- en handwerk op. Alleen al de voordeur heeft een heel bijzondere vorm, waarvoor de uitvoerder aangepaste programma's moest maken voor de CNC-machines. Daarnaast moesten voor de 10 ramen de binnenruiten kleiner zijn dan de buitenruiten. Waarom? Dat lees je in het interview met de architect en de uitvoerders.

Het houten gastenverblijf zelf is volledig opgetrokken uit gelamelleerde houten balken, die telkens 40 mm dik zijn. Ze doen niet alleen dienst als wand, maar ook alle interieurelementen werden er als het ware uitgehouwen. De vloer en het plafond bestaan uit hetzelfde grenenhout, maar dan in de vorm van een multiplex plaat.

Hoe bedenken en maak je zoiets? "Omdat de opdrachtgever ons vroeg om iets te maken dat zijn naasten zich voor altijd zouden herinneren, wilden we

echt iets origineels bouwen dat ze zeker nog nooit hadden gezien. Op een bepaald moment kregen we de ingeving om er één groot meubel van te maken."

Scan en ontdek meer

Scan de QR-code en bekijk meer foto's van het project online

Authentiek bijgebouw met alle comfort

Toen de eigenaars van deze woning een zwembad lieten plaatsen, werd er meteen ook geïnvesteerd in een bijgebouw. En wat voor een bijgebouw. Het heeft alle moderne comfort om in te kunnen wonen, het is immers goed geïsoleerd en geventileerd zodat je er elke dag van het jaar van kunt genieten.

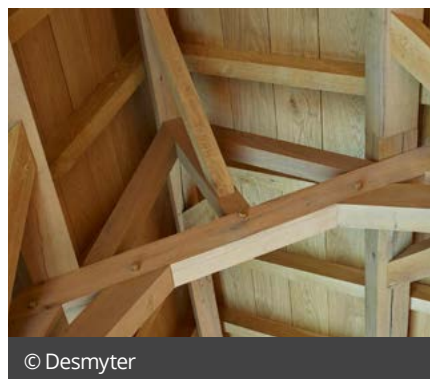
Een bijgebouw als dit maak je niet alleen. Er waren dan ook heel wat andere aannemers bij betrokken zoals een grondwerker, elektricien, metser, schilder, vloerder, dakdekker en schrijnwerker voor het buitenschrijnwerk. Het bijgebouw kreeg goed geïsoleerde en geventileerde houtskeletbouw wanden en een eikenhouten gevelbekleding. Vooraan geven vier grote eikenhouten balken de constructie de nodige

steun. Als je goed kijkt, zie je dat de achterste balk niet op dezelfde lijn staat, maar iets meer naar achter werd geplaatst. Zo'n overkraging wordt niet zo vaak toegepast in een bijgebouw, maar hier was het heel zinvol. De stalen ramen en deuren zijn uiteraard maatwerk. Het zadeldak zorgt voor een ruimtelijk gevoel, en er kwam een traditioneel dakgebinte in. Voor de structurele

stabiliteit was dat niet nodig, maar het geeft het bijgebouw wel de juiste uitstraling. Rond de pizza-oven werd een robuuste, maar fijn afgewerkte keuken geplaatst. Hoe dit alles precies in zijn werk ging en welke methode Houtconstructie Desmyter gebruikte om het dak te isoleren, lees je in het interview met Maarten Desmyter op closeupnews.be.

© Desmyter

© Desmyter

Bedrijfsgebouw Jet Import

Dat je met verweerd hout niet alleen een rustieke look kunt realiseren, bewijst het nieuwe gebouw van Jet Import in Lauwe. Achter de strakke, met barnwood bekleedde gevel gaat er een imposant en multifunctioneel gebouw schuil.

Jet Import zocht een nieuwe ruimte om haar uitgebreide ploeg van vertegenwoordigers samen te kunnen brengen. Het moest een multifunctionele ruimte worden, die ook ingezet kan worden om evenementen te organiseren. Architectenbureau Goederfrou + Goederfrou verzorgde het ontwerp, de uitvoering lag in handen van Verstraete.team.

Typerend aan het gebouw zijn de grote glaspartijen, die de lichtinval maximaliseren. Door koel beton met warm vurenhout te combineren, ontstaat er een perfecte balans. Aan de buitenzijde valt de in het zwart afgewerkte gevelbekleding in barnwood op. Verweerd hout wordt vaak geassocieerd met een meer rustieke look, maar daar is hier geen sprake van. Hier zorgt het voor een strakke en moderne, maar tegelijk ook duurzame en natuurlijke uitstraling.

Eenvoudig was het allerm minst, volgens de aannemer: "Gezien de weersomstandigheden

moesten we heel nauw samenwerken met de dakwerker om mogelijke schade te vermijden. We kozen voor een gefaseerde aanpak waarbij we telkens 's morgens de akoestische panelen plaatsten en de dakwerker in de namiddag het EPDM. Op die manier waren de platen 's avonds altijd netjes afgewerkt en hebben we de klus perfect kunnen klaren."

Ook de gevelbekleding werd gefaseerd uitgevoerd. De architect koos er immers voor om ook het dak te bekleden met het verweerde barnwood. Uiteindelijk wist elke partij de afgesproken levertermijnen zo goed als perfect na te komen. Geen overbodige luxe bij een project van deze omvang waarbij timing een cruciale rol speelde.

Scan en ontdek meer

Scan de QR-code en bekijk meer foto's van het project online

Renovatie particuliere woning

Of ze voor meer transparantie kon zorgen, vroegen de bewoners van deze woning in Aalst aan interieurarchitect Ellen Van Acker. Ze werkte de woning helemaal open en creëerde een zomerhuis waar binnen en buiten in elkaar overlopen. Met een evenwichtige combinatie van lichte en warme tinten, en hier en daar een speelse toets, realiseerde ze een plaatje dat klopt.

Niet alleen werden enkele binnenmuren weggehaald, ook het dak en de ramen werden vernieuwd, er kwamen nieuwe vloeren met energiezuinige vloerverwarming en een volledig nieuw interieur. Hiervoor deed Ellen beroep op Wannes Baeten van Indemaak. Hij zorgde onder meer voor een nieuwe keuken, een tv-meubel en bureau op maat, een nieuw badkamermeubel en richtte de zolderverdieping in met boekenkasten en ingebouwde kastjes.

Op de benedenverdieping werd heel wat maatwerk verricht. Het kookeiland is bijvoorbeeld een indrukwekkend staaltje vakmanschap. Wannes Baeten: "Het is op zich niet zo moeilijk om een meubel met afgeronde hoeken te maken, maar als het met tegels bezet wordt, komt er toch wat extra rekenwerk bij kijken." De keukenkasten uit MDF tegen de achterwand werden afgewerkt met eikenfineer. Door voor al het maatwerk consequent eikenfineer te gebruiken, ontstaat er

een gevoel van eenheid in de woning. Het warme hout is een perfect tegengewicht voor het koele beton en de aluminium ramen. De enige ruimte die van de anderen afgescheiden kan worden, is het atelier dat zich naast de leesruimte bevindt.

Op de eerste verdieping werden twee badkamers grondig aangepakt. Eentje waarin de kinderen zich volop kunnen uitleven en een grotere badkamer met een wel heel origineel bad. Er werd een op maat gemaakte schuifdeur geïnstalleerd en

© Evenbeeld

de vernieuwde douche en de vloer werden met dezelfde tegeltjes bezet zodat er een strak resultaat ontstaat. Het is niet de enige eye-catcher in de ruimte. Een voordien ongebruikte hoek werd door Bram Van De Weghe omgetoverd tot een roze badnis. Nog een verdieping hoger werd de zolderverdieping omgebouwd tot een ruim bureau met prachtig uitzicht op de tuin. Er werd een raam gestoken en rond het raam liet Ellen een kader en boekenkast maken. De vakjes variëren in hoogte, breedte en diepte, helemaal op maat van de ruimte en de spullen die de eigenaar wilde etaleren.

Scan en ontdek meer

Scan de QR-code en bekijk meer foto's van het project online

Elegant: hét raamprofiel voor wie zowel esthetiek als prestaties belangrijk vindt

Het eerste dat in het oog springt wanneer je het Elegant profielsysteem bekijkt, is de strakke vormgeving. Minder zichtbaar, maar op zijn minst even vernieuwend, zijn een aantal andere ingrepen die de thermische en akoestische prestaties verbeteren. Met dit systeem voldoe je moeiteloos aan de strengste prestatie-eisen.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Deceuninck

© Deceuninck - De Elegant profielen sluiten perfect aan bij de hedendaagse architectuur

Bijzonder strak profiel

Toen Deceuninck in 2020 Elegant lanceerde, ontketende de profielfabrikant een esthetische revolutie. Wie had gedacht dat pvc-profielen even modern en minimalistisch konden ogen als hun aluminium tegenhangers? Met Elegant bewees Deceuninck dat ook kunststof profielen perfect passen bij de hedendaagse, moderne architectuur.

Het kader kreeg een strakkere vormgeving en is in twee inbouwdieptes verkrijgbaar: een 76 mm en een 115 mm variant. Afhankelijk van de gewenste stijl kan het kader met verschillende vleugeldesigns gecombineerd worden. De Origin biedt een oplossing voor zij die houden van een klassieke, landelijke of pastorstijl. De Abstract biedt een uiterst minimalistisch uitzicht en Infinity een heel subtiele overgang van profiel-kader naar vleugel. De vleugel kan terugliggend

of vlak zijn, en dat laatste is uniek voor kunststof profielen. Rechthoekige in plaats van afgeronde glaslatten dragen verder bij aan de strakke look.

Ongeziene isolatiewaarden

Hoewel kunststof sowieso al uitblonk op vlak van thermische en akoestische prestaties ging Deceuninck ook hier een stap verder. De Infinity vleugel is er namelijk ook in een ThermoFibra uitvoering. De standaard staalversterking maakt hier plaats voor structurele glasvezels die al tijdens het extrusieproces ingebracht worden. Het resultaat? Profielen met dezelfde stabiliteit, maar betere thermische en akoestische prestaties. Bovendien realiseer je als raamfabrikant een enorme tijdswinst: het staal moet immers niet langer apart worden verwerkt en ingeschoven. Doordat ze tot 30% lichter zijn dan staalversterkte ramen krijgen de montageonderdelen het minder hard te verduren en hoeft de

installateur, bij montage, niet met al te zware raamelementen te sleuren.

Het kaderprofiel kreeg op zijn beurt een thermische versterking op basis van staaldraadversterkt pvc hardschuim om zo de isolatiewaarden nog verder te verbeteren. "In combinatie met dit kader is Elegant ThermoFibra de best werkende, staallose kunststof raam- en deuroplossing in de markt", vertelt technical manager Wouter Vanderstraeten. De ThermoFibra Infinity vleugel kan samen met een standaard vast kader een Uf-waarde van 0,88 W/m2K halen. Het draagt hierbij het Passiefhuis certificaat.

Kunststof en aluminium combineren

Geen enkel materiaal is altijd en onder alle omstandigheden de beste keuze. Aluminium en kunststof hebben beide hun troeven.

© Deceuninck - Bij de ThermoFibra Infinity vleugel worden structurele glasvezels al tijdens het extrusieproces ingebracht

Deceuninck koos er daarom voor om zijn kunststof (Elegant) en aluminium (Decalu) profielen zodanig op elkaar af te stemmen dat ze samen in een bouwproject gebruikt kunnen worden. Ook aan de technische details werd veel aandacht besteed. Decalu en Elegant kregen bijvoorbeeld een identieke beslaggroef, wat zowel voor de fabrikant als de installateur een complexiteitsreductie oplevert, want veel beslagonderdelen zijn dezelfde. Aan de buitenkant werd er gezorgd voor een gelijklopende minimale opdekvoeg.

"Alleen een ervaringsdeskundige houdt ze uit elkaar", vertelt Wouter Vanderstraeten. "In een schoolgebouw zou je de sterkte van aluminium bijvoorbeeld kunnen uitspelen in de inkomhal door er een vliesgevel te installeren. Polyvalente ruimten kunnen voorzien worden van zeer grote hefschuiframen die de lichtinval en beleving optimaliseren. Wanneer je in de klaslokalen dan voor de kunststof raamelementen Elegant kiest, kan je én het budget én de energieprestaties optimaliseren."

Om dezelfde kleur voor al het schrijnwerk te kunnen garanderen, ontwikkelde Deceuninck het Smart Colours kleurengamma. Dankzij dit principe matchen alle beschikbare kleurecoatings voor kunststof (Decoroc) en aluminium (Aluroc)

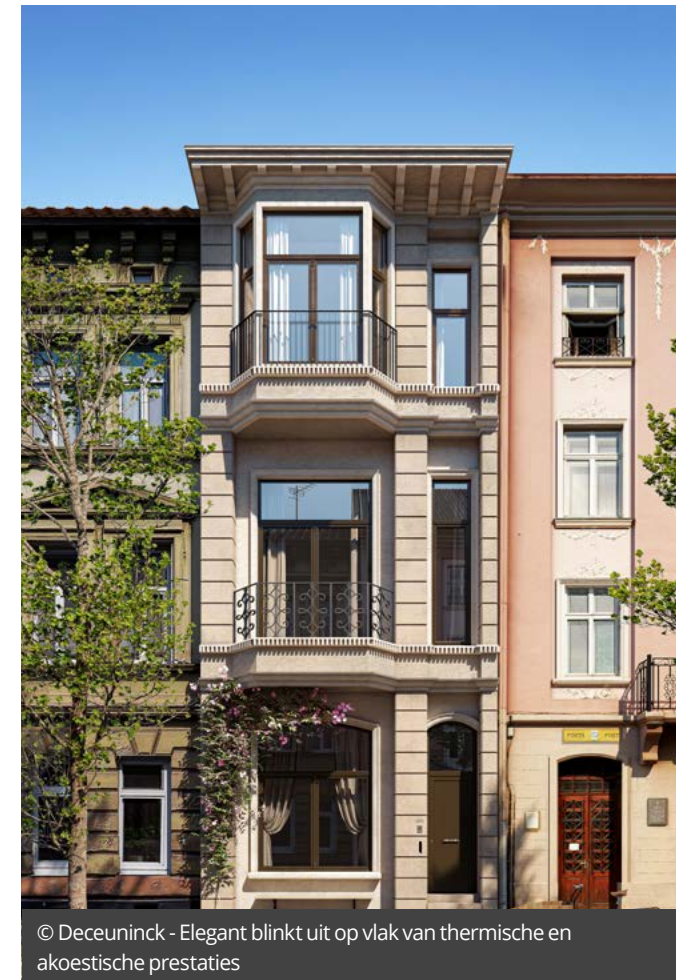
perfect met elkaar. Jaren later zullen ze nog dezelfde uitstraling hebben: de veroudering verloopt heel gelijklopend.

Vanaf april zal er ook een nieuwe folie kleuren-collectie verkrijgbaar zijn. De grootste toevoegingen zijn een aantal matte folies en daarnaast enkele houtimitatiefolies met een tastbare oppervlaktestructuur.

Ook uit gerecycleerd kunststof: Phoenix

Wie zijn klanten een op en top circulaire oplossing wil aanbieden, kan dat voortaan. Deceuninck biedt ook Elegant-profielen uit 100% gerecycleerde grondstoffen aan. Deze ramenreeks doopten ze Phoenix.

"Al sinds 2012 recyclen we kunststof in onze vestiging van Diksmuide, waar we tot 45.000 ton of 2,3 miljoen oude ramen per jaar kunnen verwerken," vertelt Wouter Vanderstraeten. "Nu zijn we zo ver dat we circulaire profielen kunnen aanbieden die volledig uit gerecycleerd kunststof zijn gemaakt. We leverden al een 30-tal volledig circulaire Elegant Infinity kozijnen voor een nieuw scholencomplex in Eindhoven en dicht bij huis werd in Aarschot het eerste Belgische project met circulaire profielen opgeleverd."

© Deceuninck - Elegant blinkt uit op vlak van thermische en akoestische prestaties

Elegant ThermoFibra is de best werkende, staallose kunststof raam- en deuroplossing in de markt

Wouter Vanderstraeten
Technical manager

deceuninck

Deceuninck nv
Bruggesteeweg 360
8830 Hooglede-Gits
België

+32 51 239 272
benelux@deceuninck.com
www.deceuninck.be

Hoop of twijfel: wat zijn de prognoses voor 2023 in de schrijnwerksector?

Heeft het na een jaar als 2022 nog zin om voorspellingen te doen? We lezen koppen als “Vertrouwen bouwondernemers in 2022 lager dan in coronajaar 2020”, “Recordaantal Vlaamse bouwbedrijven failliet in 2022” en “Kmo's in bouwsector zien orderboek leeglopen”, maar ook “Economische lichtpuntjes voor 2023”, “We zitten in een recessie, maar er is ook goed nieuws” en “Europese inflatie vertraagt sterker dan verwacht”. Om beter te kunnen inschatten wat we van dit verse jaar mogen verwachten, laten een aantal interessante spelers uit de markt in hun kaarten kijken...

Tekst: Wendy Thijs

2023: milde recessie of heropleving?

2022 was voor velen een les in nederigheid. “We beseffen meer dan ooit dat we echt op onze hoede moeten zijn. Als één gebeurtenis in de wereld van de ene dag op de andere de economie kan breken dan besef je hoe broos je welzijn is”, vat interieurbouwer **Wilfried Van Overstraeten** het algemene gevoel samen. Mogen we in 2023 eindelijk hopen op beter? Het verlangen naar een glazen bol werd meermaals uitgesproken, maar ook zonder durfde iedereen toch een voorzichtige inschatting te maken.

Marc Demares (Lamello) denkt dat de piek van de inflatie achter de rug is en dat we een kleine heropleving van de economie mogen verwachten. “Zelf heb ik mijn target op +8% gezet en zolang de oorlog niet escaleert, moet dat haalbaar zijn. Er heerst nu toch duidelijk meer optimisme dan eind vorig jaar”.

Wim Verhoeven (Soudal) durft er geen cijfer op kleven, maar verwacht ook dat groei haalbaar is. “Het motto van onze eigenaar is niet voor niets

‘wij participeren niet aan de crisis’, maar uiteraard kijken we wel naar wat er in de markt gebeurt. Ik heb toch het gevoel dat die markt zich wat herpakt.” Mocht die heropleving er om wat voor reden dan ook niet komen, dan denkt Wim dat de impact op Soudal beperkt zal blijven. “Elke crisis brengt opportuniteiten met zich mee en wij kunnen daar met ons brede assortiment altijd wel op inspelen. Luchtdicht bouwen wint nu bijvoorbeeld sterk aan belang en daar hebben we een complete oplossing voor ontwikkeld. Met energieprijzen die de pan uit swingen, gaan nog meer mensen hun woning isoleren en daar spelen we met onze purschuimen dan weer goed op in.”

Sandy Van Der Vreken (Festool) gaat eveneens van een positief scenario uit. Zelfs al mocht het wishful thinking blijken te zijn, dan nog is het gewoon beter om van het positieve uit te gaan, vindt ze. “De inflatie begint af te nemen en economen voorspellen toch dat het misschien nog een tijdje moeilijk kan blijven, maar niet in de mate van vorig jaar.” En heel belangrijk voor

Festool: de aanvoerproblemen lijken achter de rug te zijn waardoor de gereedschappen, anders dan vorig jaar, weer vlot beschikbaar zullen zijn. “We zijn bijvoorbeeld enorm opgetogen dat onze kantenlijmer binnenkort terug verkrijgbaar is. Bij die machine kregen we niet alleen te maken met een tekort aan onderdelen, maar ook met een aanpassing aan de nieuwe EU-normen. Sommige klanten hebben er meer dan een jaar op moeten wachten.”

Vertraging interieurbouwmarkt

Bruno Vermote (Robaco) denkt anderzijds dat de interieurbouwsector wel nog op een dip afstevent. “We horen toch dat de ruwbouw van grote projecten vertraagt en die vertraging zal later ook voelbaar worden in de interieurbouw. Wanneer dat precies het geval zal zijn en hoe lang het zal duren, valt moeilijk in te schatten. Na alle negatieve berichtgeving zijn de signalen nu gelukkig weer wat positiever dus ik hoop dat mensen snel het vertrouwen terugvinden om hun plannen te laten doorgaan en toch te investeren.” Bij interieurbouwer Van Overstraeten is het jaar alvast erg druk gestart. “We voelen de vraag op de particuliere markt nu fors teruglopen, maar dat kan ook weer snel veranderen afhankelijk van wat er in Oekraïne gebeurt. We maken ons voorlopig nog niet te veel zorgen wat 2023 betreft. Ik merk wel dat de kloof tussen arm en rijk steeds breder wordt.”

Alain Van Der Kuylen (Ostermann) gaat ook uit van een vertraging in de interieurbouwmarkt. “De eerste maanden zijn de orderboekjes van schrijnwerkers die voor particulieren werken nog goed gevuld, maar dat zijn uitlopers van bouwprojecten die nog voor de crisis werden opgestart. We horen toch van klanten dat er nu minder orders binnenkomen en hebben op basis daarvan na het bouwverlof een dip

Wie is wie?

Marc Demares: CEO van Lamello Belgium dat gespecialiseerd is in verbindingssystemen voor plaatmaterialen en houtbewerkingsmachines.

Alain Van Der Kuylen: directeur Ostermann Belux, een vakhandel die gespecialiseerd is in kantenband, meubelbeslag, inbouwartikelen en werkplaatsbenodigdheden.

Sandy Van Der Vreken: marketing manager van machinefabrikant Festool Belgium.

Wim Van Loon: zaakvoerder Ambachtelijke Trappenmakerij Wim Van Loon

Wilfried Van Overstraeten: zaakvoerder interieurbedrijf Van Overstraeten

Wim Verhoeven: Country Director Belux bij Soudal, producent en leverancier van mastieken, lijmen en PU schuimen.

Bruno Vermote: zaakvoerder van Robaco, een toeleveringsbedrijf dat onder andere gespecialiseerd is in lijmen, kanten en snijgereedschappen, met eigen slijpdienst.

ingecalculeerd. Voor kantoren en openbare gebouwen is die vertraging er nu al. Het hybride werken heeft de vraag naar nieuw kantoormeubilair fors doen afnemen. De situatie zal aan onze omzet knagen, maar we gaan onze aanpak niet drastisch veranderen voor een dipje dat wellicht slechts enkele maanden zal duren.”

Bruno Vermote is ook niet van plan om het geweer van schouder te veranderen. “De voorbije jaren hebben bewezen dat onze aanpak goed zit. We zullen de situatie op de voet volgen, maar gaan vooral op hetzelfde elan verder.” Toch verwacht hij dat bepaalde bedrijven in 2023 moeilijke beslissingen zullen moeten nemen. “Wie geen reserve heeft, krijgt het met alle toegenomen kosten – van energie tot loonkosten – bijzonder moeilijk. Om die kosten te dekken moet je het sowieso al een stuk beter doen dan vorig jaar om gewoon hetzelfde resultaat te behalen. Met een dalende vraag zal het spel hard gespeeld worden. Wie het nodig heeft, zal zijn prijzen heel concurrentieel willen zetten.”

Aan uitdagingen geen gebrek

2023 wordt een uitdagend jaar, maar het ontbreekt onze gesprekspartners niet aan zin

om het aan te pakken. Het leven is nu eenmaal één grote uitdaging weten ze, en stilstaan is achteruitgaan. Zo probeert Lamello zich aan te passen aan de voortdurende veranderingen op de materialenmarkt. “Vroeger bestond plaatmateriaal uitsluitend uit hout, maar tegenwoordig komen er voortdurend nieuwe oplossingen bij, vaak op basis van gerecycleerde materialen. En hoewel papier heel belangrijk blijft, willen we ons ook veel meer via digitale kanalen laten zien. De jeugd doet nu eenmaal alles via de telefoon. Vorig jaar hebben we onze eerste stappen op TikTok gezet en dat was meteen een groot succes.”

Soudal wil nog meer oplossingen ontwikkelen om mensen te helpen besparen op hun energiefactuur. “Producten die hen helpen om hun huis nog beter te isoleren, raamaansluitingen die ervoor zorgen dat ramen perfect luchtdicht kunnen worden ingewerkt, De energiecrisis is hard, maar we proberen de uitdagingen om te buigen naar opportuniteiten.” Never waste a good crisis dus, een zinnetje dat we sinds het uitbreken van de pandemie te pas en te onpas voorgeschoteld krijgen, maar waar veel waarheid in schuilt.

In een jaar waarin Robaco ook pittige investeringen plant – er komt een extra magazijn en de slijperij wordt vernieuwd – komt het er voor het bedrijf op aan om nog meer nieuwe klanten aan te trekken. Niet alleen klanten uit eigen land, want ook bij onze noorderburen voelt het bedrijf een nood waar het kan en wil op inspelen. En Robaco is niet de enige die investeringen durft plannen, ook ambachtelijk trappenbouwer Wim Van Loon wil in 2023 fors investeren in de verdere uitbouw van zijn bedrijf. Hij wil zijn toonzaal vernieuwen en gaat voor een volledige rebranding, inclusief nieuwe website. Hij hoopt dus heel wat mooie nieuwe projecten te mogen verwezenlijken.

Omdat ze bij Ostermann aanvoelen dat persoonlijk contact nog belangrijker wordt, wil het bedrijf meer inzetten op personeel. “Medewerkers vinden, houden en motiveren is belangrijk, maar niet eenvoudig. Mensen uit de streek gaan liever in Brussel werken dan hier bij ons in Liedekerke, en tweetalige krachten die ook nog eens voldoende technisch inzicht hebben, zijn sowieso witte raven.” Extra personeel verantwoorden bij je moederbedrijf is tussen haakjes geen

Drie generaties Van Overstraeten, samen aan het werk

“

Blijf voortdoen, want dit is de mooiste stiel die er bestaat. Bovendien zijn er steeds minder interieurbouwers die ervaring én kwaliteit kunnen bieden dus de nood is er

Wilfried Van Overstraeten
Interieurbouwer

investeringsplannen kunnen verder zetten, zal mijn jaar geslaagd zijn”, vertelt **Bruno Vermote**. “Een wat stabielere jaar zou ook welkom zijn want die opeenvolgende crisissen wegen ook door op het mentale welzijn. Van zodra je nieuws hoort, is het negatief. Het zou fijn zijn om weer eens wat meer positieve berichten te horen.”

Die roep naar stabiliteit klinkt ook bij Wim Verhoeven en **Sandy Van Der Vreken**. **Wim Verhoeven**: “Als de stabiliteit terugkeert op de grondstoffenmarkt zodat we ons merk effectief verder kunnen uitbouwen, en als achteraf blijkt dat we weer vlot en met duurzame producten kunnen inspelen op onverwachte wendingen, zal ik een tevreden man zijn.” Na een jaar vol leveringsproblemen zal Sandy’s jaar geslaagd zijn als ze weer volop machines kunnen maken en leveren tegen stabiele prijzen. We zijn heel dankbaar voor het vertrouwen dat we van onze klanten krijgen en ze mogen geloven dat we er in 2023 alles aan zullen doen om dat te blijven verdienen.”

Interieurbouwer Van Overstraeten en trappensmaker **Wim Van Loon** hopen op veel mooie projecten. “En ook alvast voldoende bestellingen voor 2024”, voegt Wilfried Van Overstraeten hieraan toe.

Gouden raad?

We zouden Close Up News niet zijn als we onze gesprekspartners niet om een streepje advies zouden vragen. Er werd wat gezocht, want niemand wilde pretenderen dat hij of zij de wijsheid in pacht heeft, maar na een stilte kwamen er toch mooie antwoorden.

“Hou vooral vast aan je eigenheid”, steekt Alain Van Der Kuylen van wal. “Al tijdens de pandemie zag ik bedrijven in de problemen komen omdat ze afstapten van hun gebruikelijke manier van werken, door bijvoorbeeld gebruik te maken van het betalingsuitstel of andere steunmaatregelen die de overheid aanbood. Het heeft hen vaak meer problemen opgeleverd dan dat het geholpen heeft. Hoe sterk de wereld ook verandert,

blijf vasthouden aan jouw visie. De uitdagingen zijn tijdelijk, je moet je niet altijd aanpassen.”

Samen is voor Bruno Vermote een sleutelwoord. “Laat ons er samen een knaljaar van maken. Als wij goed luisteren naar jullie en jullie ons ook informeren over wat er bij de eindklant leeft, dan kunnen we er samen zo goed mogelijk op inspelen. Laat geen energie verloren gaan in het zoeken naar een schuldige als er iets foutloopt, maar steek die energie liever in het vinden van een oplossing. Voor ons is het evident, maar toch worden er in onze niche nog al te vaak paraplu-tjes opengetrokken. Laat ons daarmee ophouden, want met elkaar verwijten kom je geen stap verder.”

Wim Verhoeven raadt je aan om altijd in beweging te blijven. “Blijf de markt volgen en kijk hoe je er met innovaties op kunt inspelen. Innovaties hoeven niet altijd nieuwe producten of diensten te zijn, het kunnen ook heel kleine aanpassingen zijn zoals beginnen werken met recycleerbare verpakkingen. Blijf jezelf heruitvinden.”

En hou vooral vast aan je langetermijnvisie besluit **Marc Demares**. “Formuleer een realistische langetermijn doelstelling en blijf ernaartoe werken. Je mensen zijn daarbij van onschatbare waarde dus betrek hen daarbij. Ik denk dat het pas gevaarlijk wordt als je van je visie afwijkt omdat je nu snel extra omzet wilt genereren. De weg naar dat einddoel is geen rechte lijn, soms zullen de omstandigheden ervoor zorgen dat je wat naar rechts moet afwijken en dan weer naar links, maar als je het doel altijd in je achterhoofd houdt, kan je het bereiken.”

Wim Van Loon raadt zijn collega schrijnwerkers verder aan om niet al te veel vanuit angst te ondernemen, maar om slimme keuzes te maken en er voluit voor te blijven gaan. “Het is een vak waar enorm veel komt bij kijken, en met klanten die steeds meer verwachten, loopt de druk soms hoog op, maar blijf toch vooral voortdoen want het is de mooiste stiel die er bestaat. Bovendien zijn er steeds minder interieurbouwers die ervaring én kwaliteit kunnen bieden dus de nood is er.” Een mooiere afsluiter hadden we zelf niet kunnen bedenken.

Alain Van Der Kuylen

Na een jaar vol verträgen hoopt Sandy Van Der Vreken dat de leveringsproblemen eindelijk achter de rug zijn

Wim Verhoeven

Weet waar je naartoe wil en wijk niet te snel af van je visie, adviseert Marc Demares

Het team van trappensmaker Wim Van Loon

Julie Vermote, zaakvoerder bij Robaco

sinecure in tijden waarin de loonkosten de pan uit swingen door de historisch hoge loonindexering. Het systeem doet in het buitenland heel wat wenkbrauwen fronsen.

Festool ziet vooral een uitdaging in het herstellen van het vertrouwen bij hun eindklanten. “Niet in ons merk gelukkig, daar zijn ze nog steeds fan van, maar wel in de beschikbaarheid van de producten en machines. Klanten hadden gelukkig wel begrip voor de problemen, ze wisten dat ook auto’s, wasmachines en andere toestellen lang op zich lieten wachten, maar nu kunnen we hen eindelijk weer laten voelen dat een product ook echt op de markt zal zijn wanneer we dat beloven.”

Op naar een geslaagd 2023

Over de vraag wanneer 2023 voor hem een geslaagd jaar zal zijn, moet **Marc Demares** niet lang nadenken. “Als ik er op het einde van het jaar weer tevreden nieuwe klanten bij heb, die onze producten met plezier gebruiken. Ik focus me minder op het groeipercentage dat ik voor ogen heb, maar zoek voortdurend naar nieuwe manieren om mensen in contact te brengen met onze producten. Als je ervoor kunt zorgen dat jouw product een standaard wordt in de markt dan komt het met dat percentage vanzelf in orde.”

Alain Van der Kuylen zal tevreden zijn als Ostermann het jaar toch met groei kan afsluiten, hoe beperkt dan ook. Als ze daarnaast de eerste steen van hun nieuwe bijne-energie neutrale kantoor kunnen leggen, zal het jaar zeker geslaagd zijn. Bij Robaco horen we een gelijkaardig verhaal. “Als we positieve cijfers kunnen blijven optekenen en daardoor onze

Op zoek naar nieuwe contacten over de landsgrens

Bedrijven die willen groeien, moeten hun grenzen durven verleggen. Soms moet je daarvoor ook letterlijk over de landsgrenzen heen kijken. Robaco is al decennia lang een gevestigde waarde op de Belgische markt als toeleveringsbedrijf voor de hout- en meubelindustrie. De firma combineert een divers aanbod aan producten met een eigen slijpservice en een deskundige technische ondersteuning.

Tekst & foto's: Robaco

Meubel-, keuken- en badkamerfabrikanten, interieurbouwers, schrijnwerkers, winkelinrichters, platenhandelaars, ... en ieder ander bedrijf dat actief plaatmateriaal of massief hout verwerkt, werkt samen met een toeleveringsbedrijf als Robaco voor allerlei ondersteunende producten.

We hebben in België door de jaren heen een sterke reputatie opgebouwd als het gaat om snijgereedschappen, maar ook lijmen, kantenbanden, fineerkanten, drevels, cleaners en schuurmiddelen. We beschikken bovendien over een eigen slijpservice voor snijgereedschappen, vertelt zaakvoerder Bruno Vermote. We houden steeds één doel voor ogen: het optimaliseren van het productieproces bij onze klanten. Daarvoor combineren we ons gamma aan kwaliteitsproducten met een doorgedreven expertise én persoonlijk contact.

Nederlandse markt

Robaco nam recent deel aan HoutPro+ met als doel nieuwe contacten te leggen en de kennis uit te breiden naar de Nederlandse markt. De focus lag voornamelijk op snijgereedschappen

“

We houden steeds één doel voor ogen: het optimaliseren van het productieproces bij onze klanten

Bruno Vermote
Zaakvoerder Robaco

en kantenbanden. Dat zijn immers twee productgroepen, waar de firma met haar jarenlange expertise heel wat ondersteuning kan bieden.

"We hebben een brede technische kennis als het gaat om snijgereedschappen en kunnen voor elk specifiek plaatmateriaal een ABS kantenband voorstellen, die perfect aansluit. We kiezen daarom bewust voor een samenwerking met sterke merken. Onze voorraad omvat de kantenbanden van Döllken en Hranipex. We werken

ook heel nauw samen met Wirutex, dat zich steeds meer profileert als een totaalproducent van snijgereedschappen", legt zaakvoerder Bruno Vermote uit.

"Onze noorderburen toonden alvast veel interesse voor onze producten en apprecieerden vooral ook de persoonlijke aanpak van Robaco, waardoor we heel dicht bij de klanten staan. Net als in België willen we in Nederland een trouw klantenbestand uitbouwen, waarmee we op de lange termijn kunnen samenwerken."

Robaco

Robaco nv
Gentseweg 432
8793 St.-Eloois-Vijve
België

+32 (0) 56 60 93 94
info@robaco.be
www.robaco.be

Robin Wood wint WAF Award in Lissabon

Robin Wood, een woongebouw dat modulair en prefab gebouwd zal worden in massief hout, heeft op het internationale World Architecture Festival in Lissabon de award gewonnen voor beste toekomstige woongebouw.

Robin Wood werd als beste toekomstig gebouw gekozen uit 165 inzendingen in de categorie WAF Future Project - Residential. Het gebouw staat op de planning voor oplevering in 2024 op Centrumeiland IJburg in Amsterdam.

Modulaire houtbouw

Het 3-laags woonblok waarin winkels, bedrijven, horeca en 165 flexibel indeelbare en betaalbare woningen voor een brede doelgroep gevestigd

zullen worden, is een uiterst modulair en duurzaam gebouw volgens het open building principe. De indelingen van de woningen zijn flexibel aanpasbaar, waardoor de levensduur van het gebouw wordt verlengd en de woningen mee kunnen veranderen met de bewoners.

Edwin Oostmeijer Projectontwikkeling en MaMa Pioneers willen met Robin Wood naar eigen zeggen vol inzetten op modulaire houtbouw als oplossing voor de crisis op de woningmarkt en de klimaatverandering. Het ontwerp is van de hand van Marc Koehler Architects en ANA architecten.

De enorme flexibiliteit, het hoge niveau van duurzaamheid en de sterke branding van ontwerp tot beheer werd geprezen en uiteindelijk beloond door de internationale vakjury.

"Robin Wood is voor ons een schoolvoorbeeld van de nieuwe samenleving. Dat dit door het gerenommeerde WAF wordt erkend met een award is een

kroon op onze gezamenlijke inspanning", aldus de winnaars

Imm Spring Edition: Duitslands belangrijkste interieurdesignevent komt eraan

Wie in de interieurbranche actief is, kan al reikhalzend uitkijken naar deze unieke kans om sectorgenoten eindelijk weer echt te ontmoeten. Naast een platform voor unieke zakelijke kansen en een inspiratiebron, wil de imm immers vooral een netwerkevenement zijn. Het groeiend aantal inschrijvingen toont aan dat zowel exposanten als bezoekers hier nood aan hebben.

Hét netwerkmoment voor de interieurbranche

"Wij geloven dat imm cologne het kloppende hart is van de internationale interieurwereld in Duitsland, daarom hebben we ruim van tevoren plannen gemaakt om deel te nemen aan deze speciale editie in juni", zegt Leo Lübke, directeur van meubelfabrikant COR Sitzmöbel. "We kijken ernaar uit om eindelijk weer samen te komen in Keulen en klanten terug te zien, branchepartners te ontmoeten en nieuwe contacten te leggen."

De organisatie zet volop in op extra netwerkmogelijkheden. Zo kunnen exposanten en bezoekers ter afsluiting van de eerste beursdag samen het glas heffen tijdens een receptie, en omgeven door designstukken en met live muziek op de achtergrond contacten leggen met nieuwe zakelijke contacten én oude bekenden. De Speakers' Corner en het open café te midden

van de beursdrukte worden centrale ontmoetingsplekken. Op het Speakers' Corner-podium zullen verschillende lezingen, presentaties en paneldiscussies over brancherelevante onderwerpen, innovaties en ontwikkelingen gehouden worden.

imm cologne vanaf 2024 weer als vanouds in januari

Na deze lente-editie zal de interieurbeurs vanaf 2024 weer in januari doorgaan om zo het nieuwe interieurjaar in te luiden. In 2024 gaat de beurs door van zondag 14 januari tot en met donderdag 18 januari. De start van het nieuwe jaar is immers hét moment bij uitstek om alvast de opkomende trends te ontdekken. "We zijn verheugd te kunnen aankondigen dat imm cologne vanaf 2024 terugkeert naar de gebruikelijke data in januari. Het begin van het jaar heeft altijd een unieke dynamiek, waardoor het een perfect moment is voor de industrie en de

detail- en groothandel om samen te komen en samen de leefruimtes van morgen te ontwerpen", zegt Gerald Böse, Chief Executive Officer van Koelnmesse, daarover.

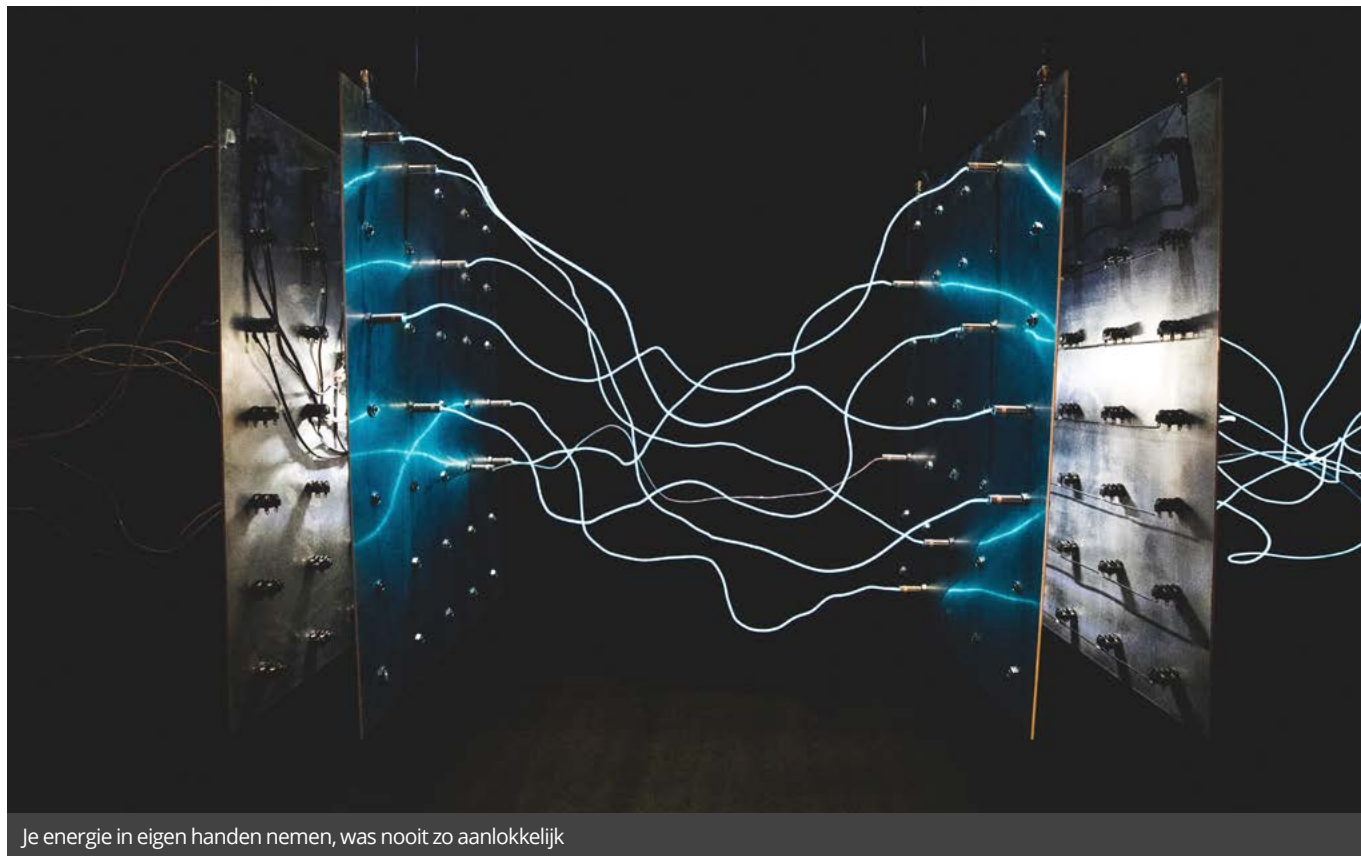
Exposanten en bezoekers kunnen in 2024 een nieuwe en vernieuwde imm cologne verwachten. Matthias Pollmann, Vice President Trade Fair Management for Furniture, Interiors and Design bij Koelnmesse, legt uit: "De beurs biedt exposanten en bezoekers niet alleen uitstekende mogelijkheden om hun zaken uit te breiden en nieuwe contacten te leggen. Het is ook een kans om een actieve rol te spelen in het creëren van ideeën en het zetten van trends. imm cologne wil in de toekomst de aanjager zijn onderwerpen die relevant zijn voor de hele wereld van interieurdesign."

De lente-editie gaat door van 4 tot en met 7 juni in Keulen.

7 slimme tips om als schrijnwerker energie te besparen

Je energieverbruik onder controle houden, is als schrijnwerker belangrijker dan ooit. Energiezuinig ondernemen is een vorm van maatschappelijke verantwoordelijkheid waar je vandaag niet meer onderuit kunt, en met een energiecrisis die de druk opvoerde, nemen steeds meer bedrijven hun verbruik grondig onder de loep. Met deze tips kan je alvast flink besparen op je energiefactuur.

Tekst: Wendy Thijs

Je energie in eigen handen nemen, was nooit zo aanlokkelijk

Waarom energiezuinig ondernemen?

In eerste instantie uiteraard omdat je als bedrijf een grote bijdrage kunt leveren aan een duurzame wereld. In het kader van de Green Deal wilt de EU de uitstoot van broeikasgassen met 55% verminderen ten opzichte van 1990. Bedrijven aanzetten tot duurzaam ondernemen en het reduceren van hun ecologische voetafdruk staat daardoor hoog op de overheidsagenda.

Investerings met een positieve impact op het milieu worden aangemoedigd zodat je als bedrijf gemakkelijker een belangrijke bijdrage kunt leveren aan de strijd tegen de klimaatopwarming.

Naast de planeet komt het ook je imago ten goede. In deze tijden van personeelsschaarste is een aangename en gezonde werkomgeving een belangrijk middel om die begeerde medewerkers aan te trekken. Een energie-efficiënte werkplaats kan alvast een stap in de goede richting zijn. Nu de bekommernis om het milieu steeds meer ons gedrag begint te beïnvloeden, vergroot je met je inspanningen ook je aantrekkelijkheid bij ecobewuste klanten en andere partners.

De energiecrisis brengt de groene transitie in een stroomversnelling. Energie is een belangrijke kostenpost voor zowat elke onderneming. De crisis kwam dan ook hard aan, zeker energie-intensieve productiebedrijven voelden hem

sterk in hun portemonnee. Het energieverbruik terugdringen werd plots een kortetermijnprioriteit in plaats van een langetermijndoelstelling.

Wie zoekt, die vindt: er zijn heel wat eenvoudige maatregelen waarmee je al heel wat kunt besparen. Sommige tips zijn onmiddellijk inzetbaar, andere vragen een grotere investering van tijd en/of middelen.

Hoeveel je als schrijnwerker kunt besparen, hangt van verschillende factoren af, zoals de grootte van je werkplaats, het soort apparatuur waarmee je werkt en hoe intensief deze wordt gebruikt, maar een besparing van 5 à 10% op je energiefactuur zou binnen handbereik moeten liggen.

Hoe energie besparen?

1. Optimaliseer je bouwschil

De bouwschil, die vooral bestaat uit de muren, het dak, de ramen en de deuren, aanpakken, zou altijd de eerste stap moeten zijn wanneer je op energie wilt gaan besparen. Met een goed geïsoleerde, luchtdichte en geventileerde bouwschil hou je de energievraag zo laag mogelijk. Pas daarna loont het echt om te investeren in energie-efficiënte technologieën.

2. Beperk het gebruik en verbruik van apparatuur

Dit is zonder twijfel het laaghangende fruit onder de energiebesparingstips. Op deze manier kan je met weinig inspanningen veel winnen. Zorg ervoor dat apparatuur alleen wordt gebruikt wanneer het nodig is, en vergewis je ervan dat je machines niets meer verbruiken wanneer ze niet in gebruik zijn. Uitschakelen is niet altijd voldoende. Heel wat toestellen vallen dan in een stand-by modus waar wel nog energie voor nodig is. De rekening voor dat sluimerverbruik kan behoorlijk oplopen. Energids berekende dat het sluipverbruik van één computer met randapparatuur je op jaarbasis al snel 33 euro kost.

Om de omvang van je sluipverbruik te kennen, kan je bijvoorbeeld een energiemeter gebruiken. Je steekt het kleine apparaatje in het stopcontact en sluit er vervolgens het toestel op aan dat je onder de loep wilt nemen. Je kunt het sluipverbruik tegengaan door de stekker uit te trekken of door een stekkerblok met aan/uit-schakelaar of stand-by killer (al dan niet met timer) te gebruiken.

In dezelfde categorie nog deze kleine tip: koppel opladers los zodra het apparaat is opgeladen.

Iets minder voor de hand liggend, maar enorm relevant in een productie-omgeving: internet of things biedt heel wat opportuniteiten om het energieverbruik van individuele machines en processen in kaart te brengen en te optimaliseren, bijvoorbeeld door opstarttijden te verkorten of stand-by stroom te verminderen. De op het internet aangesloten machines worden uitgerust met sensoren die je heel wat nuttige informatie verstrekken. Die analyse kan je tonen waar het energieverbruik het hoogst is, en waar er eventueel onnodig veel energie verbruikt wordt. Plotse uitschieters kunnen erop wijzen dat bepaalde componenten aan onderhoud of vervanging toe

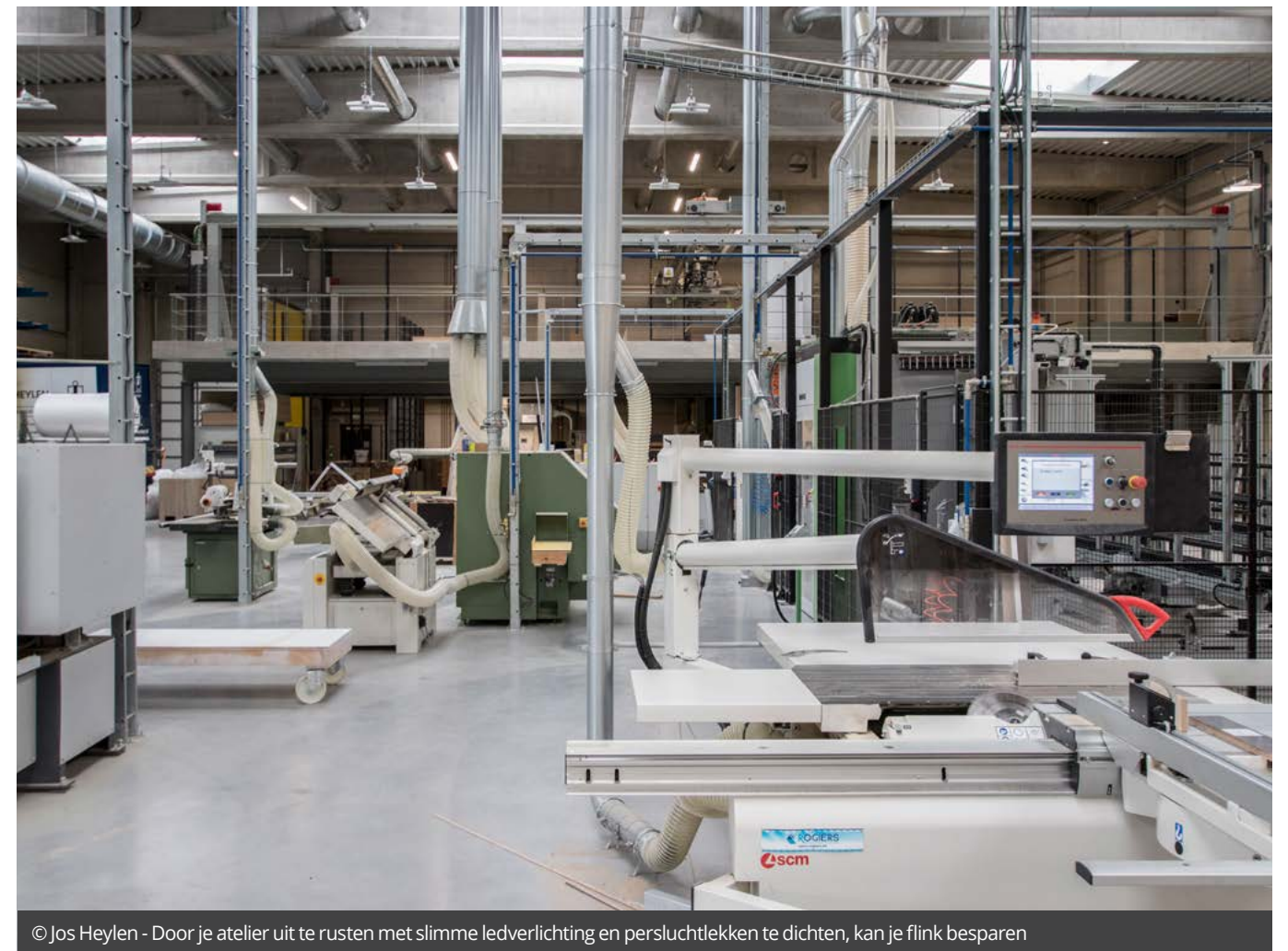
zijn. Zo kan je tijdig onderhoud inplannen en lange periodes van energieverstopping door defecte apparatuur voorkomen.

3. Investeer in energie-efficiënte apparatuur

Machines voor hun tijd vervangen, is uiteraard niet duurzaam, maar de nieuwste generatie CNC-machines, schuurmachines en freesmachines kunnen bijdragen aan een lager energieverbruik en lagere energiekosten. Hou bij het in kaart brengen van de investering dus ook rekening met de hoeveelheid energie die je op lange termijn bespaart. Het regelmatig (laten) onderhouden van de machines zal ervoor zorgen dat ze ook efficiënt blijven werken.

4. Ga slim om met verlichting

Een andere laagdrempelige ingreep is het vervangen van gloei- en halogeenlampen door energie-efficiënte ledverlichting. Een ledlamp verbruikt namelijk 85% minder stroom dan een halogeenlamp, en zelfs 90% minder stroom dan een gloeilamp aldus milieu centraal. Ledlampen gaan ook veel langer mee: een led TL buis gaat gemiddeld 5 keer langer mee dan een traditionele. Ze zijn niet alleen zuiniger, je verlicht er je

© Jos Heylen - Door je atelier uit te rusten met slimme ledverlichting en persluchtlekken te dichten, kan je flink besparen

© Studio Dann - Zuinig omspringen met perslucht en stofafzuiging loont ook

werkplaats ook beter mee en het komt de gezondheid van je werknemers ten goede.

Hoewel geen licht laten branden in onbenutte ruimtes een zeer voor de hand liggende aanbeveling is, zou je ervan opkijken hoeveel het licht dat in de berging of op het toilet blijft branden je op het einde van de rit kost. Blijf medewerkers op dit vlak sensibiliseren of installeer bewegings-sensoren die het licht automatisch aan- en uitschakelen. Daglichtsturing kan het welzijn en de energiebesparingen verder verhogen.

5. Verwarm en koel niet meer dan nodig

Uiteraard dien je de welzijnswetgeving te respecteren, maar de temperatuur verlagen is een andere eenvoudige ingreep om minder energie te verbruiken. Door de verwarming één graad lager zetten, bespaar je al snel 7% op de verwarmingskosten. Je hoeft de airconditioning niet op vol vermogen te zetten, naarmate de buitentemperatuur stijgt, mag het binnen ook wat warmer zijn. Dat voelt meestal zelfs comfortabeler aan.

De voorgeschreven temperaturen zijn afhankelijk van de fysieke inspanningen die geleverd worden. Het mag niet kouder zijn dan:

- 18°C: bij zeer licht werk
- 16°C: bij licht werk (bv. secretariaatswerk, het besturen van een wagen)
- 14°C: bij halfzwaar werk (bv. timmerwerk of een tractor besturen)
- 12°C: bij zwaar werk (bv. spitten, zagen met de hand, schaven)
- 10°C: bij zeer zwaar werk (bv. zwaar spitten en graven, beklimmen van ladders en trappen)

Bij blootstelling aan overmatige warmte zijn dit de maximale WGTB-waarden:

- 29 bij zeer licht of licht werk
- 26 bij halfzwaar werk
- 22 bij zwaar werk
- 18 bij zeer zwaar werk

Let wel: om koude temperaturen te meten volstaat een gewone thermometer, voor warme

temperaturen volstaat dit niet. Een bepaalde temperatuur kan bij zeer vochtig weer ondraaglijk zijn, terwijl die bij droog weer geen probleem geeft. Er moet dus rekening gehouden worden met de vochtigheid, en in sommige gevallen ook met de windsnelheid en de rechtstreekste straling die de werknemers ondervinden door de zon of door een machine. Dat alles wordt gemeten met een WBGT-thermometer (Wet Bulb Globe Temperature). Wie meer informatie wenst, vindt deze op de website van de FOD WASO.

6. Hou je verwarmings- en koelsystemen in topconditie

Laat je installaties regelmatig onderhouden zodat ze correct afgesteld blijven. Wil je oudere installaties niet meteen vervangen, dan kan je op zijn minst nagaan of de verwarmings- en koelcircuits voldoende geïsoleerd zijn. Radiatorfolie aanbrengen op radiatoren die tegen een buitenmuur geplaatst zijn, zorgt ervoor dat warmte die anders verloren zou gaan terug de ruimte in geëaatst wordt. Je kunt je radiatoren ook uitrusten met thermostatische kranen. Kleine ingrepen die samen een behoorlijk effect kunnen hebben.

Wie verder wilt gaan, kan zijn HVAC-installatie intelligent gaan aansturen. Door de verschillende technologieën op elkaar af te stemmen en bij te sturen in functie van de vraag, kan er heel wat energie bespaard worden.

7. Zuinig omgaan met perslucht

Perslucht is onmisbaar in productieomgevingen, maar het is ook een van de grootste energieverbruikers. Gebruik het enkel wanneer nodig. Dus niet voor het schoonblazen van oppervlakken bijvoorbeeld, en plaats automatisch geschakelde afsluitkranen om stilstaande machines niet nodeloos van perslucht te voorzien.

Ga ook na of er niet te veel verliezen zijn. Elke installatie heeft weliswaar persluchtlekken, maar de verliezen kunnen hoog oplopen. Om een idee te krijgen van de omvang kan je het persluchtvat laten leeglopen (of gedeeltelijk laten leeglopen) op een moment dat de productie stil ligt. Vervolgens meet je hoe lang dit duurt. Doordat er geen persluchtverbruikers zijn, gaat deze lucht alleen naar de lekken en kan je een goede inschatting maken van het verlies. Er bestaan ook

ultrasone technieken om lekverliezen op te sporen.

Kijk ook na of het drukniveau eventueel verlaagd kan worden. De druk staat regelmatig te hoog afgesteld en het verlagen van de compressor-druk met 1 bar vermindert het elektriciteitsgebruik met 5 tot 7%. Regelmatig onderhoud is ook aangewezen; vervuilde filters zorgen onder andere voor ongewenste drukval en meerverbruik.

Bekijk tot slot of het mogelijk is om de restwarmte te benutten. Van de energie uit de compressor wordt 90% omgezet in warmte. Die komt vrij als koelwater (50–70°C) of koellucht (30–50°C). Daarvan kan je 50–85% terugwinnen door het koelwater te gebruiken in het bedrijfsproces, en de koellucht om ruimtes in de buurt te verwarmen.

Energie in eigen handen

De energiecrisis heeft ervoor gezorgd dat steeds meer ondernemers nagaan in hoeverre ze zelf groene energie kunnen opwekken. Minder afhankelijk zijn van een volatiele energiemarkt is een aantrekkelijk perspectief. Je vermindert je

afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, de uitstoot van broeikasgassen en je energiefactuur. Zonnepanelen op daken van bedrijfsgebouwen zijn intussen gangbaar, maar niet alle daken zijn hiervoor even geschikt. Soms moet je eerst je dak renoveren, wat ons meteen weer bij het aller-eerste punt brengt: optimaliseer eerst je gebouwschil voor je in innovatieve technieken investeert. Ook de grootte van het dak is een belangrijke factor: hoe groter de installatie, hoe lager de investeringskosten per kWp.

Niet elk bedrijf kan een windturbine op zijn terrein laten bouwen. Er zijn heel wat regels en er is de grote investering, maar windenergie is wel één van de meest efficiënte vormen van duurzame energie. Om te weten of het voor jouw bedrijf een interessante piste zou zijn, kan je een eerste haalbaarheidsonderzoek laten uitvoeren. Dat is vaak gratis. Door een combinatie van zonnepanelen en/of windturbines, batterijsystemen en een slimme sturing is het vandaag in principe al mogelijk om volledig off-grid te gaan.

© Studio Dann – Jos Heylen plukt vandaag de vruchten van zijn slimme investeringen

INTERVIEW JOS HEYLEN

Interieurbouwer plukt de vruchten van investeringen in duurzaamheid

Vloerverwarming is niet meteen een systeem dat je in een productieomgeving verwacht, maar Jos Heylen besloot er toch voor te gaan toen hij een paar jaar terug een nieuw atelier bouwde. Het bleek een slimme zet. Nu zonnepanelen de machines doen draaien, komt hij de energiecrisis zeker zonder kleerscheuren door.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Jos Heylen, Studio Dann

Investeren in zonnepanelen: een must

De plannen voor de zonnepanelen lagen al in 2020 op tafel, vertelt Jos Heylen, maar ze lieten even op zich wachten. Sinds deze zomer leveren 350 zonnepanelen voldoende energie om het atelier van stroom te voorzien. "Omdat we ook een eigen hoogspanningscabine hebben, kunnen we alle opgewekte elektriciteit op verlofdagen of tijdens het weekend op het net zetten. Nu de prijzen zo hoog liggen, leveren de zonnepanelen ons zo tot € 1.000 per week op."

Investeren in zonnepanelen is volgens Jos Heylen een no-brainer: "In een productieomgeving verbruik je energie op het moment dat de zon ze levert. Ik zie alleen voordelen. In de nabije toekomst zou je als bedrijf ook een vergoeding kunnen krijgen als de door jou opgewekte energie kortstondig gebruikt mag worden om het elektriciteitsnet te stabiliseren. Die piste gaan we zeker onderzoeken."

Zuinig met de verwarming

Verwarmen doet Jos Heylen met gas. Het kostte hem voor de energiecrisis om en bij de € 4.500

om het atelier met een vloeroppervlakte van 3.200 m² te verwarmen. Zelfs na de prijsstijgingen blijft het totale kostenplaatje zo behapbaar. Dat is bij sommige collega's wel anders, vertelt hij. Als je een getal van vijf cijfers met dezelfde factor vermenigvuldigt, krijg je meteen een minder rooskleurig verhaal.

Hoewel het nieuwe atelier drie keer zo groot is als het oude ligt die kost nu 1/3e tot de helft lager. "Het vorige atelier werd in 2004 gebouwd en was dus ook nog niet zo oud, maar de normen zijn vandaag toch een stuk strenger. Het gebouw is goed geïsoleerd, de burelen kregen driedubbel glas en ik besloot het atelier te verwarmen met vloerverwarming."

Dat laatste was geen evidente beslissing, de meerprijs was aanzienlijk en het maakt het bouwproces een stuk complexer. Toch is hij zeer blij met die keuze, zeker gezien de huidige omstandigheden. "Het is veel energiezuiniger, zorgt voor een constante temperatuur en stof wordt niet onnodig rond geblazen. Dat was vroeger met de warmteblazer wel anders. Hoger in het atelier was het dan 25 °C en lager soms

slechts 10 °C, als de poort net openging. Ik had erop gerekend dat de investering na een jaar of tien terugverdiend zou zijn, maar het ziet er nu naar uit dat dit binnen vijf jaar al het geval zal zijn."

Investeren met visie

In het atelier werd verder energiezuinige ledverlichting voorzien, met bewegingssensoren in ruimtes die niet voortdurend gebruikt worden, en met daglichtsturing zodat de verlichting afneemt naarmate er meer daglicht het atelier binnenstroomt. "Ik moest al die investeringen niet doen, op mijn leeftijd had ik ook gewoon kunnen uitbollen in mijn vorige atelier, maar ik weet hoe belangrijk het is om nu te investeren in duurzame gebouwen. Het komt de toekomstige waarde van het gebouw ook alleen maar ten goede."

Toch let Jos Heylen ook nog op de kleintjes: de verwarming ging ook bij hem een graadje lager. "Daarnaast doven we de lichten in de toonzaal nu al rond 20u30. Vroeger brandden ze tot 23u, maar ik betwijfel of ons dat ooit één extra klant heeft opgeleverd."

Een andere tip die hij graag meegeeft, is om zeker je persluchtinstallatie onder de loep te nemen. "Persluchtlekken kunnen je veel geld kosten. Stofafzuiging is een andere grote kostenpost. Laat de installatie niet nodeloos aan staan, maar schakel hem anderzijds ook niet uit als je hem een half uur later weer nodig hebt. Het opstarten levert een enorme piek in je verbruik op."

© Jos Heylen - Dankzij vloerverwarming, zonnepanelen en slimme ledverlichting is het hypermoderne atelier van Jos Heylen ook bijzonder energiezuinig

©Jos Heylen – De burelen werden uitgerust met driedubbel glas en energiezuinige ledverlichting

Studenten ontwikkelen innovatieve connectoren voor nieuwe houtbouwcampus

In de Duitse Diemerstein vallei wordt er momenteel een nieuwe houtbouwcampus opgetrokken. Bijzonder is dat de campus niet alleen voor, maar ook door de Technische Universiteit Kaiserslautern wordt gebouwd. Studenten en onderzoekers ontdekken al doende hoe klimaatneutraal bouwen er in de toekomst kan uitzien. Voor het eerste campusgebouw ontwikkelden ze alvast erg inventieve connectoren.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - In het Duitse Kaiserslautern wordt een nieuwe houtbouwcampus gebouwd. De werk- en onderzoekshal is bijna klaar

Bouw- én onderzoeksproject

De campus wordt op een prachtige locatie gebouwd. De Diemerstein vallei ligt in het noorden van het grootste aaneengesloten bosgebied van Duitsland: het Paltserwoud. Hij komt vlak tegenover Villa Denis te liggen, een cultureel monument dat in 1835 door spoorwegpionier Paul Camille von Denis werd gebouwd, en dat vandaag vooral dienst doet als conferentiecentrum. Door in de lengterichting van het dal te bouwen, zullen de natuurlijke luchtstromen niet verstoord worden. Op een oppervlakte van 3.700 m2 worden er verschillende gebouwen met uiteenlopende functies opgetrokken. Telkens zullen er innovatieve constructiemethoden onderzocht en toegepast worden.

Voor de architectuur en ingenieur studenten is het als een speeltuin waar ze de kans krijgen om nieuwe technieken te ontwikkelen, te testen en toe te passen. Het einddoel is de bouwsector helpen verduurzamen. De sector levert immers een grote bijdrage aan de wereldwijde CO2-uitstoot, is een grote verbruiker van energie en grondstoffen en produceert enorme hoeveelheden afval. Door hernieuwbare materialen te gebruiken en deze lang in de kring te houden, wil de universiteit met dit experiment aantonen dat het mogelijk is om de circulaire economie ook in de bouwsector ingang te doen vinden.v

Werkplaatsgebouw bijna klaar

Een eerste gebouw zit alvast in een vergevorderde fase. Het gaat om een grote, uit hout opgetrokken hal waar onder andere workshops en seminars georganiseerd zullen worden. Ze zal ook fungeren als werkplaats: studenten kunnen er onder andere mock-ups voor lopende onderzoeksprojecten bouwen en assembleren.

Het gebouw wordt bijna volledig opgetrokken uit hout: van de structuur over de wand- en vloerpanelen tot de gevelbekleding. Voor de vloerconstructie werd het eeuwenoude principe van de kruipruimte toegepast: 20 centimeter dikke vloerplaten van kruislings gelamineerd hout rusten zo'n 30 centimeter boven de ondergrond op stalen liggers.

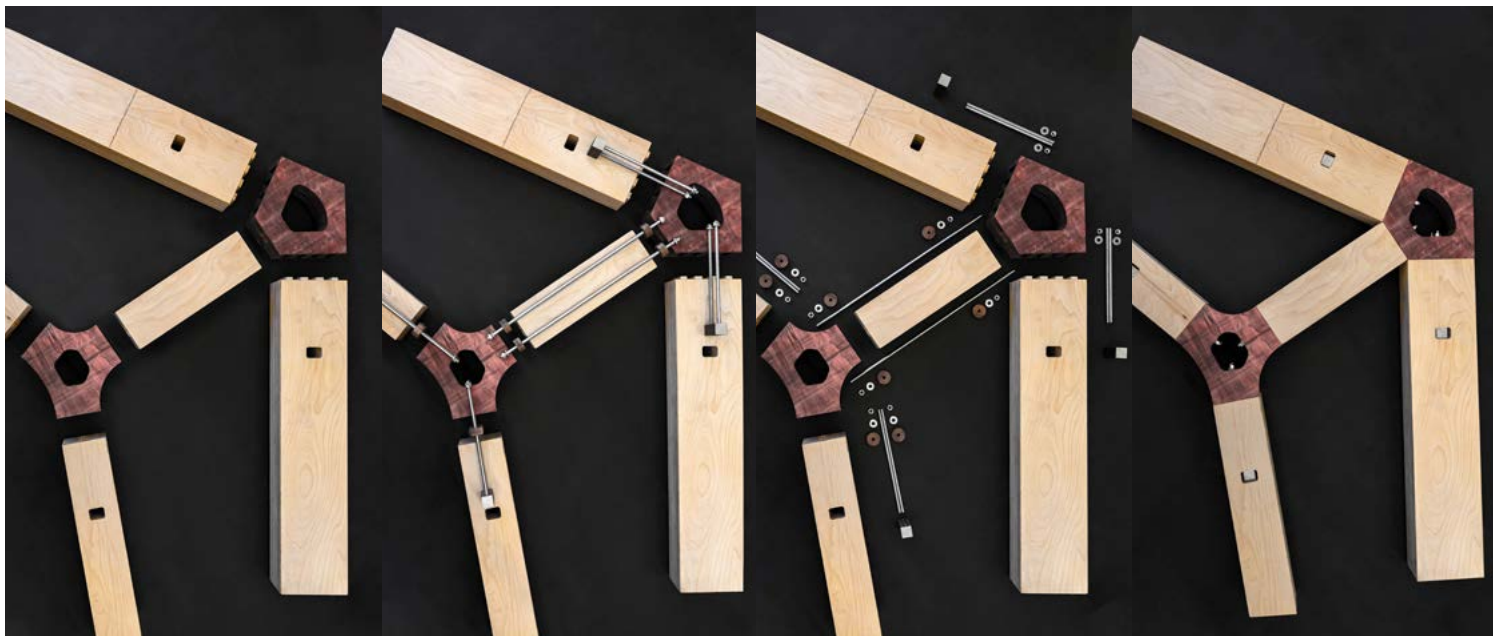
Om de 13 meter brede, 26 meter lange en 7 meter hoge hal te overspannen werden frames van gelamineerd beukenhout gebruikt. Ze werden telkens op 2,5 meter van elkaar geplaatst en met wel heel bijzondere connectoren aan elkaar en aan de CLT wand- en dakpanelen bevestigd. Aan de buitenkant van de wandpanelen kwam een isolerende laag en vervolgens een buitenbekleding van houten planken, die met schroeven bevestigd werden.

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - De campus wordt voor en door de studenten gebouwd

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - De CLT frames worden in de werkplaats voorbereid

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - Mock-up van de knopen

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - Detail schroefverbinding

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - Render van de opbouw

“

Bouwen aan de toekomst betekent volgens ons dat gebouwen milieuvriendelijk moeten worden, dat wil zeggen dat ze weer ontmanteld kunnen worden en dat hun componenten recycleerbaar zijn

Prof. Dr. Ing. Jürgen Graf

Verbinders uit kunstharshout

De connectoren zijn een prima voorbeeld van toegepast wetenschappelijk onderzoek. Inspiratie voor de organische vorm vonden de onderzoekers in de natuur: de vorm van de verbinders is gebaseerd op takvorken. Ze zijn gemaakt van geperst beukenfineer dat eerst met kunsthars geïmpregneerd wordt en vervolgens aan hoge druk en temperatuur blootgesteld wordt zodat de mechanische eigenschappen aanzienlijk toenemen.

Er werden vier verschillende verbinders ontwikkeld en geparametriseerd. Na heel wat simulaties volgden mechanische testen. De proefstukken werden daarbij aan steeds hogere krachten blootgesteld tot de verbinding bezweek en afbrak. Het hele onderzoek werd uitgevoerd door de studenten zelf. De universiteit staat er namelijk op dat de architecten en ingenieurs in spe niet ophouden eens een ontwerp in detail is uitgewerkt, ze moeten het ook zelf uitwerken zodat ze leren inschatten waar problemen kunnen opduiken en hoe ze de constructieberekeningen precies moeten uitvoeren.

Circulair gebouw

Het team wilde verder gaan dan louter het gebruik van hernieuwbare grondstoffen. De verschillende elementen moesten ook zo lang mogelijk in de economische kring kunnen blijven. Daarom werd het principe van standaardisering toegepast. Op die manier kunnen de verschillende onderdelen immers opnieuw gebruikt worden zonder dat er bijkomende productie aan te pas moet komen. De hele constructie kan later heel gemakkelijk weer gedemonteerd worden.

Om dit te faciliteren, blijven de schroeven en bouten waarmee de connectoren aan de andere elementen verbonden worden steeds toegankelijk. Simulaties wezen wel uit dat in geval van brand de kritieke straalt temperatuur van ca. 500 °C al na enkele minuten bereikt wordt. Om aan de brandwerendheidseisen te voldoen (klasse R30), werden de bevestigingsmiddelen van een coating voorzien die bij brand gaat opschuimen om zo de opwarming van het metaal tegen te gaan.

Prof. Dr. Ing. Jürgen Graf, die instaat voor het structureel ontwerp, is enthousiast: “Bouwen aan de toekomst betekent volgens ons dat gebouwen milieuvriendelijk moeten worden, dat wil zeggen dat ze weer ontmanteld kunnen worden en dat hun componenten recycleerbaar zijn. Hout is een erg interessant bouw materiaal omdat het hernieuwbaar is en bovendien koolstofdioxide opslaat zolang de componenten blijven bestaan.”

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - Model van de opbouw

© t-lab Holzarchitektur und Holzwerkstoffe - Hoe de hal er uiteindelijk zal uitzien

De perfecte mix van ervaring, kwaliteit en service

pgb-Europe biedt een uitgebreid assortiment aan van hoogwaardige bevestigingsmaterialen. Van kleine schroefjes tot genormeerde constructiebouten. Van nylon pluggen tot seismisch gekeurde verankeringen. Het zijn de zichtbare of onzichtbare connecties die bouwprojecten tezamen houden. Het zijn onmisbare schakels.

Tekst & foto's: pgb-Europe

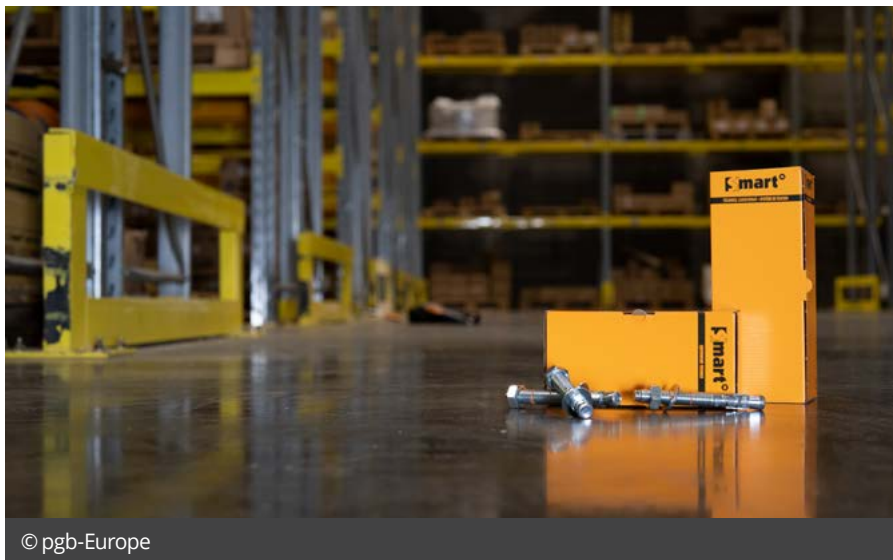
Met meer dan 65 jaar ervaring in de branche kan je op pgb-Europe rekenen voor een uitstekende productkwaliteit en klantenservice. Onze producten worden geproduceerd met behulp van de nieuwste technologie en materialen, waardoor duurzaamheid en betrouwbaarheid gegarandeerd worden, zelfs onder de zwaarste omstandigheden.

Fabrikant en groothandel

Om de professional en de industrie een all-in-one-solution aan te bieden, produceert pgb-Europe meer dan 80.000 artikelreferenties. Als één van de marktleiders in de Benelux zitten vertrouwde en bewezen productkwaliteit bij ons samen onder één dak. Om de brede waai van ons productassortiment te kunnen onderscheiden heeft pgb-Europe een 7-tal eigen merken met eigen uitstraling. Op verzoek kunnen wij ook producten op maat leveren.

Dé perfecte mix van ervaring, kwaliteit en service

pgb-Europe staat echter voor véél meer dan enkel het product dat wij aanbieden. Een persoonlijke service en het ontzorgen van de klant staan bij ons centraal. Onze ervaren medewerkers zorgen dagelijks voor de perfecte ondersteuning bij al uw vragen met betrekking

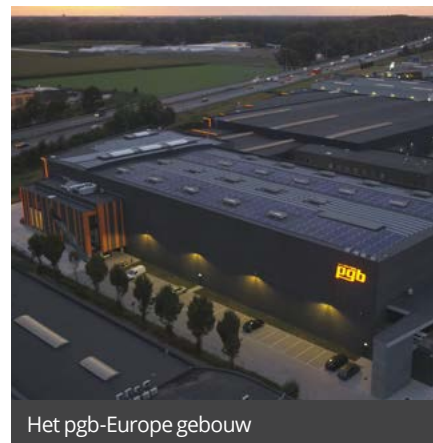
tot bevestigingsmaterialen. Daarnaast verzorgen wij bijvoorbeeld uw winkelimplementatie, leveren wij op de werf of staan we u bij om al uw technische vragen te beantwoorden.

Hoogwaardige kwaliteit

Wanneer onze producten de fabriek verlaten, vindt er een kwaliteitscontrole plaats. Net zoals dat reeds gebeurt op verschillende momenten tijdens het productieproces. Bij het binnenkomen van de goederen ondergaan ze nog eens een visuele controle op bijvoorbeeld etikettering, verpakking, productmarkering etc. Steekproefsgewijs vinden er inspecties plaats. Dankzij een doorgedreven batch management systeem kunnen we de traceerbaarheid van elk product garanderen. Daarnaast beschikken we in onze QC ruimte over state-of-the-art apparatuur om dimensionale, mechanische en metalurgische testen uit te voeren.

Daarnaast is pgb-Europe reeds lange tijd actief in diverse commissies op lokaal en Europees niveau en zijn wij steeds op de hoogte zijn van richtlijnen en normen.

Bezoek dus zeker www.pgb-europe.com en ontdek ons ruime assortiment!

Het pgb-Europe gebouw

pgb-Europe nv
Gontrode Heirweg 170
9090 Melle
België

+32 9 272 70 70
info@pgb-europe.com
www.pgb-europe.com

Nieuwe studie trekt nut coworking spaces en flexwerkplekken in twijfel

Coworking spaces en flexplekken delen zouden onze creativiteit boosten en bedrijven beter doen samenwerken. Maar is dat wel zo? Een nieuwe studie stelt die aanname stevig in vraag.

Tekst: Jesse Van Daele

Stefan Haefliger van de Bayes Business School en Ghassan Yacoub van de IESEG School of Management namen het coworkingconcept

onder de loep. Hun casestudy baseert zich op de coworking en tech community Level39 in Londen, waar de onderzoekers zeven startups aan de tand voelden over het concept.

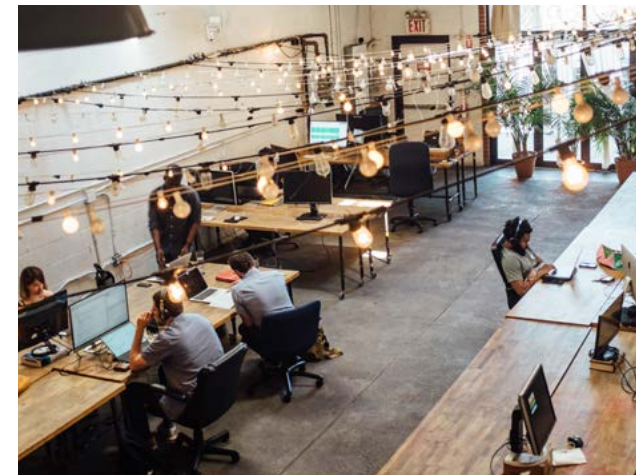
Meer na- dan voordelen?

En die impact is verrassend. Hoewel de medewerkers van de bedrijven in eerste instantie makkelijker in contact kwamen met elkaar en er al snel vriendschappelijke banden ontstonden, zorgde de coworking uiteindelijk niet voor een betere samenwerking. Drie van de zeven bedrijven besloten in de loop

van het onderzoek zelfs om andere oorden op te zoeken. De gedeelde ruimte had volgens hen meer na- dan voordelen. Door de ruimte te moeten delen en doordat er steeds weer nieuwe leden aan de coworking werden toegevoegd, ontstonden frustraties die een goede samenwerking in de weg stonden. Met minder creativiteit als gevolg.

Volgens de onderzoekers bleek een goede mediatie vanuit de coworking zelf essentieel voor het slagen van het concept, maar te veel mediatie zorgt net voor minder samenwerking. De juiste balans vinden is dus essentieel ... maar niet makkelijk.

De wetenschappers wijzen erop dat hun onderzoek wellicht niet voor alle sectoren representatief is, maar de resultaten zetten alleszins aan tot nadenken.

Soudal investeert in voorgecomprimeerde zwelbanden en neemt Tramico over

Soudal heeft Tramico, marktleider in voorgecomprimeerde schuimtapes voor de bouwsector, overgenomen. Het Franse bedrijf met hoofdkantoor en productiefaciliteit in Gournay-en-Bray zal zijn productie en toonaangevende verkoopactiviteiten op het gebied van voorgecomprimeerde zwelbanden en geluidsisolatie in Frankrijk verder uitbreiden.

Met meer dan 60 jaar ervaring heeft Tramico een leidende positie verworven op de markt voor waterdichte voegafdichting en geluidsisolatie. In Frankrijk is hun merk Compriband® synoniem geworden voor waterdichting met voorgecomprimeerde zwelbanden. Het product vult de productportefeuille van Soudal in de sector van voegafdichting en raamconstructie verder aan.

management blijft aan het roer. Tramico in Gournay-en-Bray wordt de 25ste productiefaciliteit van Soudal wereldwijd.

"Het marktpotentieel van beide toonaangevende bedrijven zal ons in staat stellen lokaal te groeien, onze positie in de bouwsector te versterken en extra potentieel te genereren om

onze productmix internationaal te verbreden en te verdiepen", geeft Dirk Coorevits, CEO van de Soudal Group, aan.

"We zijn trots op weer een buitenlandse overname, waarmee we opnieuw onze wereldwijde groeiambities benadrukken."

Tramico in Gournay-en-Bray wordt de 25ste productiefaciliteit van Soudal wereldwijd

Dirk Coorevits, CEO van de Soudal Group

Slimme beglazing en dynamische gevels in Gare Maritime

Met steeds strenger wordende prestatie-eisen wordt er intensief gekeken naar hoe glas kan worden ingezet om de energetische prestaties te verbeteren en het comfort voor de gebruikers of bewoners te verhogen. Eén van de eerste grootschalige toepassingen van slimme beglazing in België vinden we in Brussel, waar het voormalige goederenstation Gare Maritime op de Tour & Taxis site grondig gerenoveerd werd.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Extensa, Groven+

Wat is slimme beglazing?

Meer dan een jaar geleden kondigde Etienne Clinquart, CEO van Groven+, in Close Up News al aan dat hij veel verwachtte van dynamische gevels. Volgens hem zouden gevels die interageren met hun omgeving een sleutelrol kunnen vervullen in de optimalisatie van de energiepreformantie van gebouwen en het onder controle houden van het binnenklimaat. Het idee van dynamische gevels is niet nieuw, vertelt hij. Denk aan oude vouwluiken, die bij traditionele boerderijen al dienst deden als thermische buffer. Ze hadden wel wat weg van de huidige dubbele gevels.

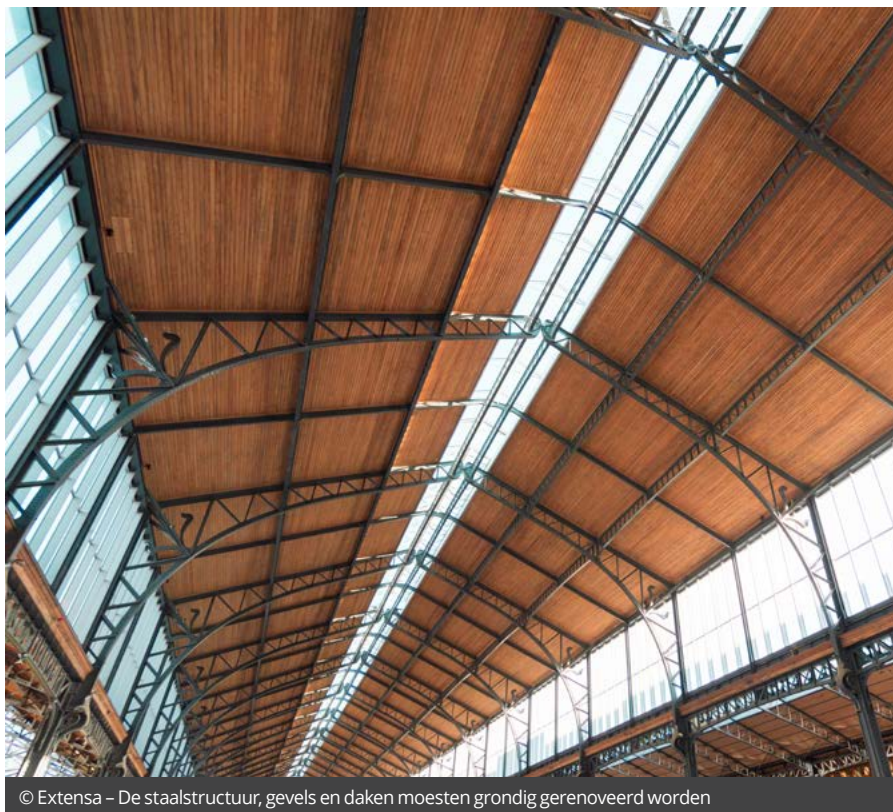
Hoewel de hedendaagse oplossingen een uitgesproken hoogtechnologisch karakter hebben, blijft het principe overeind: dynamische gevels zijn gevels die kunnen reageren op de omgeving zodat de energieconsumptie op de wijzigende omgevingsomstandigheden kan worden afgestemd. Glasproducenten bedachten dat het glas hier ook een rol in te spelen had, en investeerden de voorbije jaren sterk in de ontwikkeling van slim, interactief glas. De evoluties op vlak van slimme beglazing zullen volgens Etienne Clinquart de komende jaren ook een grote impact hebben op het ontwerp van de profiel-systemen en het werk van de installateur.

Wanneer traditionele oplossingen niet volstaan

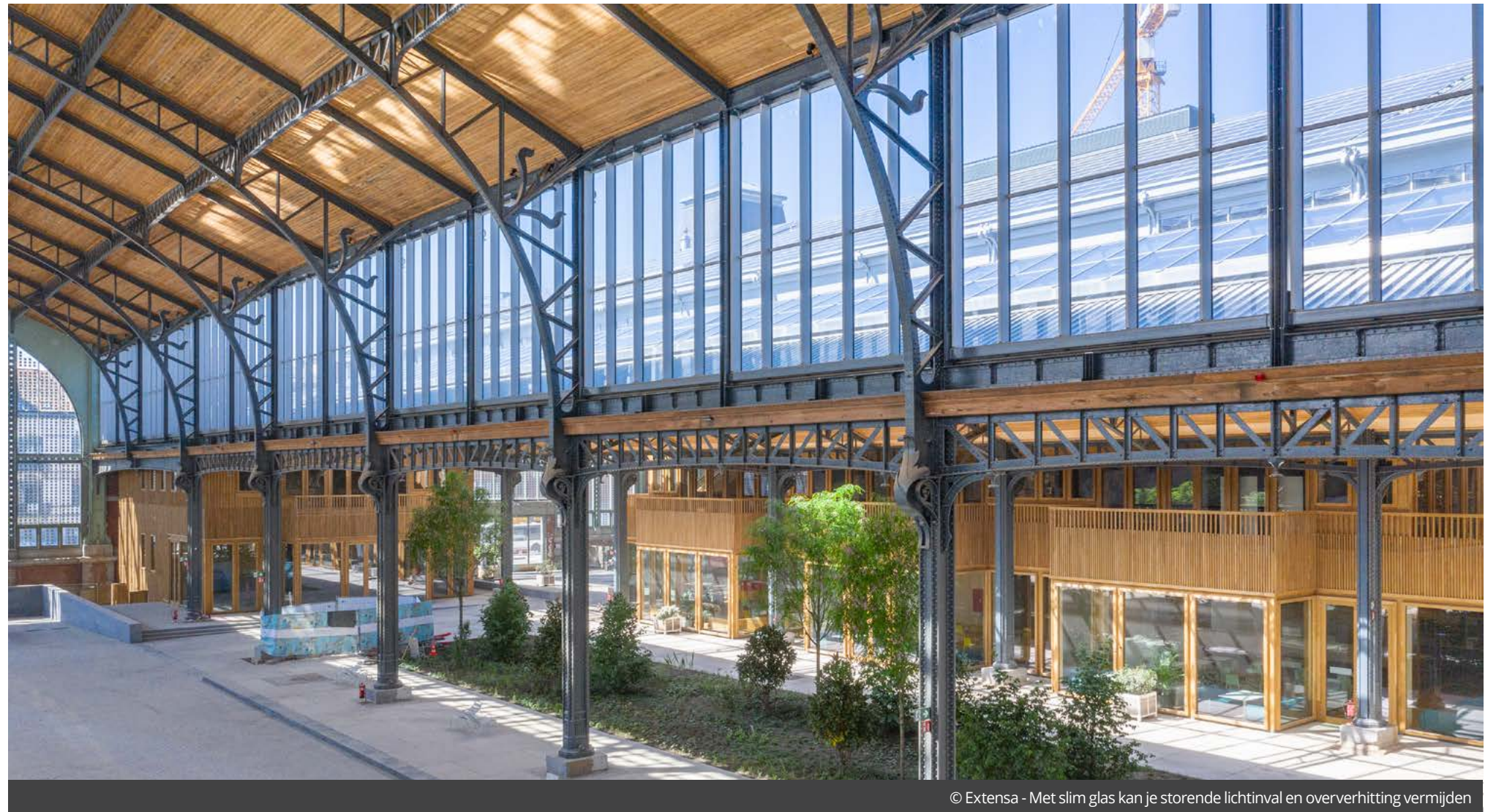
“Kort samengevat is het zo dat dynamisch of interactief glas zich aanpast aan de zoninval om het risico op oververhitting en storende lichtinval in een gebouw te minimaliseren”, vertelt hij. “Om dit tegen te gaan, gebruikt men vandaag vaak gemotoriseerde screens of andere vormen van in de gevel geïntegreerde buitenzonwering. Deze hebben voor- en nadelen, en hoewel het

in veel gevallen een prima oplossing is, zijn er ook omstandigheden die zich er minder toe lenen. Bij torenbouw kunnen de windsnelheden bijvoorbeeld te hoog oplopen waardoor de screens intrekken op momenten dat ze echt nodig zijn. Een screen op grote hoogte monteren is ook allesbehalve evident en het overbruggen van gigantische glaspertijen evenmin.”

“Men kiest dan vaak voor dubbel geventileerde gevels, die opgebouwd zijn uit twee wanden die

© Extensa – De staalstructuur, gevels en daken moesten grondig gerenoveerd worden

© Extensa - Met slim glas kan je storende lichtinval en oververhitting vermijden

“

Het was het eerste project van deze omvang met dit type beglazing en zoals bij nieuwe ontwikkelingen altijd het geval is, waren er wel wat uitdagingen te overwinnen

Etienne Clinquart
CEO Groven+

doorgaans voornamelijk uit glas bestaan, en die van elkaar gescheiden zijn door een geventileerde spouw. De breedte van de spouw kan gaan van een tiental centimeter tot meer dan een meter en de spouw herbergt meestal een gemotoriseerde zonnewering. Het is een goede, maar geen goedkope oplossing en het is geen sinecure om de klimaatbeheersing in de spouw op punt te stellen. Om die problemen op te vangen, ontwikkelden glasproducenten de voorbije jaren glas dat de functie van zonwering kan overnemen. Met een variabele zonnetoetredingsfactor of g-waarde gaat slim glas oververhitting in de zomer tegen, zodat eigenaars niet naar actieve koeling moeten grijpen en ook zonder raamdecoratie het daglicht en de privacy kunnen regelen.”

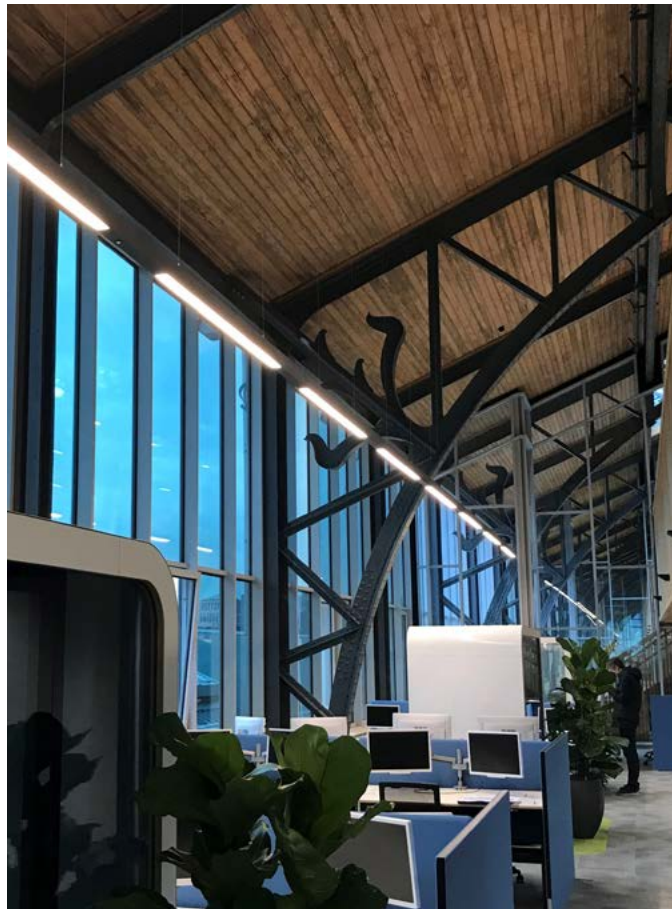
Verschillende procedés in ontwikkeling

Interactief glas wordt nog niet breed toegepast en bevindt zich eerder in een experimentele fase. Er zijn verschillende oplossingen op de markt, die variëren in de manier waarop ze interageren met het zonlicht:

- 1 Via **elektrochromie**: sensoren in het glas meten de sterkte van het zonlicht en zorgen ervoor dat het glas verduistert wanneer het zonlicht een bepaalde drempel overschrijdt.
- 2 **Thermisch**: wanneer de ruit onder invloed van het zonlicht te sterk opwarmt, zal deze verduisteren.
- 3 **Chemisch**: net als bij meekleurende brilglazen verkleurt het glas als reactie op veranderde UV-straling.

“Elk procédé heeft zijn voor- en nadelen”, vertelt Etienne Clinquart. “Elektronisch gestuurd glas beantwoordt het best aan alle noden, maar het is meteen ook het duurste. Een nadeel van glas dat reageert op warmte is dan weer dat het op zonnige winterdagen niet snel zal verkleuren, terwijl de lichtinval dan evengoed storend kan zijn.”

Er werd ook glas ontwikkeld dat op andere energetisch interessante manieren interageert met het zonlicht. “Er kunnen fotovoltaïsche cellen in geïntegreerd worden, die het zonlicht in energie omzetten. Hetzelfde effect kan ook bereikt worden met bepaalde coatings. Het is

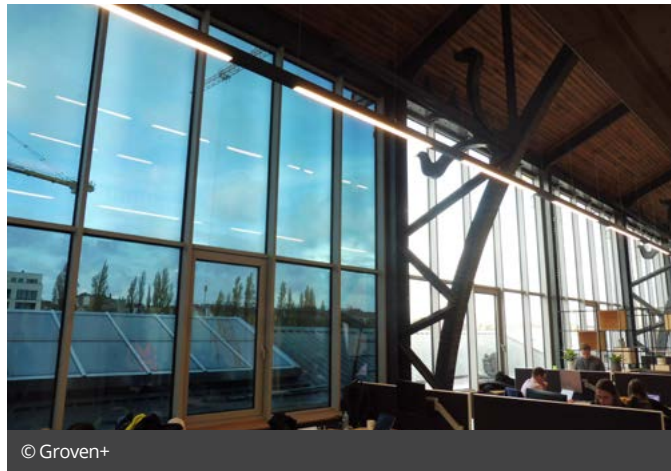
© Groven+ - In de kantoorruimtes zorgt slim glas ervoor dat storende lichtinval en oververhitting geen kans krijgen

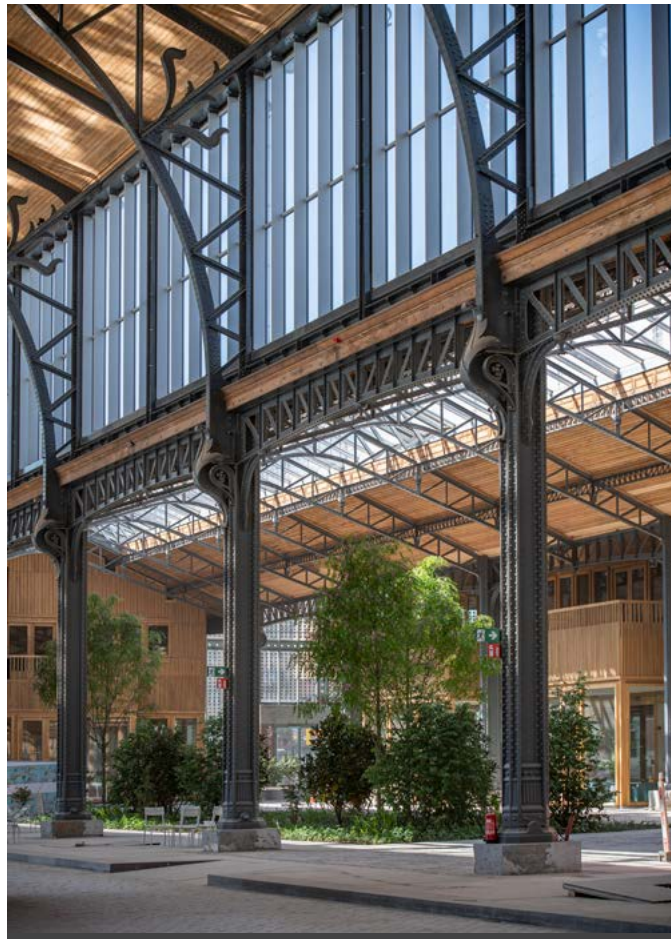
©Extensa – Door de winkels en kantoren in de uiterste hallen onder te brengen, ontstond er een grootse centrale boulevard

© Groven+ – Dynamisch glas installeren betekent ook heel wat kabels en connectoren wegwerken

© Groven+

© Extensa – Het gerenoveerde Gare Maritime, een overdekte stad in de stad

© Extensa

nog toekomstmuziek, maar het zou natuurlijk een droom zijn als we beide principes kunnen combineren in één ruit.”

Gare Maritime: industrieel monument krijgt hypermoderne gevel

Gare Maritime werd in de beginjaren van de 20ste eeuw gebouwd. Het was wereldwijd een van de belangrijkste knooppunten voor de internationale handel, met naast verschillende treinsporen ook verschepingskaaien, depots en een douanekantoor. Het kolossale gebouw is 280 meter lang, 140 meter breed en 24 meter hoog en bestaat uit drie grote en vier kleinere hallen. Met zijn ingenieuze staalstructuur en talrijke ornamenten in art-nouveau stijl getuigde het van een sterk staaltje vakmanschap.

Toen het gebouw zijn economische functie verloor, raakte het echter in verval. Vastgoedbedrijf Extensa ging de uitdaging aan en besloot het gebouw grondig te renoveren en een hedendaagse functie te geven. Architect Jan De Moffarts en Bureau Bouwtechniek kregen de opdracht om in een eerste fase de industriële ruïne in ere te herstellen. De staalstructuur, gevels en daken moesten grondig gerenoveerd worden. Dit hield ook de integratie van nieuwe elementen in, de hallen moesten immers voldoen aan de hedendaagse normen op vlak van ventilatie, luchtdichtheid en brandwerendheid. Om dit te realiseren, werden 400 m2 mechanisch gestuurde ramen geïntegreerd in de gevel en 1.200 m2 in het dak.

Overdekte stad in de stad

Neutelings Riedijk architecten namen de tweede fase van het project voor hun rekening. Ze kregen de opdracht om 30.000 m2 kantoorruimte en 15.000 m2 commerciële ruimte op een aantrekkelijke manier te integreren in het monumentale gebouw. Ze kozen ervoor om deze onder te brengen in twaalf compacte gebouwen

aan de randen van de uiterste hallen, waardoor de middelste hallen volledig vrij konden blijven. Op die manier ontstond er een majestueuze centrale boulevard, omzoomd door bomen en planten. Vijf dwarsstraten en pleintjes maken de ‘overdekte stad in de stad’ compleet.

De nieuwe volumes zijn volledig in kruislaaghout (CLT) gebouwd, waarmee Gare Maritime meteen ook één van de grootste houtconstructies in Europa is. De winkelruimtes bevinden zich telkens onderaan in de gebouwen met daarboven kantoren. De paviljoenen staan volledig los van de stalen kolomstructuur, zodat deze goed zichtbaar blijft, maar sluiten wel aan bij de zijgevels en gaan tot aan de nok van de hallen. Een technische uitdaging aangezien hout en staal op een volledig andere manier gaan uitzetten.

Gare Maritime is naast een architecturaal hoogstandje ook een toonbeeld van duurzaamheid: het energieneutrale gebouw is opgetrokken uit ecologische materialen en uitgerust met allerhande innovatieve en duurzame technieken. Het behaalde dan ook de hoogst mogelijke BREEAM-rating ‘outstanding’ en vervult daarmee een voorbeeldfunctie voor andere projectontwikkelaars.

Oververhitting vermijden

Toen de gevel in de eerste fase gerenoveerd werd, stond het als een paal boven water dat de stalen structuur en enorme glaspartijen behouden zouden blijven om de uitstraling van het gebouw te vrijwaren. De hoeveelheid licht en warmte die het gebouw binnenstroomt, moest wel voldoende gecontroleerd kunnen worden. Een deel van de glaspartijen werd daarom uitgerust met doekzonwering, die Renson speciaal voor dit project op maat maakte. Twee enorme screens van 6 meter werden gebruikt om de 12 meter brede stalen draagstructuur en de even brede raampartijen helemaal te coveren. Ook voor de installateur was het een huzarenstukje;

hij moest de screens op 13 meter hoogte bevestigen.

Om in de kantoorruimtes storende lichtinval en oververhitting te vermijden, ging Extensa op zoek naar een andere innovatieve oplossing en de projectontwikkelaar vond deze in de Halio van AGC. Elektrische impulsen zorgen ervoor dat het glas een donkere tint kan krijgen zodat de warmtetransmissie en de lichtschittering vermindert. Op zijn donkerst laat het glas slechts 3% van het licht en 5% van de warmte door. De beglazing is uitgerust met programma's die rekening houden met de klimatologische omstandigheden, het uur en de positie van de zon. De slimme beglazing kan ook worden bestuurd met een afstandsbediening of een app op een smartphone.

Uitdagende montage

Groven+ nam de installatie voor zijn rekening. “Het was het eerste project van deze omvang met dit type beglazing en zoals bij nieuwe ontwikkelingen altijd het geval is, waren er wel wat uitdagingen te overwinnen. De enorme hoeveelheid kabels en connectoren netjes en volgens de regels van de kunst inwerken, was allesbehalve evident, temeer omdat de beslissing om slim glas te integreren pas na de renovatie van de gevel werd genomen. Het stalen gevelsysteem werd aangepast om alle elektronische componenten te kunnen herbergen.”

“Profielfabrikanten bekijken momenteel hoe ze hun profielen kunnen en moeten aanpassen om dit slimme glas optimaal te kunnen monteren. Het heeft ook architecturale implicaties. Elk glaselement is uitgerust met een kabel en een connector. Een groot aantal kleine ruiten stelt je voor veel meer uitdagingen dan enkele grote glaspartijen. We ondervonden het zelf in Parijs, waar we recent de appartementen in een nieuw wooncomplex van interactief glas hebben voorzien. Dat waren heel wat individuele ruiten met bijhorende kabels en connectoren. Als uitvoerder heb je best voldoende kaas gegeten van het luchtdicht afwerken van doorvoeren, want met elke kabel die je doorvoert, riskeer je luchtlekken in de gebouwschil. Wie ramen plaatst, is geen elektricien, maar moet er plots wel voor zorgen dat de geleiding correct verloopt en dat individuele kabels op de juiste plaats samenkomen. Het vraagt dus bijkomend denkwerk, overleg en een goede coördinatie. Je krijgt er als installateur een extra verantwoordelijkheid bij.”

© Extensa – Het gerenoveerde Gare Maritime, een overdekte stad in de stad

Olivander: omdat iedereen een leuke omgeving verdient

Olivander is on a mission: wonen, werken, spelen en dromen gaat zoveel beter in een inspirerende omgeving en daar willen ze met hun meubilair op maat aan bijdragen. Met succes zo blijkt, want drie jaar na de opstart maakt Liesbeth Vermeylen de meubels al lang niet meer alleen, maar samen met vier fantastische medewerkers.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Olivander

Waarom heb je Olivander opgericht?

"Als kind maakte ik heel graag dingen, maar toch ben ik met mijn studies een hele andere richting uitgegaan. Ik haalde eerste een bachelor human resource management en dan een master economie. Ik ging aan de slag als finance consultant, maar omdat het bleef kriebelen, ging ik houtbewerking volgen via avondonderwijs. Zo rolde ik de interieurwereld in en niet lang daarna heb ik mijn eigen zaak opgericht."

Met knikkende knieën weliswaar: "Zelfstandige worden sprak me al langer aan, maar ik kom niet uit een ondernemersnest en heb ook geen vrienden die ondernemen. Ik wist wel dat ik er mijn hele leven spijt van zou hebben als ik het niet op zijn minst zou proberen. Ik ben meteen in hoofdberoep gestart. Ik wilde er meteen al mijn tijd kunnen insteken."

Van finance consultant tot schrijnwerker, dat is een hele ommezwaai?

"Vroeger ging ik van vergadering naar overleg naar vergadering en kon ik me aan het einde van de dag soms afvragen wat ik nu eigenlijk precies gedaan had. Nu zie ik dat héél duidelijk. Het is heel dankbaar werk."

Haar studies en werkervaring komen Liesbeth wel goed van pas: "Als consultant heb ik heel veel bedrijven bezocht en daar heb ik veel uit geleerd. In een onderneming zijn zowel menselijk als financieel kapitaal essentieel. Ze moeten in evenwicht zijn, dus mijn beide studies komen hier heel mooi samen."

Wat maken jullie precies?

"We kiezen er bewust voor om ons enkel toe te spitsen op maatwerkmeubilair, maar daarin gaan we dan wel heel breed. We maken keukenmeubilair, maar ook meubels voor slaapkamers, vestiaires en badkamers. Elk meubel dat je in een huis kunt voorstellen, maken wij. Andere

zaken doen we bewust niet omdat ik het belangrijk vind om ergens echt in te kunnen uitblinken."

Hoe raakte je aan je eerste projecten? Via je kennissenkring?

"Neen, eigenlijk niet. We hebben in het begin vooral ingezet op social media om daar visibiliteit te creëren, en zijn zo eigenlijk meteen terechtgekomen bij mensen die we niet persoonlijk kenden. Daarnaast hebben we ons netwerk verder uitgebouwd zodat we nu op heel regelmatige basis kunnen samenwerken met enkele architecten en interieurarchitecten waarmee het goed klikt. Het zijn heel fijne samenwerkingen waarbij we onze expertises naast elkaar leggen en telkens weer van elkaar leren. Het voelt bijna alsof we collega's zijn en dat vind ik een heel fijne manier van werken."

Jullie zijn snel gegroeid?

"Waar de rest van de wereld tijdens de pandemie leek stil te vallen, was het bij ons erg druk. Twee jaar lang konden we de vraag amper bijhouden. Een jaar lang werkte ik alleen, dan waren we een tijdje met z'n twee en nu met vijf. Drie schrijnwerkers in het atelier maken en plaatsen alles. Zelf sta ik nu vooral in voor het contact met de klanten, de opmeting en de technische uitwerking, en Leen zorgt ervoor dat de projecten vlot verlopen en neemt het personeelsbeleid en de boekhouding voor haar rekening."

"Als je zo snel groeit, is het wel wat zoeken om de juiste structuren op poten te krijgen. Het mag niet meer alleen in mijn hoofd zitten, zij moeten ook duidelijk weten wat hen te doen staat. We hebben wel een heel fijn team met mensen die zelf nadenken over hoe we zaken kunnen optimaliseren. We geven hen inspraak, want tenslotte zijn zij het die het werk uitvoeren. We willen dat ze het dan ook kunnen doen op een manier die voor hen werkt."

Liesbeth Vermeylen in haar atelier

Olivander - Een speels en wat gewaagder project met veel kleur, daar houden ze bij Olivander wel van

“

Groei hoeft niet altijd financieel te zijn. Je kunt ook inzetten op de groei van je team. Mogen mensen fouten maken? Geef je hen kansen zodat ze kunnen groeien in wie ze zijn?

Liesbeth Vermeylen
Zaakvoerder Olivander

Schrijnwerkers zijn een zeldzaam ras geworden. Was het niet moeilijk om personeel te vinden?

"Jawel, en ook nu hebben we vacatures die al meer dan zes maanden openstaan. Ik denk dat we als werkgevers echt zullen moeten investeren in het opleiden van mensen die weinig ervaring hebben. Investeren in mensen die uit een andere sector komen, maar die zin hebben om de handen uit de mouwen te steken en dingen te maken. Als je moet wachten tot mensen met jaren ervaring je atelier binnenwandelen, kan je lang wachten. Zelf geloven we alleszins heel erg in leren op de werkvloer en bieden we duale leertrajecten aan. En de mensen die je hebt, die moet je vooral heel goed soigneren."

De zoektocht naar personeel remt jullie dus in jullie groei?

"We moeten helaas heel wat opdrachten weigeren omdat we niet voldoende handen hebben om ze waar te maken. We hebben de voorbije jaren stevig geïnvesteerd in het machinepark, eerst in een paneelzaag en dan in de CNC en kantenlijmer. Dan heb je ook nog stofafzuiging en een compressor nodig, alles tezamen komt het toch neer op de prijs van een klein huis. Ik zou nog verder willen groeien en de machines kunnen het zeker aan, maar ik wil onze mensen niet overbelasten."

"Onze energie gaat nu vooral naar nog beter worden in wat we doen en dat op een zo efficiënt mogelijke manier. Als er morgen mensen aan de deur kloppen, zijn ze meer dan welkom, maar groei hoeft niet altijd financieel te zijn. Je kunt ook inzetten op de groei van je team. Mogen mensen fouten maken? Geef je hen kansen zodat ze kunnen groeien in wie ze zijn? De bouw is traditioneel erg vervuילend, kan je door het verminderen van je afval een bijdrage leveren aan het verduurzamen van de sector? Nu we de meest woelige jaren achter de rug hebben, zijn we dit allemaal aan het uitwerken in ons vijfjarrenplan."

Waar willen jullie als bedrijf voor staan?

"We willen onze klanten naast perfect afgewerkte meubels ook een heldere en eerlijke communicatie bieden. Wanneer mensen bij ons komen

aankloppen, hebben ze al een groot stuk van hun (ver)bouwtraject achter de rug en we merken dat er veel frustratie is rond de manier waarop er met hen gecommuniceerd wordt. Duidelijk communiceren vinden we belangrijk, ook als het moeilijk gaat. Leveringen worden soms uitgesteld, en als je zelf dingen maakt, kan er al eens iets foutlopen. Het zijn geen leuke boodschappen om te brengen, maar zwijgen maakt de situatie alleen maar erger. We leggen alles op tafel en zorgen voor een oplossing, want op het einde van de rit moet de klant het gevoel hebben dat zijn investering wel besteed was."

Liesbeth weet niet of ze zich hiermee ook echt onderscheiden van andere interieurbouwers. "Ik kijk niet zozeer naar hoe anderen het doen, wij doen echt gewoon ons eigen ding. Wat voor ons goed voelt, op een manier die werkt voor het team. Ik praat ook heel graag met ondernemers die in meer innovatieve sectoren actief zijn om te ontdekken hoe bepaalde processen daar verlopen, en of we daarvan een vertaalslag kunnen maken naar onze sector."

Het is een boodschap die ze ook graag meegeeft aan andere interieurbouwers en schrijnwerkers: "Kijk niet te veel links en rechts, maar bouw voort op je eigen sterktes. Een onderneming opstarten, is hard werk. Als je ook 's avonds en in het weekend nog met je zaak bezig bent, is het wel zo fijn dat je energie kunt steken in zaken waar je blij van wordt, en niet in wat je denkt dat je zou moeten doen gewoon omdat het nu eenmaal zo hoort."

Heb je nog tijd voor hobby's naast je werk?

"Je vindt me geregeld op mijn mountainbike. In onze maatschappij wordt je kapot werken nogal bejubeld, maar we zouden er eigenlijk helemaal niet zo fier op moeten zijn dat we geen tijd meer hebben om onze vrienden te zien of leuke dingen te doen. Ik besepte het ook pas na een zware tegenslag, maar ik vind eigenlijk helemaal niet dat je als zelfstandige automatisch 80 uur per week zou moeten werken. Op mijn fiets en in de natuur kan ik mijn hoofd even helemaal leegmaken en echt ontspannen. Als ik dan van mijn fiets stap, weet ik vaak ook hoe ik bepaalde zaken waar ik mee zit, moet aanpakken."

Ingrijpende energetische renovatie van Kortrijkse huurwoning

Energiezuinig bouwen is vandaag een prioriteit, maar het mag niet ten koste van het binnenklimaat gaan. We moeten onze woningen en gebouwen daarom voldoende luchtdicht afwerken en met ventilatie-oplossingen uitrusten. Vooral bij renovaties wringt hier vaak het schoentje, maar met BENhuur wil De Poort vzw aantonen dat het beter kan.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: De Poort vzw

Betaalbaar energetisch renoveren: het kán

Sociaal verhuurkantoor De Poort vzw wilde met de renovatie van deze typische Kortrijkse rijwoning uit de jaren '30 aantonen dat het wel degelijk mogelijk is om met een beperkt budget Bijna EnergieNeutraal te renoveren en zo een energie-vriendelijke en eigentijdse woning te creëren. En dat niet alleen voor eigenaar-bewoners maar ook voor eigenaar-verhuurders, de markt die doorgaans het moeilijkst te overtuigen valt. Zij zitten immers niet te wachten op de extra kosten die zo'n ingrijpende renovatie met zich meebrengt, en al zeker niet wanneer er geen verplichtingen zijn.

Wanneer we ons oor te luisteren leggen bij experts, horen we dat het sowieso een moeizaam proces is om de bouwsector te overtuigen van het belang van luchtdicht bouwen. Pas sinds de introductie van het S-peil wordt het langzaamaan de norm bij nieuwbouw. Om dit peil te behalen, moet je namelijk wel luchtdicht bouwen en een blowerdoortest laten uitvoeren.

Bij renovaties is er anno 2023 nog steeds geen S-peilis, en enkel bij een ingrijpend energetische renovatie moet je een volledig ventilatiesysteem voorzien en mag het E-peil maximaal E60 zijn (t.o.v. E30 voor nieuwbouw). Wanneer oude ramen en deuren door energiezuinige exemplaren vervangen worden, blijven ventilatieroosters en luchtdichte afwerking nog vaak achterwege. Ze integreren is ook niet altijd evident wanneer je bestaande raamopeningen wilt behouden, en zo min mogelijk wilt gaan breken en weer afwerken. Toch zijn ze een must.

Hoe we ons binnenklimaat onbedoeld om zeep hielpen

Toen er van isolatie en luchtdichtheid nog geen sprake was, hadden onze woningen doorgaans een heel gezond binnenklimaat. Lucht circuleerde immers vrij van binnen naar buiten. Isoleren werd pas interessant naarmate energie duurder werd. Daardoor ging er inderdaad minder

“

Ventilatieroosters plaats je best zo hoog mogelijk zodat de koude lucht zich daar kan mengen met de warme. Anders kan er een onaangenaam gevoel ontstaan en komen bewoners in de verleiding om de roosters te sluiten

Johan Lapere
Projectleider BENhuur

warmte verloren en daalde de energiefactuur weer, maar we creëerden ongewild ook nieuwe problemen. In een goed geïsoleerde woning is er namelijk veel minder natuurlijke luchtverversing waardoor de luchtkwaliteit in de woning erop achteruit kan gaan. De vervuilde, vochtige lucht die onder andere ontstaat bij het koken, douchen, slapen en poetsen blijft in de woning hangen, met hoofdpijn, vermoeidheid, concentratieproblemen en andere gezondheidsklachten tot gevolg.

Om voldoende luchtverversing te realiseren in onze geïsoleerde woningen, moeten we de natuur een handje helpen met natuurlijke en mechanische ventilatiesystemen. Luchtdichtheid is een derde onmisbare schakel, of het derde stuk van de taart zoals Johan Lapere, projectleider BENhuur, het omschrijft. Als je niet luchtdicht bouwt, blijft er immers lucht ontsnappen via de kieren en spleten tussen verschillende aansluitingen. Met warmteverliezen tot gevolg. Je riskeert bovendien schade aan de constructie; de lucht die ontsnapt bevat immers ook vocht en condens kan bouwschade als gevolg hebben.

Om het nog even kort samen te vatten:

- We **isoleren** om ongewenste warmteverliezen tegen te gaan (energiezuinigheid);
- We **ventileren** om voldoende luchtverversing en dus een gezond binnenklimaat te realiseren;
- We **bouwen luchtdicht** om de warmteverliezen verder te minimaliseren, bouwschade te vermijden en een goede werking van het ventilatiesysteem te verzekeren.

BENhuur – Bijna energieneutraal voor de verhuurmarkt

Toen de Kortrijkse woning grondig gerenoveerd moest worden, sloegen De Poort en architect Rik Reynaert-Lauwe de handen in elkaar: ze wilden op een kostenefficiënte manier een E-peil van maximaal E60 te behalen. En dat terwijl de E-peileis op dat moment nog E90 was. Ze stranden op E58 toen de verbouwing in 2018 werd afgerond. Het huis vervult sindsdien een voorbeeldfunctie. De slimme woning zit tjokvol moderne technieken, die de energiekosten onder controle helpen houden, maar wij nemen vooral de gebouwschil onder de loep. De mooie vernieuwde gevel springt alvast onmiddellijk in het oog.

Goed geïsoleerde gevel

De buitengevel zou grondig geïsoleerd worden, maar het team botste meteen op een probleem. Het rooijnde decreet legde een beperking van maximum 14 centimeter op, in functie van de voetpadbreedte. Dit werd opgevangen door de gelijkvloerse gevel een 2-tal meter achteruit te plaatsen. Het woonvolume werd weliswaar verkleind, maar een handige fietsenstalling maakte dit meteen weer goed. De nieuwe achtergevel werd ook een 3-tal meter naar achter geplaatst.

Beide gevels zijn geïsoleerd met het Façabrick systeem van Wienerberger; een totaaloplossing voor de renovatie en isolatie van buitengevels. Een doordachte combinatie van een isolatieplaat met een wapeningsnet en mortellaag, afgewerkt

met steenstrips, verzekert een snelle plaatsing en een duurzaam resultaat. Koudebruggen en bouwknoopen worden tot een minimum herleid dankzij ononderbroken isolatie. De binnenmuren werden geïsoleerd met PIR-platen (polyisocyanuraat); isolatie en afwerking in één. Er werd gekozen voor pvc-ramen met een 6-kamerprofiel en superisolerende beglazing, met een r-waarde van 1.1. EPDM band werd op de zijkant van het raam bevestigd en op de muur gekleefd om water en wind buiten te houden. De luchtdichtheid aan de binnenzijde werd gerealiseerd met pleisterwerk tot tegen de ramen.

Luchtdicht hellend dak

Het dak is een andere belangrijke potentiële energieverliespost. Het hellende dak met kleidakpannen moest voldoende thermisch geïsoleerd worden en een kwalitatief onderdak was cruciaal om een goede wind-, water- en luchtdichtheid te bekomen. Er werd gekozen voor SW HPUR sandwichpanelen van Unilin met een KoraFleece onderdakfolie. Omwille van de uitstekende prestaties op vlak van luchtdichtheid, maar ook omdat het dak met deze panelen heel snel weer wind- en waterdicht gemaakt kon worden. Op twee dagen tijd was de installatie voltooid. Ook handig is dat ze kant-en-klaar – met perfecte afwerking langs de binnenkant – geleverd werden. Luchtdichtheidsbanden zorgen voor continuïteit bij naden en onderbrekingen.

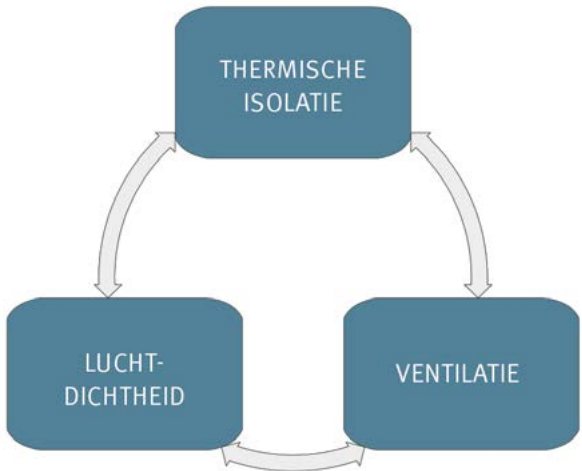
In het dak werden 6 vlakdakramen geïntegreerd. Er werd eerst een licht- en ventilatiestudie uitgevoerd om te bepalen hoeveel dakramen noodzakelijk waren en waar ze best geplaatst zouden worden. De zuidgerichte dakramen kregen een coating die de zonnewarmte terugkaatst om oververhitting tegen te gaan. De dakvlakramen openen en sluiten automatisch, afhankelijk van de temperatuur, koolstofdioxide in de ruimte of de luchtvochtigheid. Bij regen sluiten ze meteen.

Vraaggestuurde ventilatie

Een ventilatiesysteem C+ zorgt voor gezonde binnenlucht. De aanvoer van verse lucht gebeurt via raamroosters boven de ramen in de droge ruimtes, zoals de woonkamer en slaapkamers. In de vochtige ruimtes – zoals de badkamer, keuken en het toilet – wordt vervuilde lucht via de centrale Healthbox 3.0 ventilatie-unit afgevoerd. De luchtafvoer gebeurt vraaggestuurd. Als het systeem in een bepaalde ruimte vochtigheid, CO2 of geurtjes detecteert wordt er tijdelijk meer lucht uit die ruimte afgevoerd. Bij de plaatsing van deze roosters werd er extra aandacht geschonken aan het comfort van de bewoners. “Je plaatst deze best zo hoog mogelijk zodat de koude lucht zich daar kan mengen met de warme. Anders kan er een onaangenaam gevoel ontstaan en komen bewoners soms in de verleiding om de roosters te sluiten.”

Johan Lapere stelde vast dat goede afspraken goede vrienden maken. “Op voorhand bepalen wat je wilt en hoe het uitgevoerd moet worden is cruciaal om zo’n project te doen slagen.

Voortdurende opvolging en veel controle tijdens de uitvoering ook.” Het eindresultaat mag er zijn. De huurders zijn heel positief over het leefcomfort in de woning. “Eén jaar na afronding van de werken werd er voor de verwarming een verbruik van 6.960 kWh/jaar (278€/jaar) opgemeten, wat toch heel wat lager ligt dan het gemiddelde. Een gemiddeld gezin verbruikt doorgaans tussen de 15.000 en 23.500 kWh/jaar (940€/jaar). Dat is een daling van maar liefst 70%.”

© WTCB – De drie elementen zijn noodzakelijk voor energiezuinige én gezonde woningen

© De Poort vzw – Grote glaspartijen aan de achterzijde zorgen voor een aangename lichtinval

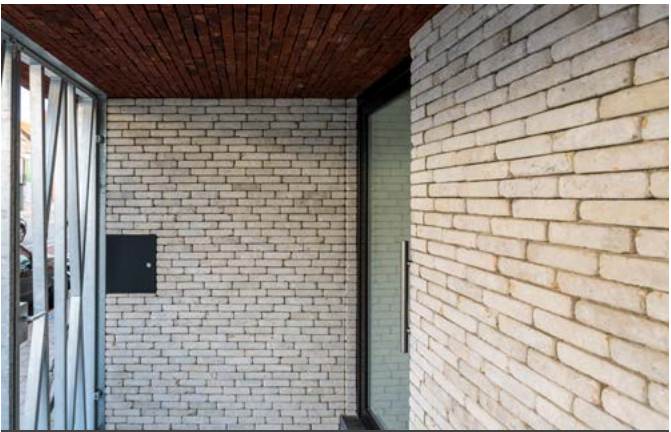
© De Poort vzw – De gelijkvloerse gevel werd een 2-tal meter achteruit geplaatst om hem toch voldoende te kunnen isoleren

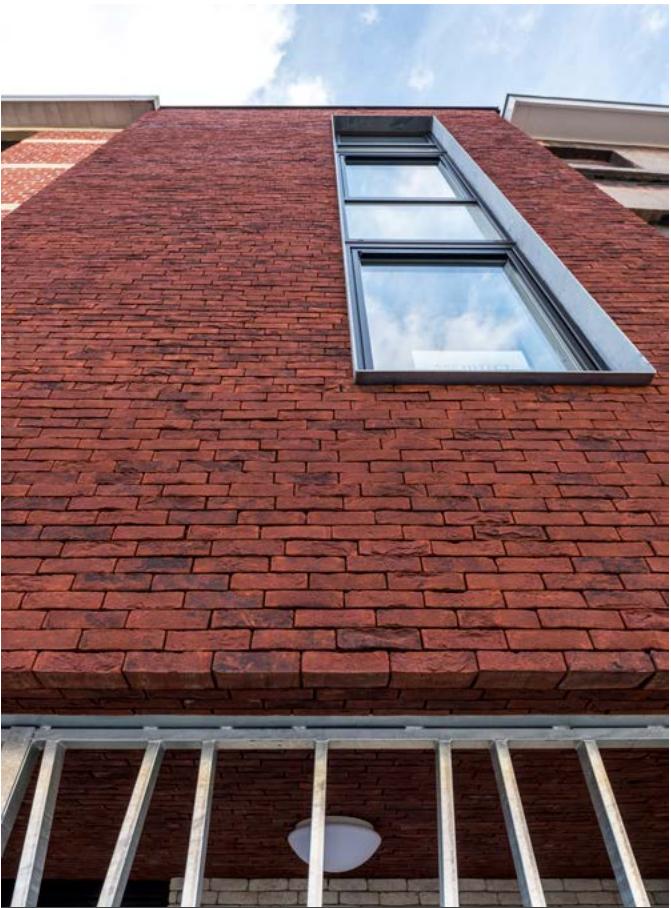
Vraaggestuurde afvoer van vervuilde lucht met de Healthbox 3.0 ventilatie-unit

© De Poort vzw – Het dak werd met veel aandacht voor isolatie en luchtdichtheid vernieuwd

© De Poort vzw

© De Poort vzw – Er werden nieuwe pvc-ramen geplaatst, met 6-kamerprofiel en superisolerende beglazing

© De Poort vzw – Zorgvuldig aangebrachte EPDM houdt water en wind buiten

Prowood 2024 op schema

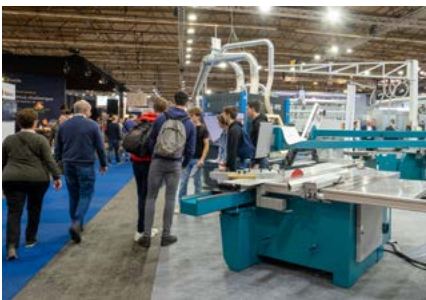
Hoewel inschrijven voor de achtste editie van de vakbeurs Prowood 2024 nog maar sinds kort mogelijk is, stond de teller begin 2023 reeds op 75 exposanten. De beursvloer is daarmee al voor 53% ingevuld.

Aan deze eerste inschrijvingsronde konden enkel standhouders die deelnamen aan de vorige editie deelnemen, maar de organisatie laat weten dat alle andere kandidaat exposanten zich vanaf nu ook kunnen inschrijven.

Prowood 2024 zal doorgaan van 20 tot 24 oktober 2024, in hallen 1, 2 en 4 van Flanders Expo Gent.

De vorige editie in 2021 trok, ondanks de moeilijke omstandigheden door de pandemie, ruim 183 exposanten aan en verwelkomde 15.659 vakbezoekers.

Meer info en inschrijven kan op de website van Prowood.

Verbouwde zolder bekroond tot beste interieurproject van 2022

Van Staeyen Interieur Architecten toverde een stoffige zolder om tot een multifunctionele leef- en speelruimte. De gebogen lijnen en gele accenten zijn kenmerkend en wisten de jury van de Dezeen awards te overtuigen. Het architectuur- en designplatform kroont het project dan ook tot winnaar in de categorie 'small interior'.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Jochen Vergote

Als klein architectenbureau uit het Antwerpse vindt Van Staeyen het een hele eer om de award in de wacht te slepen. "Het geeft ons het gevoel dat we toch goed bezig zijn. Zeker omdat we drie jaar geleden ook al een award wonnen voor de inrichting van de bar en ontmoetingsruimte in de Antwerpse OLV-kathedraal", vertelt interieurarchitect en zaakvoerder Johan Van Staeyen ons. "We laten heel wat gerenommeerde internationale bureaus achter ons."

Vandaag wint Van Staeyen in de categorie 'small interior'; interieurprojecten met een oppervlakte niet groter dan 150 m2. De zolderverdieping werd een multifunctionele ruimte voor de twee opgroeiende dochters in het gezin, en voor familie en vrienden die komen logeren. De gebogen lijnen zorgen voor een relaxte sfeer terwijl de vrolijke gele accenten optimisme en energie uitstralen. De jury: "Dit is een goed voorbeeld van hoe design vrolijk en

Scan en ontdek meer

Scan de QR-code en bekijk meer foto's online

karakteristiek kan zijn. Op veel vlakken toegankelijk, zowel financieel als fysiek, is het niet alleen een speeltuin voor kinderen, maar een speeltuin voor iedereen."

De awards werden voor het vijfde jaar op rij uitgereikt. Uit duizenden inzendingen uit alle hoeken van de wereld koos de jury de winnaars.

In die jury zetelden 93 prominente figuren uit de architectuur- en designwereld. Naast esthetiek wordt er bij de beoordeling ook rekening gehouden met sociale en ecologische aspecten, want – aldus Dezeen – goed design kan aspecten als sociale impact of duurzaamheid vandaag niet meer negeren.

Deze omgebouwde zolder levert Van Staeyen een award op

Splintervrij aan elke zij in één enkele zaagsnede: de invalcirkelzaag met voorritsfunctie TSV 60 K

Festool zet zijn sterke reputatie op gebied van zaagmachines consequent verder en lanceert een nieuwe standaard: de invalcirkelzaag TSV 60 K met voorritsfunctie.

Tekst & foto's: Festool

Perfekte zaagsneden

Festool heeft bij de nieuwe TSV 60 K een voorritser geïntegreerd, die in deze vorm nog niet in handgeleide invalcirkelzagen op de markt verkrijgbaar was. De voorrits-eenheid werd bovendien met een spoor- en diepte-instelling geconstrueerd. Deze garanderen exacte instelmogelijkheden en in combinatie met het diamant-voorritszaagblad een perfecte zaagsnedekwaliteit meteen van bij de eerste zaagsnede. Vroeger kon je dat alleen bereiken met een stationaire machine. Met een mobiele machine kon het vaak pas na twee zaagsneden, ... een 'voorsnede' en een 'finale zaagsnede' zeg maar.

Dit betekende dubbel werk en tijdverlies. Nu kan het dus wel, met de TSV 60 K" aldus Reindert Nachtergaele, product specialist van Festool. De voorritsfunctie kan indien gewenst ook uitgeschakeld worden.

Uiterst veelzijdig en bijzonder krachtig

De nieuwe TSV 60 K is de meest veelzijdige invalcirkelzaag van Festool, want met 60 mm zaagdiepte en een meezwenkende voorritse-eenheid zijn zelfs verstekzaagsneden tot 45° in combinatie met de geleiderail mogelijk. De

koolborstelloze EC-TEC-motor zorgt met maximaal 6.800 tpm-1 voor ideale verspaning en een perfecte zaagsnedekwaliteit. Dankzij de veelzijdige systeemaccessoires kan er op elk moment mobiel, nauwkeurig en perfect op maat gewerkt worden.

Mét Kickbackstop

De innovatieve ingebouwde KickbackStop technologie herkent een terugslag sneller dan een oogwenk en stopt de motor in een fractie van een seconde. Zo beschermt deze unieke KickbackStop-technologie het werkstuk én belangrijker nog... uw vingers.

Perfect in systeem

Zoals altijd bij Festool past ook deze nieuwe invalcirkelzaag in het Festool systeem. De TSV 60 K is combineerbaar met alle afkortrails waardoor het maken van herhaalbare, precieze en zuivere afkortzaagsneden kinderspel wordt. Festool heeft bij de ontwikkeling van de nieuwe TSV 60 K eveneens aan veel andere details gedacht, zoals een eenvoudige FastFix-zaagbladwissel, een kijkvenster, toerentalregeling, exacte diepte-instelling met dubbele wijzer en fijninstelling.

Vanaf mei 2023 in de vakhandel verkrijgbaar. Graag meer informatie? Surf naar www.festool.be/@576730

FESTOOL

Festool Belgium
Alfons Gossetlaan 48/001
1702 Groot-Bijgaarden
België

+32 2 893 36 36
customerservice-be@festool.com
www.festool.be

Wat is het meest duurzame materiaal voor buitenschrijnwerk?

Het kan aan mij liggen, maar gesprekken over duurzaamheid verlaat ik vaak met evenveel nieuwe vragen als antwoorden. In een poging om door de bomen het bos weer te zien, stapte ik naar VITO. Deze onafhankelijke onderzoeksorganisatie wil de transitie naar een duurzame wereld versnellen. Hier zou ik eindelijk het antwoord op mijn prangende vraag vinden: welk materiaal is nu het meest geschikt voor duurzaam schrijnwerk?

Tekst: Wendy Thijs

“

Duurzaamheid kun je alleen goed kwantificeren als je de totale levenscyclus in overweging neemt, van wieg tot graf. Anders ben je appels met peren aan het vergelijken

Carolyn Spirinckx
VITO

Babylonische spraakverwarring

Eerst moeten we even uitklaren wat duurzaamheid precies betekent, want rond het begrip ontstond wat verwarring. “Het staat niet gelijk aan een lange levensduur”, vertellen Wai Chung Lam en Carolin Spirinckx, respectievelijk onderzoeker duurzaam wonen en bouwen en project manager Sustainable Built Environment. “In het Engels is het duidelijker, daar maken ze het onderscheid tussen ‘sustainability’ en ‘durability’. Een lange levensduur kan een positief effect hebben op de duurzaamheid, maar het valt er zeker niet mee samen. Duurzaamheid draait om drie pijlers: een ecologische, een economische en een sociale.”

Een duurzaam materiaal, product of gebouw is er dus eentje waar zowel mens, economie als milieu beter van worden, begrijp ik, maar hoe breng je dat precies in kaart?

“Duurzaamheid kun je alleen goed kwantificeren als je de totale levenscyclus in overweging neemt, van wieg tot graf. Anders ben je appels met peren aan het vergelijken. Je moet dit bovendien vanuit de drie verschillende invalshoeken doen. Je onderzoekt de levenscyclus niet alleen met je ecologische bril op, maar ook met je economische en sociale bril op. Je onderzoekt binnen elke fase van de productlevenscyclus wat de ecologische, economische en sociale impact is. Een grondstof importeren uit China kan economisch gezien interessant zijn, maar het transport heeft een negatieve impact op het milieu. Stel dat het onder erbarmelijke arbeidsomstandigheden wordt geproduceerd, scoor je ook op sociaal vlak slecht.

Levenscyclusanalyse

Bij een levenscyclusanalyse (ook wel afgekort als LCA) moet er dus heel wat in kaart gebracht worden. Een tool met een transparante methodologie als TOTEM helpt daarbij. Deze tool werd op initiatief van OVAM ontwikkeld door de drie gewesten, in samenwerking met universiteiten, studie bureaus en stakeholders uit de sector. “Net zoals er vandaag al energieprestatie-eisen zijn, zullen er in de toekomst eisen gesteld worden op vlak van de milieu-impact van de gebruikte materialen. Dankzij de energieprestatie-eisen daalde het energieverbruik van gebouwen tijdens hun gebruiksfase al sterk, maar bij de bouw of renovatie worden vandaag aanzienlijk meer materialen (bv. isolatiematerialen) en technieken (bv. zonnepanelen en warmtepompen) gebruikt. De relatieve milieu-impact van de gebruikte materialen en geïnstalleerde technieken neemt dus toe. Het is daarom nodig om breder te gaan kijken, namelijk naar de milieu-impact gedurende de hele levenscyclus van het gebouw en niet enkel naar het energieverbruik tijdens de gebruiksfase.”

De levenscyclus van ramen en deuren

Om een beeld te schetsen van de milieu-impact die buitenschrijnwerk met zich meebrengt,

loodsen Wai Chung Lam en Carolin Spirinckx ons door de verschillende levenscyclusfasen en halen ze telkens enkele aandachtspunten aan.

Grondstoffen

De milieu-impact van het verwerven van de ruwe grondstoffen, waaruit de materialen zijn samengesteld, worden in kaart gebracht. Bij houten schrijnwerk is de grondstof hernieuwbaar, terwijl de erts die nodig zijn voor de productie van aluminium en de fossiele grondstoffen waarvan kunststof wordt gemaakt, eindig zijn. Aan de andere kant kan hout tot relatief meer impacts leiden op vlak van bijvoorbeeld biodiversiteit of vermisting. Vandaag heeft ook de mate waarin er gerecycleerde grondstoffen gebruikt worden voor de productie van nieuwe profielen, een impact.

Transport naar de productiesite

Kun je de grondstoffen lokaal ontginnen of moet je ze importeren? Het transport kan uiteraard een aanzienlijke milieu-impact hebben.

Productie

Hoeveel energie is er nodig om de ruwe grondstoffen in het eindproduct om te zetten? Wordt er gebruik gemaakt van hernieuwbare energie? Hoeveel CO₂-uitstoot en andere emissies worden er tijdens het productieproces gegenereerd en hoeveel afval komt erbij kijken? Dit zijn

enkele aspecten die tijdens deze fase in rekening worden gebracht.

Transport naar de werf

Er wordt rekening gehouden met het transport naar de constructeur en de werf. Bij lichtere materialen zal de milieu-impact beperkter zijn. Uiteraard speelt ook de afstand en het vervoersmiddel – wegtransport versus goederentransport over water – een belangrijke rol.

Constructie

Welke milieu-impact wordt er tijdens de installatie op de werf gegenereerd? Er wordt ook gekeken naar de milieu-impact van eventuele hulpmaterialen, die nodig zijn om het schrijnwerk te monteren en op de andere gevelelementen te doen aansluiten. De manier waarop ramen en deuren gemonteerd worden, zal een

Tip

Levenscyclusedenken biedt een goed kader om je eigen bedrijfsvoering tegen het licht te houden. Waar in je proces zitten grote milieu-impacts? Welke stappen kan je zetten om duurzamer te ondernemen?

“

Als je de hele levenscyclus in beschouwing neemt, moeten wij op basis van de onderzoeken die we al uitvoerden, besluiten dat er op dit moment geen duidelijke winnaar is, maar ook geen verliezer

Wai Chung Lam
VITO

groot effect hebben op de afbraak later in de cyclus. Hier heb je als schrijnwerker een duidelijke invloed op de duurzaamheid van het schrijnwerk.

Gebruiksfase

Om in kaart te brengen in welke mate het schrijnwerkelement bijdraagt aan de energieprestaties van het gebouw wordt er naar de U-waarde gekeken. Bij een levenscyclusanalyse houden we ook rekening met de mate waarin er tijdens deze fase onderhoud nodig is. De milieu-impact van onderhouds- en afwerkingsproducten wordt meegenomen in de berekeningen. Biologische producten hebben een andere impact dan chemische producten, al is de impact van biologische producten niet noodzakelijk lager.

Afbraak

De mate waarin het bouwelement zich leent tot circulair bouwen of urban mining heeft een impact op de berekening. Kan het gemakkelijk ontmanteld en hergebruikt worden? De materialen die gebruikt werden om het schrijnwerk te doen aansluiten op de rest van de gevel,

zoals lijmen, kitten of tapes, zijn nu heel bepalend.

Verwerking einde levensduur

Kunnen de ramen en deuren gerecycleerd worden? Moeten er eerst bepaalde componenten verwijderd worden? Ook het transport naar een verwerker, verbrandingsoven of stort wordt in rekening gebracht.

Hout, pvc of aluminium: wie wint?

Met TOTEM kun je bekijken welk materiaal je best gebruikt voor de constructie van gebouwelementen zoals het schrijnwerk, om een zo laag mogelijke milieu-impact te genereren over de totale levenscyclus. TOTEM houdt rekening met de functionele en technische vereisten die voor dat specifieke gebouw of gebouwelement van tel zijn, denk daarbij aan eisen op vlak van thermische prestaties. Een materiaal dat voor één project als beste keuze uit de bus komt, is niet noodzakelijk ook de beste optie voor een ander project. Vandaar dat de vraag welk materiaal nu de meest duurzame keuze is voor schrijnwerk, nooit eenduidig beantwoord kan worden.

“Als je de hele levenscyclus in beschouwing neemt, moeten wij op basis van de onderzoeken die we al uitvoerden, besluiten dat er op dit moment geen duidelijke winnaar is, maar ook geen verliezer.”

Het is een genuanceerd verhaal:

- Als hernieuwbaar materiaal heeft **hout** een streepje voor als je de uitputting van fossiele grondstoffen wilt tegengaan. Bouwen met hout kan bovendien de klimaatverandering helpen afremmen. Houten bouwelementen houden de CO₂ die de boom absorbeerde nog lange tijd vast. Het hout doet op die manier dienst als bijkomende CO₂-opslagplaats. Het kan vrij gemakkelijk hergebruikt of gerecycleerd worden. Anderzijds vragen houten ramen en deuren meer onderhoud dan ramen en deuren in aluminium of pvc, en de bijhorende milieu-impact van de onderhoudsproducten mag niet onderschat worden.
- De primaire productie van **aluminium** is erg milieubelastend, maar de lange levensduur is dan weer een positief gegeven. Het kan ook heel vaak gerecycleerd worden met waardebehoud, al vraagt dat proces wel een aanzienlijke hoeveelheid energie.
- Met zijn lichte gewicht genereert **pvc** lagere milieu-impacts tijdens het transport. Het is ook een erg kostenefficiënt materiaal. We mogen niet vergeten dat duurzaamheid ook een economische peiler omvat. Aan de andere kant weegt de uitputting van de fossiele grondstoffen negatief door. De additieven die aan het materiaal worden toegevoegd om de stabiliteit te verhogen, hadden ook een grote milieu-impact, maar op dat vlak zijn er al heel wat stappen gezet. De sector zet steeds meer in op circulariteit

en recyclage, maar heeft nog heel wat uitdagingen te overwinnen.”

3 Mythes doorprikt

Een levenscyclusanalyse laat tot slot ook toe om enkele hardnekkige mythes voor eens en altijd te doorpriken:

Mythe 1: hernieuwbaar is altijd beter

“Hernieuwbare grondstoffen zijn zeker beter als je doelstelling het afremmen van de klimaatverandering is. Hout kan bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen in het terugdringen van de broeikasgasemissies. Ook wanneer je de uitputting van fossiele grondstoffen wilt tegengaan, zijn hernieuwbare materialen een goede keuze. Leg je echter de klemtoon op het behoud van de biodiversiteit of het tegengaan van vermisting, dan is een hernieuwbare grondstof niet altijd de beste optie. Het is geen zwart-witverhaal en het is dan aan de beslissingsnemer om te bepalen wat voor hem het meest doorweegt. Het is belangrijk om je bewust te zijn van het hele ecologische plaatje zodat je door één probleem op te lossen niet onbewust meer nieuwe problemen creëert.”

Mythe 2: recyclage is altijd beter

Ook hier plaatsen Wai Chung Lam en Carolin Spirinckx een paar belangrijke kanttekeningen bij. “Als recyclage heel veel energie vergt, kun je jezelf afvragen of het wel de beste piste is. Het smelten van aluminium om het weer in de kring te brengen, is bijvoorbeeld energie-intensief. Het transport naar een verafgelegen recyclagefabriek kan ook een dusdanig hoge milieu-impact hebben zodanig dat verbranding met energierecuperatie een betere oplossing wordt. Opnieuw moet je het hele plaatje in kaart brengen om een kosten-batenanalyse te kunnen maken. Daarnaast zorgt recyclage vaak voor ‘downcycling’ waar het zinvoller zou zijn om aan upcycling te doen, zodat materialen hun waarde behouden. Een houten raamkader dat gerecycleerd werd tot een OSB-plaat kon misschien ook tot een nieuw raamkader herwerkt worden?”

Mythe 3: een lagere investeringskost is altijd beter

“Misschien moet je vandaag wat meer investeren”, zeggen de onderzoekers, “maar ben je op het einde van de rit toch goedkoper af.” Denken in termen van levenscyclus is dus niet alleen vanuit ecologisch, maar evengoed vanuit economisch perspectief relevant. “Misschien moet een bouwer of verbouwer vandaag iets meer investeren in zijn schrijnwerk zodat het minder onderhoud vergt, een langere levensduur heeft en aan het einde van de gebruiksfase elders hergebruikt kan worden. Het bedrag dat hij over de ganse levensduur uitspaart, kan hoger zijn dan de initiële meerkosten van de investering. Ook banken beginnen dit langetermijndenken te omarmen wanneer ze leningen uitkeren.”

Welke machines moet je als startende schrijnwerker in huis halen?

Wat zijn de must-have machines & tools voor een startende schrijnwerker? Het antwoord is afhankelijk van de richting die je uit wilt: word je een 'maker' en ga je specialiseren in interieurbouw of binnen- en buitenschrijnwerk? Of word je 'plaatser'? Ivan Demeyer, verantwoordelijke van de studierichting hout & bouw binnen het Katholiek Onderwijs Vlaanderen, geeft ons een volledig overzicht van de houtbewerkingsmachines die je als starter in huis kunt halen.

Tekst: Wendy Thijs

Bepaal eerst je richting

Ivan Demeyer heeft de houtbewerkingsmachines gedurende zijn 36-jarige carrière in het onderwijs enorm zien veranderen. "Ik herinner me nog goed dat de eerste CNC-machine in 1991 zijn intrede deed in het VTI in Roeselare. De evolutie heeft zich sindsdien razendsnel voortgezet."

Ivan raadt starters aan om te durven inzetten op automatisering. "Je kunt er bij de opstart voor kiezen om voordeligere traditionele machines te kopen, maar dit maakt het moeilijker om rendabel te produceren. In een concurrentiële markt is dat toch cruciaal. Traditionele machines zijn arbeidsintensiever en het energieverbruik ligt een stuk hoger. De balans zou op het einde van de rit wel eens negatief kunnen uitvallen."

De digitalisering is misschien de grootste revolutie, maar ook op andere vlakken maakten de machines een grote evolutie door.

"Machines zijn vandaag veel veiliger, er zijn geluidsarme motoren en remmotoren. Fabrikanten van machines en snijgereedschappen werken vandaag voortdurend aan nieuwe productontwikkelingen. Ze gaan na hoe ze de machines nog geluidsarmer kunnen maken, hoe ze de verspaning en stofafzuiging kunnen verbeteren, ... Alles staat in het teken van de gebruiksvriendelijkheid en de veiligheid van de houtbewerker," vertelt Ivan Demeyer. "Bovendien zien de machines er vandaag heel wat eleganter uit. Het oog wil ook wat," voegt hij er lachend aan toe.

“

Vandaag is het belangrijkste om te weten welk pad je wilt volgen. Wil je in de verwerkende industrie in en jouw eigen interieurs of schrijnwerk produceren? Of vermijd je liever die stevige investering en begin je liever als installateur? Pas als je deze keuze gemaakt hebt, kun je investeren in de juiste gereedschappen en machines

Ivan Demeyer

Leraar bouw- en houtkunde VTI Roeselare

Samen met de technologische (r)evolutie zette ook de specialisatie zich verder door in de sector. "Het principe is niet nieuw. In de jaren '70 en '80 had je al bedrijven die zich bijvoorbeeld exclusief toedegen op het maken van trappen. Het spreekt voor zich dat iemand die dag in dag uit trappen maakt, dit veel beter, sneller en dus ook goedkoper kan dan iemand die schrijnwerk in de brede zin van het woord aanbiedt. Hetzelfde geldt voor aanbieders van parket of massieve elementen.

Maar waar je vroeger met dezelfde machines nog de meest uiteenlopende vormen van schrijnwerk kon produceren, is dat vandaag met de enorme technologische vooruitgang niet meer het geval. Vandaag moet je **als starter vooral goed weten welke weg je wilt inslaan**. Wil je in de maakindustrie stappen en zelf interieurs of schrijnwerk produceren? Of ga je die torenhoge investering liever uit de weg en ga je aan de slag als plaatser? Pas wanneer je dit helder hebt, kan je in de juiste tools en machines investeren.

Onmisbare machines voor interieurbouwers

"Voor interieurbouwers is het vandaag heel belangrijk geworden om te investeren in de automatisering van het productieproces. Idealiter werkt men met een CAD/CAM-pakket en worden de machines vanuit de tekening aangestuurd. Wanneer de machines ook onderling verbonden zijn, werk je op de meest efficiënte manier. Gelukkig zijn starters vandaag goed opgeleid in het CNC-gebeuren. Dat was vroeger wel anders waardoor er nog veel op de werkvloer uitgezocht moest worden." Kies je er als starter voor om als interieurbouwer aan de slag te gaan, dan sta je voor stevige investeringen.

De volgende machines zijn onontbeerlijk:

- Een **zaagmachine**: je kunt opteren voor een computergestuurde paneelzaag waarbij een operator de stukken hanteert en de machine bedient via een gebruiksvriendelijk bedieningsscherm. Wil je een stapje verder gaan wat automatisering betreft, dan kan je kiezen voor een volledig

© DB&S – FORMAT-4 Tempora 60-06 kantenlijmer

© HACO - Biesse Selco WN 6 ROS, Opdeelzaag met robot

© HOMAG – CENTATEQ N-500 CNC-bewerkingscentrum

© HACO - Biesse Rover K, uiterst compact CNC-houtbewerkingscenter

© HOMAG – Corpusers Cabteq S-200

© HACO - Vlakband-Vandikteband Black label PRD 410 PRO

© DB&S - Trillingsvrije stabiliteit met de Zwenkas-freesmachine F 700 M

© HACO - Paneelzaag Black Label PS450 A3

© HACO - Kaderpers Orma NPC

© HACO - Toupie Chambon 327

geautomatiseerde opdeelzaag die vanuit de software wordt aangestuurd. Hiermee kan je nog sneller en rendabeler werken. Wie volop inzet op automatisering kan hier op termijn nog een automatisch platenmagazijn aan koppelen, zodat de aanvoer naar de opdeelzaag machinaal verloopt. “Er zijn al enkele scholen die in een automatisch platenmagazijn investeerden zodat de leerlingen met deze nieuwe technologie kunnen kennismaken. Ook naar ergonomie toe is dit een hele mooie investering.”

- Een **CNC-gestuurde kantenaanlijmer** om de verzaagde platen vervolgens mooi af te boorden.
- Een **CNC-bewerkingscentrum** om op een computergestuurde manier het boor- en freeswerk uit te voeren. Hier zijn opnieuw verschillende mogelijkheden afhankelijk van de individuele behoeften van de starter. Een bovenfreesmachine is vandaag heel gangbaar, maar een verticale freesmachine kan ook heel handig zijn wanneer je ruimte beperkt is. Nestingmachines zijn eveneens in opmars. “Nu er ook vijfassige nestingmachines op de markt zijn, vallen de beperkingen die er eerder nog waren grotendeels weg. Waar je met een CNC-bewerkingscentrum enkel kunt zagen, boren en frezen kan een nestingmachine de stukken echt helemaal voorbereiden zodat je sneller kunt overgaan naar de montage. Er zijn nog steeds voor- en tegenstanders,” vertelt Ivan, “en ik begrijp beide visies. Het is vooral een persoonlijke voorkeur. Kies de oplossing die jou het best ligt en die je in staat stelt om zo efficiënt mogelijk te produceren.” Opnieuw een pleidooi dus om vooral goed na te denken over je visie voor je machines koopt. Vanuit een duidelijke visie is het veel gemakkelijker om de juiste keuzes te maken.

- Een **corpusers** om de afzonderlijke stukken tot het uiteindelijke meubel te persen na verlijming. Een pers met automatische in- en uitvoer is mogelijk, maar voor de meeste bedrijven volstaat een minder sterk geautomatiseerde pers.

Houd er rekening mee dat je naast machines, ook moet investeren in degelijke **snijgereedschappen**. Tot slot voorzie je ook nog een kwalitatieve **stofafzuiging** die aan alle huidige normen voldoet. Haal je dit alles in huis, dan heb je alvast een mooi modern machinepark om vooral plaatmateriaal mee te verwerken. De mate van automatisering kan je stelselmatig opbouwen. Zo kan je ook gaan werken met barcodes en barcodescanners zodat het productieproces nog onafhankelijker verloopt. Wil je ook massieve elementen aanbieden, dan kan je ervoor kiezen om in bijkomende tools en machines te investeren of je laat ze door een specialist aanleveren. Deze kan het waarschijnlijk sneller en voordeliger omdat zijn machinepark en productieproces er helemaal op afgestemd is.

Onmisbare machines voor binnen- en buitenschrijnwerkers

Wie een specialisatie in binnen- of buitenschrijnwerk wil uitbouwen, heeft een ander machinepark nodig om massief hout mee te bewerken. In dat geval investeer je zeker in deze machines:

- Een **vlakbank** en een **vandikebank** zijn alvast onontbeerlijk om het hout netjes te schaven.
- Een **paneelzaag** om de panelen op maat te verzagen. Opteer je voor een paneelzaag voor een CNC-gestuurde machine dan kan je sneller, efficiënter en preciezer werken.
- Een **computergestuurde toupie** om te frezen. “Wie massief hout gaat bewerken, kan net zoals een interieurbouwer

investeren in een CNC-bewerkingscentrum. Je hebt dan meestal wel een groter vermogen en andere tools, klemstukken en opties nodig. Zorg dat je helder hebt wat je met de machine wilt maken zodat de machine goed op je noden afgestemd kan worden.”

- Een degelijke computergestuurde - en snel en flexibel instelbare - **pennenbank met kwalitatieve snijgereedschappen**. Let er opnieuw op dat de machine voldoende vermogen heeft zodat je ook bij zwaardere stukken de pennen vlot in het hout kunt slaan.
- Een **kaderpers** om de kaders van ramen en deuren samen te persen.

Houd er rekening mee dat je ook nog in **snijgereedschappen** moet investeren. Wie zich in houten buitenschrijnwerk wil specialiseren, moet bijvoorbeeld zeker een specifieke set voor Belgische raamprofielen in huis halen. Zorg tot slot voor een degelijke stofafzuiging en je hebt alles in huis om ramen, deuren, trappen en ander schrijnwerk te produceren. De **mate van automatisering kan je opnieuw gaandeweg opbouwen naarmate je investeringscapaciteit toeneemt**. Om de stukken af te werken, kan je eventueel nog in een spuitwand of zelfs een spuitcabine investeren.

“Houd je het bij een spuitwand, dan moet je opletten met het vele houtstof dat houtbewerking met zich meebrengt. Een spuitcabine is dan weer opnieuw een hele investering. Je creëert dan een extra businessunit die voortdurend bemand moet zijn. De stukken moeten geschuurd en gespoten worden en na het drogen moet die cyclus nog eens herhaald worden. De afwerking overlaten aan een gespecialiseerde firma is zeker het overwegen waard.”

Onmisbaar voor plaatsers

Tot slot zijn er de starters die ervoor kiezen om zelf geen stukken meer te maken, maar die zich gaan toeleggen op het plaatsen. “Een kleiner atelier met enkele basis- of combinatiemachines kan dan volstaan. De plaatser heeft **vooral een goed ingerichte bestelwagen nodig met de juiste power tools**.”

Investeer zeker in:

- Een krachtige **compressor**
- Degelijke **handfreesmachines**
- Snoerloze **schroevendraaiers**
- Diverse **zaagmachines**, waaronder inlooptzagen en afkortzagen
- Een **haakse slijper**

Er zijn enorm veel handmachines op de markt, zowel machines met een snoer als draadloze machines.

“Powertools met accu bieden je veel flexibiliteit, bewegingsvrijheid en veiligheid. Wie vroeger op een dak aan het werk was, had een zware

Wie is Ivan Demeyer?

Ivan Demeyer is Pedagogisch begeleider en verantwoordelijke voor het studiegebied hout & bouw en schilderwerken & decoratie binnen het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Veel van zijn tijd gaat naar de ontwikkeling van de nieuwe leerplannen voor deze richtingen. Hij staat in nauw contact met de scholen om hen te ondersteunen bij de realisatie van deze leerplannen.

Hij is zelf houtbewerker van opleiding en ontwikkelde de passie voor het vak al in zijn kindertijd. Hij spendeerde als kind vele uren in het atelier van zijn ouders. Hij werkte even mee in de zaak, maar stapte al snel in het onderwijs. 25 jaar lang was hij actief als leraar houttechnieken en leraar bouw- en houtkunde in het VTI in Roeselare.

compressor nodig en een lange, zware darm met perslucht. Dat leverde vaak gevaarlijke situaties op. Gelukkig zijn er tegenwoordig andere oplossingen voor de daktimmerman en dakwerker. Zowel in het onderwijs als bij de bedrijven is er steeds meer aandacht voor duurzaamheid. Let op het energieverbruik van de machines, de

© Festool - TSC 55 accu-invalcirkelzaag

© Festool - Het DOMINO-systeem combineert de precisie van een ronde deuvel met de flexibiliteit van een traditionele platte deuvel

© Festool - Haakse slijper AGC 18

© Metabo - SSE 18 LTX BL accu-reciprozaag

© Festool - VECTURO OSC 18 oscillerende multitool op accu voor alle werkjes

levensduur en ga na of de machine en de onderdelen gerecycleerd kunnen worden. Ga ook na of de machine gebruiksvriendelijk is. Ligt ze goed in de hand? Is ze niet te zwaar? Kan de machine vlot ingesteld worden?”

Ivan Demeyer merkt dat deze laatste groep blijft groeien. “Wie zich als maker wil vestigen, moet vandaag echt wel heel stevig in de buidel tasten. Tegelijkertijd is het zo gemakkelijk geworden om stukken en meubelen te bestellen bij gespecialiseerde firma's, die deze aan een heel concurrentiële prijs kunnen aanbieden. Dit net omdat ze geïnvesteerd hebben in een hoogtechnologisch machinepark en zich volledig op hun niche toeleggen. De tijd dat je als schrijnwerker nog alles zelf kon maken, ligt definitief achter ons.”

© Metabo - KS 18 LTX 57 accu-handcirkelzaag

© Festool - Het CONTURO kantenlijmsysteem is mobiel en kan ook omgebouwd worden tot een stationaire machine

© Festool - Kapex 60, robuuste afkortzaag

© Festool - Bovenfrees OF 1400

Neem als bedrijf een leidende en onderscheidende rol in binnen jouw vakgebied

Communiceren vanuit een onafhankelijk, geloofwaardig nieuwsmedium wordt steeds belangrijker om de kritische lezer te overtuigen. Met onze Ronde Tafels spelen we hier maximaal op in.

De content die we creëren op basis van het gesprek vormt een interessante manier van content marketing, waarbij cobranding centraal staat. Verder profileren we elke deelnemer als 'thought leader' waardoor het bedrijf een leidende en onderscheidende rol binnen het vakgebied inneemt.

Het concept

Elke deelnemende partner gaat in gesprek met collega's in het bijzijn van specifieke profielen afhankelijk van het thema en het platform (bv. architecten, studiebureaus, uitvoerders, overheidsdiensten, opdrachtgevers). Dit kunnen ook federaties of instellingen zijn die het gesprek inhoudelijk verruimen. Er wordt vooraf een vragenlijst opgemaakt om het gesprek richting te geven. Als deelnemer ben je met **max. 2 personen** aanwezig. Wij voorzien **catering** voor elke deelnemer.

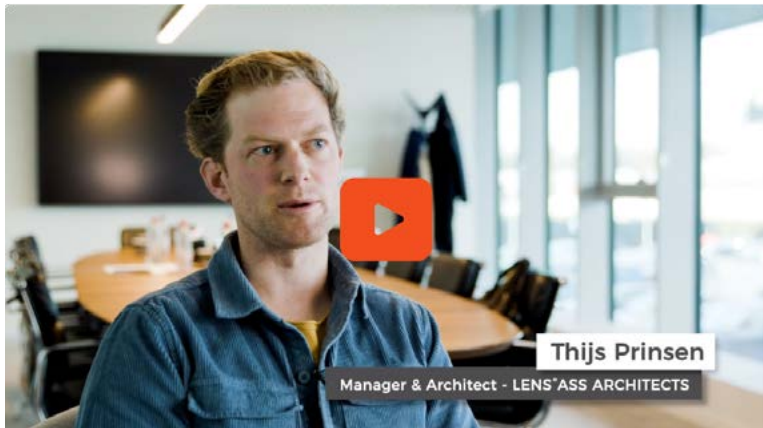
Onze redactie zorgt na het gesprek voor een **uitgebreid naslagwerk** dat we via onze crossmediale kanalen verspreiden. Tijdens en na het gesprek maken we een **video-opname** waarin elke partner aan bod komt. Dit **promoten we actief** via **eigen kanalen** en gerichte doelgroepen op **LinkedIn**.

Scan en download de mediakit

Scan de QR-code en ontdek alle informatie over de Ronde Tafels

Als deelnemer stuur je na het gesprek jouw Partner Content in: een artikel van max. 2.500 tekens en minimaal 1 foto, waarin je jouw expertise rond het thema in de verf zet. Met dit artikel gaan wij commercieel aan de slag.

Tip

Scan de QR-code of ga naar <https://www.renoscripto.be/nl/ronde-tafels> om voorbeelden van onze Ronde Tafels te zien

Thema's 2023

Datum: 18 april 2023

- Watermanagement en watertechnologie in tertiaire gebouwen & openbare ruimtes
- Energiezuinig verwarmen: is een warmtepomp de beste oplossing?

Datum: 20 april 2023

- Isolatie, ventilatie en luchtdichtheid als een eenheid: hoe aanpakken?
- Smart Buildings & databeheer in gebouwen

Datum: 23 mei 2023

- Historische gevels & daken duurzaam restaureren
- Duurzame bouwmaterialen & Circulair (ver)bouwen

Datum: 25 mei 2023

- Brandveiligheid & brandpreventie in het bouw- & renovatieproces anno 2023
- Verlichting en lichtstudies in utiliteitsbouw

Datum: 20 juni 2023

- Innovatieve bouw- & interieurproducten 2023
- Welke verf, pleister, crepi of isolatie op de buitengevel en waarom?

Datum: 22 juni 2023

- Batterijen en accu's in machines & gereedschap: recente (r)evoluties
- De elektrificatie van bedrijfsvoertuigen

Datum: 24 oktober 2023

- Innovatieve toepassingen met en bewerking van plaatmateriaal
- Machines & gereedschap voor aanleg en onderhoud van groene buitenruimtes

Datum: 26 oktober 2023

- Een zwembad of zwembad: met welke factoren rekening houden?
- XXL-tegels in binnen- en buitentoepassingen

Van plaat tot broodmeubel: achter de schermen van Vergalle Interieurs

Als interieurbouwer rol je soms bijna als vanzelf een bepaalde niche in. Hoewel Vergalle zich niet uitsluitend op retailprojecten toelegt, realiseren ze er jaarlijks toch een 450-tal. Als je wel eens brood in de supermarkt koopt, is de kans groot dat het meubel door hen gemaakt werd.

Tekst: Wendy Thijs - Foto's: Ostermann

© Vergalle - Kantenband is geen detail, maar een essentieel onderdeel van elk interieurproject

© Zidis - De kantenband moet perfect aansluiten bij de gebruikte plaatmaterialen

Van eenmanszaak tot KMO

Vergalle werd in 1969 opgericht en is vandaag een modern en vooruitstrevend familiebedrijf waar 60 medewerkers vorig jaar 570 projecten realiseerden voor 540 klanten. Ze bouwen niet alleen winkelinrichtingen, maar nemen ook het interieur van residentiële woningen, horeca-za-ken en kantoren in handen. Je zowel richten tot een professioneel als particulier publiek moet niet eenvoudig zijn, maar hier is het dagelijkse kost. "Onze organisatie is er helemaal op afgestemd", vertelt ateliervantwoordelijke Erik Van Hoey. "In de montage is er een ploeg die zich specifiek toelegt op de projecten voor particulieren en eentje die de meubels voor de zakelijke markt assembleert."

Erik, die niet alleen verantwoordelijk is voor het atelier, maar ook voor de aankoop, weet ons zelfs te vertellen hoeveel kantenband er bij benadering nodig was om die 570 projecten te kunnen realiseren: maar liefst 120.000 strekken-de meter. Als je een heel jaar lang elke dag een rondje rond het voetbalveld loopt, heb je die lengte in je benen. Kan tellen. Voor zijn kanten-band doet Vergalle al ruim tien jaar beroep op Ostermann. "Kantenband wil je vooral snel in huis hebben en moet perfect matchen met je plaat. Onze leverancier weet beide te bieden. Vroeger bestelden we via mail, maar

tegenwoordig gaat alles vliegensvlug via de webshop. De koerier staat de volgende dag al aan de deur."

Snel de juiste kantenband in huis

In plaatmaterialen volgen de trends elkaar snel op. Fabrikanten en leveranciers van kantenband volgen die evoluties op de voet. "Wanneer we de kleurcode van de plaat ingeven, geeft de tool meteen aan welke kantenband er het best mee matcht. Als we twijfelen, kunnen we eenvoudig stalen bestellen en is de keuze ook snel gemaakt."

Vergalle werkt vaak met courante breedtes, maar als specialist in maatwerk wijken ze daar ook regelmatig van af. "23 mm brede kanten-band vind je overal, maar dat ook 33 en 43 mm brede banden in nagenoeg alle kleuren uit voorraad leverbaar zijn, is toch minder evident. Af en toe hebben we zelfs afmetingen nodig die helemaal niet gangbaar zijn, maar ook dan zijn we snel geholpen: uit een 100 mm brede band snijdt Ostermann ze dan voor ons op de juiste maat."

Vóór zo'n band perfect op een kant kleeft, worden er heel wat stappen doorlopen. Soms loopt het fout. "Zo kwamen er ooit kanten uit de machine met een streep op. Het lag uiteindelijk niet aan de kantenband. Lijm op één van de

geleiders in de machine was de boosdoener. Ostermann stond toen snel aan de deur om met ons uit te zoeken wat er aan de hand was. Snel handelen is dan cruciaal, want als we op schema willen blijven, mag onze productie uiteraard niet stilvallen."

Kantenlijmer

Ostermann BeLux NV
I.Z. Begijnenmeers 44
1770 Liedekerke
België

+32 (0)53 68 17 51
verkoop.be@ostermann.eu
www.ostermann.eu/nl_BE

Belgastormblocker

GRATIS ROL

OVERTUIG UZELF VAN DE KWALITEIT!

Ontvang gratis testrol **Belgastormblocker**

mail uw contactgegevens naar
test@belgaclima.be met subject
'Gratis rol Belgastormblocker'
niet cumuleerbaar . 1 testrol per bedrijf

BEST TESTED

ALL-IN-ONE RAAMAANSLUITFOLIE

- ✓ stormbestendig > 1800 Pa
- ✓ extreme kleefkracht
- ✓ 100% vochtvariabel
- ✓ luchtdicht
- ✓ ideaal alternatief voor EPDM

BELGAclima[®]
A BRAND BY BELGA PLASTICS

LUCHTDICHTINGSSYSTEMEN VOOR RAAM, DAK EN GEVEL

www.belgaclima.be

we **THINK ECCO**

